

4IM

Városi kezdeményezés az innovatív
és integrált szociális szolgáltatásokért,
foglalkoztatás-fejlesztésért Miskolcon

Zárótanulmány

Funded by
the European Union

IMPRESSZUM

A tanulmányt készítette az AEIDL (Európai Egyesület a Helyi Innovációért)
a Budapest Intézettel és a Miskolci Egyetemmel együttműködésben.

Szerzők:

Márczis Márta
Scharle Ágota
Török Zsuzsanna

További közreműködők:

Bernáth Gábor, Dr. Dobák Judit, Toby Johnson, Krank Andrea,
Dr. R. Nagy József, Osgyáni Gábor, Pető Ágnes,
Robin Salter, Varga Andrea Klára, Zakar Ádám

Megbízó:

MISKOLC

Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata

2024. május

www.miskolc.hu

**Funded by
the European Union**

TARTALOMJEGYZÉK

I. A 4IM projekt fenntartható és sokszorozható eszközök megvalósításának módszertana és tanulságai	5
1. A projekt háttere, céljai a konzorciumi partnerek és a projektteamek	8
2. A megvalósítás módszertani háttere	12
3. A projektmegvalósítás lépései	16
4. A 4IM tervezési folyamat összefoglalása	20
5. A 4IM innovációs eszközök bemutatása, a bevezetés eredményei és hatásai	26
6. A megvalósítás módszertana értékelésének módszere és a módszertani eredmények	46
7. 4IM projekt indikátor vállalások és teljesítések	50
8. Összefoglaló	52
II. A minimumjövedelemre jogosult munkaképes korúak számára szükséges szolgáltatások összehangolása Magyarországon és Miskolcon	54
1. Intézményi keretek és feltételek Magyarországon	54
2. Milyen formákban működhet és milyen tartalommal az egyes szolgáltatások és szolgáltatók közötti együttműködés?	57
3. Lehetőségek az együttműködés javítására	58
4. Az együttműködés korlátai	63
5. Összegzés és ajánlások egy városi szintű hosszú távú cselekvési tervre	64
Kommunikációs terv a 4IM – Miskolc a mi helyünk program helyi kommunikációjához	67
Hazai és európai hírek, dokumentumfilmek és publikációk jegyzéke a 4IM projektről	77
Közösségi coaching alkalmazása a leszakadó városrészek felzárkóztatása érdekében	83
Kutatási összefoglaló a Miskolci Egyetem projektben végzett középtávú vizsgálatának eredményeiről	99
A szociális támogatások rendszere Miskolc Megyei Jogú Városban	115
Az Európai Bizottság ajánlásai a tartós munkanélküliségről	122

Tisztelt Olvasó!

Engedje meg, hogy figyelmébe ajánljam a 4IM – Miskolc a mi helyünk! program záró tanulmányát. 2022-ben városunk kivételes lehetőséget kapott az Európai Uniótól egy átfogó új szolgáltatási modell kidolgozására, amely saját intézményi struktúráját, és a különböző állami, magán- és civil szereplők közötti együttműködést is átalakítja. A program során két felzárkóztatásra váró városrészben, a Bábonyibércen és Tetemváron több mint 300 itt élő miskolci erőfeszítéseire, és a helyi szociális-, oktatási-, munkaügyi szolgáltatások elkötelezett munkatársaira építettünk.

Miskolcon mintegy tízezer ember – minden 14-ik miskolci – az átlagnál rosszabb állapotú városrészben él. Összesen tizenhat ilyen településrész van, egy európai uniós pályázat révén most kettő esetében értünk el eredményeket. De sokkal többet tettünk: egy olyan modern, rugalmas szolgáltatási rendszert építettünk fel, amely minden segítségre szoruló miskolcit támogat majd.

Szegénynek lenni egy szegénytelepen egészségtelen lakásokat, penészes falakat, zsúfoltságot jelent. De nem csak azt. Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés akadályait is. Reménytelenséget és állandó kétségbeesett keresgélést a mindennapi ügyek megoldásáért és a munkáért. És igen gyakran ez a munka, feketemunka, és ami ezzel jár: ha beteg vagy, semmi táppénzt, és később semmilyen nyugdíjat. Ezen felül még gyakran lenézést és gyanakvást.

A programban most 300 miskolcit tudtunk segíteni abban, hogy közelebb jussanak nehézségei megoldásához.

Ahogy ez egy európai város dolga, ha nagyobb a szükség, jobban kell az intézményeinket működtetnünk, ami leginkább azt jelenti, hogy összehangoljuk az elérhető szolgáltatásokat. Vannak, amelyek a város hatáskörébe tartoznak, és vannak, ahol csak tárgyalások útján léphettünk előre – közös a felelősségünk. Ebben a programban – amelynek a hossza és a forrásai messze nem engedték meg, hogy csodákat tegyünk – a résztvevők nagyobb része, jóval több, mint a fele közelebb jutott a legális munka világához és a magabiztossághoz, hogy munkát keressen.

Egy olyan, a problémákra és a lehetőségekre is rugalmasan és ötletesen reagáló szolgáltatási rendszert alakítottunk ki, amely, ha a legszegényebbek körében működött, máshol is működni fog. Ezzel a programmal a város is kilépett a régi szolgáltatási rutínokból, mert egy rossz országos gazdasági helyzetben kellett a forrásokat minél ügyesebben használnunk. Miskolc olyan város, amely folyamatosan tanul, ez a program is ezt ösztönözte. Emellett olyan város is, amely igyekszik minden négyzetméterének jó gazdája lenni.

Önmagában is nagy elismerés, hogy az Európai Unió adott ehhez támogatást: 69 pályázatból egyedülként a miénkhez Közép-Európából. Ezzel Miskolc egy olyan kör tagja lett, amelyben egymástól tanulnak városok, és akiknek a tapasztalatai beépülnek az Európai Unió döntéseibe.

Köszönöm minden munkatársunknak, a városi és megyei szolgáltatók sok-sok szakemberének az együtt végzett munkát, és természetesen köszönöm a tetemvári és bábonyibérci miskolciaknak az őszinte, elkötelezett együttműködést.

A 4IM projekt fenntartható és sokszorozható eszközök megvalósításának módszertana és tanulságai

Márczis Márta

Bevezető

A szegénységgel kapcsolatos kihívások számos települést érintenek Magyarországon, mint ahogy a világban mindenütt. A városi mélyszegénység elleni küzdelem egyik fontos eleme a leszakadó városrészek és lakóik integrációja, hogy valóban részévé és részeseivé válhassanak az adott településnek és helyi közösségnek.

Miskolcon (mint megannyi hasonló gonddal küzdő városban) a társadalmi problémák együtthathatása sajátos területi megoszlást eredményez.

Mintegy 10 ezer ember, nagy részük roma, 16 hátrányos helyzetű városrészben koncentrálódik, ami azt jelenti, hogy Miskolcon minden 14. ember leszakadó városrészben él. Ez a város lakosságának 7 százaléka, csökkenő helyi lélekszám mellett. Sok rosszul megélt élet, sok elvesztegetett emberi alkotóerő, elveszített jövő generáció.

Mindez az egész városra és a jövőjére hatással van, nemcsak azokra, akik a leszakadó városrészekben élnek.

A város vezetése 2021-ben a problémák valódi mélységével való szembenézést választva a helyi érintettekkel közösen kezdeményezte azok beazonosítását, és új, hatékony és eredményes válaszok megtalálását. A „Miskolc a mi helyünk” társadalmi innovációs terv megvalósításának részeként a „4IM projekt – Városi kezdeményezés az innovatív és integrált szociális szolgáltatásokért és foglalkoztatás-fejlesztésért Miskolcon (Initiative for innovative integrated interventions in Miskolc)” címen, az Európai Unió EASI (European Programme for Employment and Social Innovation) PROGRESS AXIS-ában, kilenc európai kísérleti projekt egyikeként került támogatásra

2021-ben¹. A projekt harminc hónapja természetesen nem oldotta meg a város integrációs nehézségeit. De a 4IM projekt elindított egy eddig hiányzó városi szintű szakmai együttgondolkodást, a célcsoport aktív bevonását, a velük történő együttgondolkodást, létrehozott egy olyan intézményi, partnerségi struktúrát, amellyel az integrált és részvételen alapuló városi szociális és foglalkoztatási szolgáltatás megalapozódott, illetve bevezetett néhány olyan szakmai megközelítést és eszközt, amely mindezt segíti.

Ez a tanulmány a 4IM projekt zárásaként készült, a projekt eredményeit, módszertanát, a helyi társadalmi innováció lehetőségeit és nehézségeit foglalja össze. A megvalósulási folyamatot, a folytatás- és a másutt való felhasználhatóság lehetőségeit ismerteti, felajánlva mindezt más városoknak Magyarországon és másutt.

Mi a 4IM projekt

A városi szereplők által meghatározott fejlődési-fejlesztési folyamat egy részeként megvalósult projekt, amelynek legfőbb célja az volt, hogy segítse Miskolc városát meglévő vagy új partnerségek kiépítésében és olyan társadalmi innovációs törekvések megfogalmazásában és tesztelésében, amelyek elősegítik a leszakadó városrészek és az ott élők felzárkózását, elősegítik a Szociális Jogok Európai Pillére 14. elvének² megvalósítását, a minimumjövedelem későbbi bevezetését. Újragondolt irányítás és integrált szolgáltatások a régóta fennálló problémák kezelésére. Mindez úgy, hogy a tapasztalatokat folyamatosan megosztotta a város a konzorciumi tagként résztvevő, szlovákiai Kassa városával.

És mi NEM a 4IM projekt

Az EASI, mint támogató, és Miskolc városa között létrejött szerződés pontosan tartalmazza, hogy mire lehet a forrást elkölteni. A szerződésben szereplők azt jelentették, hogy például semmilyen tárgyi eszközt nem lehetett vásárolni, lakást, épületet vagy bármit felújítani, infrastruktúrát építeni a projekt forrásaiból. A projekthez kapcsolódó fizikai fejlesztéseket a város a saját forrásaiból fedezte.

A projekt nem biztosított juttatást a célcsoport tagjainak, nem erről szólt a szerződés, ám áttételesen a forrás egésze az ő életüket, jövőjüket szolgálta.

A projekt nem munkahelyteremtést vállalt, nem szerepel ilyen indikátor a projekt vállalásai között. Azonban a több mint 300 emberből, akikkel dolgoztunk, 41% közelebb jutott a legális munka világához és a magabiztosságához, hogy munkát keressen. Néhányan már elhelyezkedtek, mások most keresik a helyüket. A másik 59%-nak rövid volt a 30 hónap projektidő, hogy teljesen kilépjenek a reménytelenségből, de elindultak az úton. A helyi

1 A 4IM projekt hivatalosan 2021. november végén kezdődött és 2024 május végéig tart.

2 **A Szociális Jogok Európai Pillére 14. elvéből:** Mindenkinek, aki nem rendelkezik elegendő forrással, joga van a megfelelő minimumjövedelmet garantáló juttatásokhoz, amely az élet minden szakaszában biztosítja a **méltósággal élhető életet**, valamint az ehhez szükséges termékek és szolgáltatások igénybevételének tényleges lehetőségét. Azon személyek esetében, akik képesek munkát vállalni, a minimumjövedelem-juttatásokat össze kell kapcsolni a munkaerőpiacra történő (új)bóli beilleszkedést ösztönző intézkedésekkel.

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=hu>

projektcsapat dolgozott azokkal a fiatalokkal is, akik még iskolába járnak, és sikerrel motiválta őket abban, hogy tanuljanak. Mások alig várják, hogy legyen lehetőség Miskolcon arra, hogy befejezzék az általános iskolát, vagy elhatározták, hogy érettségiznek. A projekt egyik innovatív eleme az egyéni nyomon-követés és mindezek az egyéni tervek nagyszerű eredményei az új módszernek. Sokan, akik kezdetben hallani sem akartak az együttműködésről, tanulásról, később részt vettek a területre vitt tanfolyamokon. Ezek fontos eredmények, ha tényleg felzárkózást akarunk és nem további szegregációt. Ez az egész városnak érdeke.

Kik voltak a megvalósítók

A konzorciumvezető Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatával a projekt során a Miskolci Egyetem, Kassa Város Önkormányzata és az Európai Innovációs Egyesület a Helyi Fejlesztésért (AEIDL) és helyi két civil szervezet dolgozott a projekt megvalósításán, egyre bővülő számú és tevékenységű intézményi- és a két civil konzorciumi partner mellett.

A 4IM eredményei

Röviden összefoglalva, a 4IM projekt céljainak megfelelően, városi szinten:

- létrejött, megerősödött és intézményesült a szereplők együttműködése, a szervezetközi és személyközi kapcsolatok erőteljesen megerősödtek, kialakult az együttműködés igénye és struktúrája, ami biztosítja, hogy a projekt befejezése után is folytatódjék a közös munka.
- Kidolgozásra és rövid tesztelésre került Miskolcon egy innovatív, integrált szolgáltatási modell, amely magába foglalja a foglalkoztatási szolgáltatások integrációját is, és az intézményi modellt.
- Lehetővé vált, kidolgozásra került a háztartás szintű feltérképezés és kapcsolatteremtés, az egyéni életút-terv módszerének alkalmazása és az egyéni nyomon követés.
- Javult a társadalmi részvétel a helyi döntéshozásban.
- Miskolcnak van jövőbeli terve arra vonatkozóan, hogy lépésről-lépésre hogyan folytatódhat a leszakadó városrészek integrációja.

A két kiválasztott leszakadó városrészben, Bábonyibércen és Tetemváron résztvevő több mint háromszáz lakos:

- közelebb került a foglalkoztatáshoz, képzésben vagy egyéb aktiváló tevékenységben vettek részt mindazok, akik a beavatkozás kezdetén közel álltak a munkaerőpiaci részvételre.
- Egyéb olyan szolgáltatások kerültek közelebb hozzájuk, amelyek segítik az integrációt.
- Aktív partnerként vettek részt a szolgáltatások fejlesztésében és résztvevőivé váltak a helyi döntéshozásnak.

- Ha a rövid idő és a nagyon nehéz problémák miatt még alig láthatóan is, de megindult az életkörülmények javulása.
- Javult a helyi foglalkoztatási és a szociális szolgáltatások elérése.
- Az aktívvá tett lakosok megtapasztalták, hogy maguk is cselekedhetnek életkörülményeik javítása érdekében.

A kiterjesztést és folytathatóságot tekintve

- az új szolgáltatási rendszert a város kiterjeszti további városrészekre, és elindult az adaptáció a szlovákiai partnervárosban, Kassán.
- Miskolc megkezdte beilleszkedését a hasonló városi kezdeményezések hálózatába, a hasonló projektek EASI által szervezett találkozóira és a német és toszkán testvérprojektnél tett tanulmányutak ismertséget, és új, a jövőben jól használható kapcsolatokat teremtettek.

Miért beszélhetünk társadalmi innovációról a 4IM projektben

Számos innovatív fejlesztési eszköz alkalmazásával a 4IM projekt kidolgozta és tesztelte az integrált szolgáltatásnyújtás innovatív és bővíthető modelljét, amely elsősorban a szociális és foglalkoztatási szolgáltatások célzott összehangolását biztosítja Miskolcon. A projekt megvalósítás harminc hónapja alatt megtörténtek a kezdetekhez szükséges döntéshozási- és intézmény-strukturális- változások a város számára rendelkezésre álló, a magyarországi szabályozás által megszabott feltételek és korlátozások között, és megszülettek az első integrált szolgáltatási csomagok.

1. A projekt háttere, céljai a konzorciumi partnerek és a projektteamek

1.1 A 4IM projekt háttere

Miskolcon (mint megannyi hasonló gonddal küzdő városban) a szociális problémák együtthatása sajátos területi megoszlást eredményez: mintegy 10 ezer ember, többségük roma, 16 hátrányos helyzetű városrészben koncentrálódik. Ez a város lakosságának 7 százaléka, csökkenő helyi lélekszám mellett. A városban minden 14. ember leszakadó városrészben él.

A leszakadó városrész „szimptóma”

A leszakadó városrészek lakói (tipikusan) komplex problémával küzdenek, amelynek elemei egymást erősítik:

- **lakhatási nehézségek** (lakásminőség, tulajdonlási és bérleti anomáliák, be nem jelentett lakók, stb.)
- **az alapvető szolgáltatások elérésének nehézségei** (nehézkes elérés, tájékozatlanság, nehezen áttekinthető szolgáltatási struktúra, kevés és nem hatékonyan működő kapacitás, információhiány, stb.)
- **az oktatásban való eredményes részvétel nehézségei** (szegregált oktatás, közlekedési nehézségek, szülők-iskola kapcsolat nehézségei, hatékony oktatási és nevelési módszerek és az ehhez képzett humán erőforrások hiánya, stb.)
- **foglalkoztatási gondok** (aluliskolázottság, munkavállalási kultúra hiánya, szürke és feketegazdaság, maffia és uzsora, stb.)
- **passzivitás, kiábrándultság, elszigeteltség, bizalmatlanság és önbizalomhiány**, melyek tényezőkről általában sokkal kevesebb szó esik, mint amennyire fontos súlyuk van a fejlesztési problémák körében
- **negatív megítélés** a szélesebb társadalom tagjainak jelentős része által.

A fenti komplex kihívásokra adott innovatív módszertani válasz: a részvételen alapuló, integrált fejlesztési megközelítés³. A 2014 előtti intenzív kutatások és elemzések alapján az EU Roma politikája 2014-től az alábbi fejlesztési modellt támogatja:

- integrált fejlesztés helyi beavatkozások révén, egyszerre célozva a fenti általános problémák összességét⁴.
- A „célcsoport” aktorként vesz részt a tervezésben, a döntésekben és a megvalósításban.
- Kifejezetten, de nem kizárólag a roma közösségekre vonatkoznak a programok, hanem mindazokra, akik a leszakadó településrészekben élnek.

1.2 A 4IM projekt megvalósult céljai

A 4IM projekt az integrált szolgáltatásnyújtás olyan bővíthető modelljét dolgozta ki és tesztelte Miskolcon, amely a szociális, oktatás-képzési és foglalkoztatási szolgáltatások célzott összehangolását biztosítja. Olyan „struktúrákat” fejlesztett a stratégiai célok támogatására, amelyek reziliensebbé (rugalmasabbá, alkalmazkodóbbá) teszik az egész szolgáltatási rendszert.

3 Ezekkel az alapelvekkel megvalósult program példák:

UNDP (ENSZ Fejlesztési Programok) kezdeményezései 2005-től kezdődően máig – Cserehát, Pécs, Kolozsvár, Braila, Galati (Románia), nyugat-balkáni országok, Törökország <https://localdevelopmentforinclusion.org/a-place-for-everyone.html>

ROMACT (EU–Council of Europe program) – magyar kézikönyv [The ROMACT Handbook | ROMACT \(coe-romact.org\)](#)

ROMED - (EU–Council of Europe program) - Roma municipal mediator projekt. [Evaluation Report_ROMED.pdf \(coe-romed.org\)](#)

EU-URBACT - Roma-Net [Roma-Net: Results | URBACT](#)

4 ‘Going local on Roma inclusion’ („Helyben a romák befogadása érdekében”) – ez volt a 3. European Roma Summit szlogenje 2014 – ben

Az innovatív módszerek kipróbálásával célzott résztvevők Bábonyibércen és Tetemváron élnek, a 16 leszakadó városrész közül kiválasztott két településrészen. A projekt a kitűzött céljai szerint hozzájárult ahhoz, hogy összesen legalább 338, (a projektdokumentumban vállalt 300 főnél valamivel több), a fenti két településrészen élő lakos:

- foglalkoztatási motivációja és készségei javultak, képzésben vagy egyéb aktiváló tevékenységben vett részt, amennyiben a beavatkozás kezdetén a munkaerőpiaci részvételre többé-kevésbé késznek bizonyult

vagy

- egyéb olyan szolgáltatás került közelebb a hozzájuk, amely segíti az integrációt.

Bábonyibércen és Tetemváron, a két kiválasztott kísérleti városrészben javult a szolgáltatások elérhetősége annak érdekében, hogy a gazdasági és életkörülmények javuljanak, és a lakosok egy része tudatára ébredt annak, hogy ők maguk is cselekedhetnek körülményeik javítása érdekében.

Városi szinten a helyi szervezetközi és személyközi kapcsolatok megerősödtek, ami lehetővé teszi a helyi intézményi, civil partnerek és vállalkozások számára, hogy a projekt befejezése után is folytassák az új szemléletmód, megtapasztalt módszerek és a strukturált együttműködés segítségével a közösen megfogalmazott célok valósítását.

A létrehozott új szolgáltatási rendszer kiterjeszhető az egész városra, adaptációja megkezdődött Kassán és elterjeszhető más magyarországi és európai városokban, ehhez az első, partnerségkereső lépések már is megtörténtek.

Miskolc beágyazódott a hasonló városi kezdeményezések hálózatába és ez lehetőséget ad arra, hogy további hasonló programokban vegyen részt.

1.3 Konzorciumi partnerek a 4IM projektben

A Miskolc városa által vezetett konzorciumban további öt partner vett részt: Kassa város Szlovákiában, a Miskolci Egyetem, az Európai Szövetség a Helyi Innovációért (AEIDL, Brüsszel), és két helyi, miskolci civil szervezet, az Abaújrakezdés Közhasznú Egyesület és a HÁRFA Alapítvány.

1.4 A 4IM projektteam szerkezete

A 4IM teamszerkezete a feladatok hatékony megoldását célozta, ebben is az integrált megközelítést alkalmazva. Ez azt jelenti, hogy az egyes konzorciumi tagok nem elkülönülten dolgoztak az egyes feladatok megoldásán, hanem a konzorcium által foglalkoztatott teamtagok vegyes csoportjaiban. Ez megerősítette a különféle tevékenységek szinergiáját, és segített elkerülni azt a kockázatot, hogy az egyes projektek „silósodjanak”, ami gyakorta előfordul konzorciumon alapuló projektekben.

1. ábra
A 4IM projektteam szerkezete

Teamvezetés. A team vezetője és a projekt eredményességéért elsősorban felelős partner értelemszerűen a város volt, mint konzorcium-vezető. A projekt döntéshozója a projekt szakmapolitikai vezetője, Miskolc szociális ügyekért felelős alpolgármestere (Varga Andrea) volt, aki szoros együttműködésben dolgozott a projekt szakmai-módszertani vezetőjével és a projekt koordinátorával.

A tartalomért felelős szakmai team. Ide tartoztak azok a szakértők, akik szervezeti hovatartozásuktól függetlenül (elsősorban a város, az egyetem és az AEIDL munkatársak dolgoztak együtt ebben a teamben) a szakmai feladatok ellátásán dolgoztak.

A gyakorlati végrehajtásért felelős team. A projektmegvalósítás egyik legfontosabb pillére a projekt kísérleti szintű végrehajtásáért felelős munkatársak csoportja. Ők azok, akik a projektben az operatív koordinációért és a területeken zajló munkáért voltak felelősök. A team tagjait a város foglalkoztatta, illetve az egyetem és az egyik civil szervezet. Mindhárom szervezet az előnyeiket vitte a közös munkába: a városi teamtagok megalapozták

a projekt eredményeinek városi szintű fenntarthatóságát, az egyetem „vitte” az analitikus gondolkodást és gyakorlatot és innovatív megoldásokat a terepmunkába, míg a civil szervezet a rugalmas szolgáltatási lehetőségeket.

A kommunikációs team. Három szinten dolgozott, három konzorciumi taghoz tartozó feladatokkal. A helyi kommunikációs szakértőt a város, az országos disszeminációs szakértőt az egyik civil partner, míg a nemzetközi kommunikációt az AEIDL biztosította. Teamjük szorosan együtt dolgozott a szakmapolitikai vezető irányításával és a szakmai-módszertani vezető szakmai instrukciói alapján.

Az adminisztratív team a városi projekt-menedzsment osztály munkatársainak vezetésével a projekt technikai megvalósítási feladatait látta el.

2. A megvalósítás módszertani háttere

A 4IM kísérleti módszertana az EU 14. számú alapelve bevezetésének elősegítését szolgálja az EASI támogatása alapján. A szociális jogok európai pillérének 14. elve értelmében mindenkinek, aki nem rendelkezik elegendő forrással, joga van megfelelő minimáljövedelem-juttatáshoz, amely az élet minden szakaszában biztosítja a méltó életet, valamint a megfelelő árukhoz és szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférést. Azok számára, akik tudnak dolgozni, a minimáljövedelem-juttatásokat a munkaerő-piaci (újra) beilleszkedés ösztönzésével kell kombinálni.

A 4IM projektben Miskolc városa célul tűzte ki, hogy **integrált és fenntartható** módon egyszerre célozva a problémák összességét, nem szűkíti le a stratégiai megközelítést a szociális szolgáltatások és foglalkoztatás körére és az alábbi megközelítéseket alkalmazza:

- A „célcsoport” aktorként vesz részt a tervezésben, döntésekben és a megvalósításban.
- Kifejezetten, de nem kizárólag a roma közösségekre vonatkoznak a projekt-tevékenységek, hanem mindazokra, akik a leszakadó városrészekben élnek.
- A Város koordinációs szerepet vállal az érintett helyi intézmények és más szervezetek között annak érdekében, hogy elősegítse a városban nyújtott szociális, oktatási és foglalkoztatási szolgáltatások hatékonyabb működését.
- Nem több forrás elköltése a cél, hanem hatékonyabb szolgáltatások, amelyek segítségével elindulhat a pozitív változás a leszakadó városrészekben.
- A 4IM projekt megvalósítása összhangban van Miskolc város fejlesztési stratégiájával (ITS)⁵ és Esélyegyenlőségi Tervével⁶.
- A 4IM projekt aktív fejlesztési kommunikációs eszközöket használ a társadalmi és szakmai párbeszéd és együttműködés fejlesztésére.

5 https://www.miskolc.hu/sites/default/files/egyszeru_oldal/beagyazhato_csatolmanyok/2023-02-13/7746/miskolc_mjv_its_2021-27_strategiai_munkaresz_vegleges.pdf

6 https://www.miskolc.hu/sites/default/files/egyszeru_oldal/beagyazhato_csatolmanyok/2021-04-29/7746/hep_2021-2026_miskolc.pdf

2.1 Módszertani alapelvek a 4IM projektben

A 4IM projekt az alábbi alapelveket követve valósult meg, melyek jelentős része (1) az üzleti szervezetfejlesztés módszertanából, illetve más része (2) a demokratikus helyi kormányzás nemzetközileg elfogadott alapelveiből származik az alábbi tapasztalatok szerint:

- (1) Az üzleti hatékonyság módszereinek alkalmazása a közszférában is segíti a hatékonyságot, pl. az adatelemzés, a projektmenedzsment és a folyamat-optimalizáció, illetve a hatékony költségtervezés terén.
- (2) A demokratikus helyi kormányzás alaptételeinek alkalmazása megerősíti a döntéshozók és a lakosság közötti kétirányú kapcsolatot (kommunikációt, közös döntéshozást), és ezzel lehetővé teszi, hogy az intézmények gyorsabban és rugalmasabban reagáljanak a szociális problémákra, illetve az érintettek részt vegyenek a megoldások kidolgozásában és a megvalósításában is. A kiterjedt társadalmi részvétel a szociális ügyek terén kulcsfontosságú, mivel így a szolgáltatások jobban megfelelhetnek a valós igényeknek⁷. Ahol széleskörűen decentralizált kormányzati struktúra működik, beleértve a finanszírozást is, mint a 4IM projekt keretében tanulmányozott nemzetközi példák esetében, ez kiemelkedően segíti az önkormányzatokat abban, hogy gyorsabban és rugalmasabban reagáljanak a szociális problémákra. A fentiekhez illeszkedően, a 4IM módszertani alapelvei a következők:

Stratégia és struktúra szoros egymásra-hatásban. A 4IM koncepciója arra a megközelítésre épült, hogy a projekt stratégiai céljait egy jól meghatározott innovatív döntéshozási és szervezeti struktúra segítheti megvalósulni, maximalizálva a miskolci szolgáltatások „teljesítményét”, háttérében a széleskörű partnerséggel és részvétellel, annak érdekében, hogy minden szereplő a közösen meghatározott célok érdekében dolgozzon.

Minden struktúra stratégiát, a stratégia pedig struktúrát követ⁸. Stratégia és struktúra minden sikeres innovatív kezdeményezésben szorosan összefonódik, így a 4IM projektben belül is. A projektdokumentumban meghatározott célok és ezek elérésének eszközei stratégiai lépéseket kívántak, amelyek végrehajtásához megfelelő szervezeti struktúra felépítésére és a társadalmi integrációban érintett helyi szervezete(ke)n belül és között új szerepek, felelősségek, partnerségek és kapcsolatok kialakítására volt szükség. A stratégiai célok és egy innovatív szervezeti struktúra összekötése döntő fontosságú volt a projekt céljainak sikeres megvalósításához, és a strukturális elemek fennmaradása hosszú távon is biztosíthatja a városi szolgáltatások összehangolását, az erőforrások hatékony felhasználását.

7 Változások a helyi önkormányzatok közfeladat-ellátásában és finanszírozásában, Bordás Péter, NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM, BUDAPEST, 2018

[Valtozasok a helyi onkormanyzatok....pdf \(uni-nke.hu\)](#)

8 Alfred D. Chandler, David Hall, Mourice Saias -

[D. Brown Management - Structure and Strategy - Sustainable Growth Through Balanced Execution \(dbmteam.com\)](#)

2. ábra

A 4IM stratégiai céljai és a megvalósítást szolgáló strukturális változások

Helyi mobilizáció. Anélkül, hogy célcsoportok tagjait aktívvá tennénk a fejlesztésben, a hatékonyság nem biztosítható. Az alkalmazott módszerekről, így a közösségi lásd a későbbi fejezeteket. Attitűd-váltásra volt szükség a célterületen élők körében „a városnak kell segítenie a személyes gondjainkon” hozzáállástól eljutni addig, hogy „a gondommal nem vagyok egyedül, és közösen többre megyünk” és „én is hozzájárulhatok a változásokhoz” megközelítésekig. A projekt egyik alapvető eredménye éppen ez a változás.

Részvétel. Sem a társadalmi integrációban érintett városi helyi szereplők köre, sem a kiválasztott pilot célcsoportok aktív közreműködése nélkül a 4IM szolgáltatási innováció nem lett volna hatékony. A két célcsoport folyamatos bevonása ([1] városi szolgáltatások szereplői, és [2] a két területen élő lakosok) az egyik innovatív eleme a 4IM projektnek. Az érintett lakosok részvétele így érvényesült:

- A pilot célterületeken élők számára rendszeresen fórumok és kerekasztal beszélgetések szervezésére került sor, amelyek keretében megfogalmazták nehézségeiket és javaslataikat, illetve saját hozzájárulásukat az életkörülmények változtatásához.
- Megalakultak az önszerveződés kis nukleuszai: Bábonyibércen megalakult és az Önkormányzat támogatásával működik az egyesületként regisztrált BÖK (Bábonyibérci Önszervező Közösség), Tetemváron pedig a Máltai Szeretetszolgálat és a Forrásközpont együttműködésében jött létre a helyi lakosok munkacsoportja.⁹

⁹ Lásd példaként a BÖK aktív részvételét és hozzájárulását a jobb életkörülmények kialakításához itt: [A 4IM projekt bábonyibérci közössége aktívan vettek ki részét a tavaszi takarításból – Hárfa \(harfaalapitvany.hu\)](#), illetve a tetemvári közösségi tevékenységekről itt: [4IM-projekt: Farsang a Tetemváron \(youtube.com\)](#), illetve itt: [4IM-projekt: Családi nap a Tetemváron \(youtube.com\)](#)

Miskolc város a 4IM projekt végrehajtásával egyidejűleg elkészítette és alkalmazza lakossági részvételi koncepcióját. Ez a keret biztosítja a helyi lakosok folyamatos részvételét a döntéshozásban. ¹⁰

Partnerség. A 4IM projekt egyik legfontosabb alapelve a partnerség építés és a partnerségre épülő helyi fejlesztés. Ez magában foglalja az partnerség építést és annak sokrétű felhasználását egy hatékonyabb szolgáltatási struktúra létrehozásában és működtetésében:

- az érintett helyi intézményi és más helyi szereplők között
- a szolgáltatók és a célcsoport között
- a városi szolgáltatók és más, releváns szub-nacionális vagy nemzeti szolgáltatók között
- a szolgáltatók és üzleti vállalkozások között
- a szolgáltatók és rendvédelmi illetve pénzügyi intézmények között
- Miskolc és más települések között (a projekt keretében pl. Kassa, Lucca).

Integrált megközelítés. A komplex társadalmi problémák integrált fejlesztési folyamatot igényelnek. Az integrált városi szolgáltatás-fejlesztés olyan módszertani (és stratégiai) megközelítést takar, amely a városok és települések fejlesztését összehangoltan, komplex módon kezeli. Ebben a folyamatban a különböző területek, mint például lakhatás, oktatás, egészségügy és környezet, foglalkoztatás egymással összekapcsolódnak, hogy hatékonyabb és fenntarthatóbb városi életfeltételeket hozzanak létre. *Lásd még 1.1 – Leszakadó városrész szimptóma.*

Esélyegyenlőség. Minden érintett számára azonos lehetőségek és bánásmód biztosítása.

De-szegregáció. A hátrányos helyzetű csoportok elkülönítésének elkerülését célozza meg azáltal, hogy megszünteti azokat a szabályokat, szokásokat vagy gyakorlatokat, amelyek alapján ezeknek a csoportoknak és tagjaiknak meghatározott vagy elkülönített módon kell élniük (közintézmények, városrészek, iskolák, szervezetek).

Hatékonyabb és eredményesség. A meglévő szolgáltatási struktúrák újragondolása és átalakítása a hatékonyabb működés érdekében történik. Az alapelv alkalmazásának részeként a projekt hatékonyságát és eredményességét kvantitatív és kvalitatív indikátorokkal mértük.

2.2 A szakadó városrészek, mint sokdimenziós rendszerek

A szakadó városrészek több szempontból is sokdimenziós rendszerek, amelyek csakis strukturálva válnak rezilienssé (ellenálló és rugalmas). A strukturáltság teszi képessé a „sokdimenziós rendszert” arra, hogy rendszerré váljon, és hatékony válaszokat adjon a kihívásokra. A 4IM által érintett sokdimenziós rendszer néhány kiemelt eleme, és a 4IM módszertani válaszai:

¹⁰ <https://www.miskolc.hu/varoshaza/onkormanyzat/dokumentumtar/475/2021-xii16-szamu-hatarozat-miskolc-megyei-jogu-varos-allampolgari-reszveteli-koncepciojanak>

- **Az érintettek sokfélesége** – a 4IM megoldási alternatívája a háztartás szintű problémakezelés és az egyéni nyomon-követés.
- **A szociális, oktatási, egészségügyi, lakhatási és foglalkoztatási problémák sokfélesége** – a 4IM válasza a szolgáltatások igénybevételének integrált lehetősége a két modell-területen, az egyes háztartásokkal kapcsolatot tartó, kijáró kapcsolattartó munkatársak segítségével.
- **A célterületen szolgáltatást nyújtó szervezetek sokfélesége** (önkormányzati, országos, egyházi, civil) – a 4IM válasza az együttműködés, amely az állandó munkacsoportok munkája, a szervezetek közötti szervezetfejlesztés és a forrásközpont városi szintű koordináló tevékenysége révén valósul meg.
- **A városi megítélés sokfélesége** (társadalmi és politikai) – a 4IM válasza a fejlesztési kommunikáció eszközeinek megformálása és használata.

Ahogy minden sokdimenziós rendszerben, így esetünkben is nagy az elemek, hatótényezők száma, amelyeket önállóan és kölcsönhatásaikban is szükséges elemezni, és olyan struktúrát építeni, amely rendszerbe fogja a sokféleséget, létrehozva a felzárkózást segítő társadalmi ökoszisztémát. A társadalmi ökoszisztéma kialakításának néhány fontos eszköze és elve, melyeket a 4IM is alkalmazott:

- **Hálózatosodás** – kommunikáció, információáramlás, együttműködés.
- **„Hub”** (középpont) – minden hálózat esetében szükség van „hub”-okra, amelyek a hálózat elemei közötti kommunikációt, információáramlást, együttműködést koordinálják, menedzselik.
- **Szuverenitás és együttműködés egyensúlya** – ez a dinamikus egyensúly akkor áll fenn, ha minden elem (döntéshozói szint, szervezet, háztartás, stb.) önálló egységként működik, de felismeri azokat a pontokat, amelyben érdekei, céljai közösek másokkal vagy kiegészítik egymást, és „belép” a megfelelő hálózati ponton.
- **Minél egyszerűbb egy struktúra, annál erősebb** – a dimenziók változatos sokasága egy egyszerű struktúrába (mint a kristályszerkezet) rendezve kell, hogy összefogja az elemeket.
- A témával foglalkozó egyes üzleti elméletek a kiszámíthatatlannak tűnő **sokféleséget nem tekintik bizonytalanságnak, hanem a meghatározó változók komplexitásaként értelmezik**, és annak megfelelően kezelik¹¹, abból kiindulva és azt bizonyítva, hogy **lehet** „ingoványra várat építeni”, csak sokkal tudatosabb módszerekre és struktúrára van szükség.

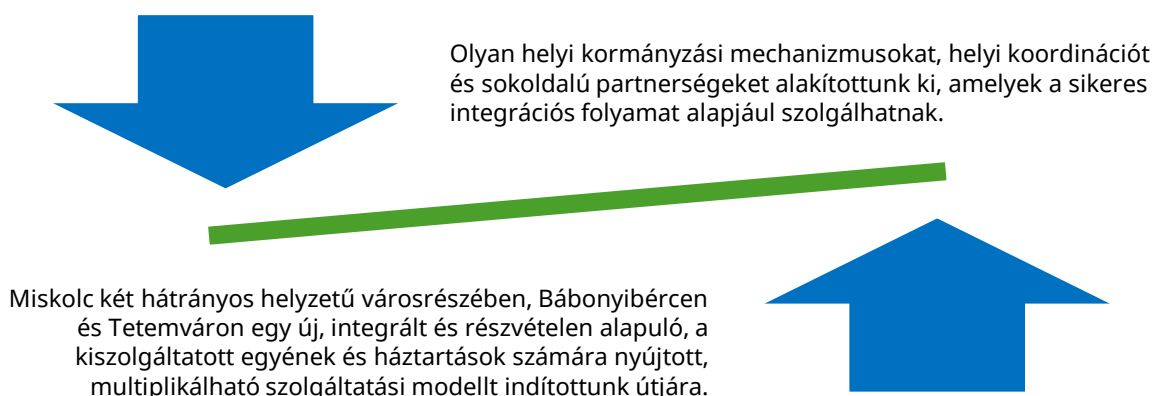
3. A projektmegvalósítás lépései

A 4IM legfőbb összefoglaló célja a partnerségen alapuló irányítás és integrált szolgáltatások hosszú távú tervének és módszertanának közös kidolgozása és tesztelése volt a hátrányos helyzetű városrészek integrációjának elősegítésére Miskolc városában, egy egymást kiegészítő, kettős megközelítés keretében. A projekt megvalósítási lépései nagyon egyszerűek. Logikája a kétirányú célkitűzéseken alapul: párhuzamosan történtek megvalósítási lépések városi szinten és a két kiválasztott célterületen.

¹¹ Galbraith J. R. (1973): Designing complex organizations. Addison-Wesley Publishing Company, Boston

3. ábra

A 4IM projektben alkalmazott kétirányú megközelítés és összefoglaló eredményei¹²

A beavatkozások lépéseit az alábbi táblázat mutatja be.

Városi szinten	A kiválasztott célterületeken (Bábonyibérc és Tetemvár leszakadó városrészek)
1. Előkészítő szakasz (2021. december – 2022. március)	
A projekt adminisztratív és technikai felállítása	Tájékoztatás a projektről
A projektteam felállítása mind a városi szintű, mind a terepmunkára vonatkozóan	
A Társadalmi Innovációs Forrásközpont (TIF) felállítása projektirodaként az Önkormányzat kötelékében. (A TIF bővebb bemutatását lásd később)	A közösségi coaching folyamat megkezdése: helyi mobilizáció. (A közösségi coaching bemutatását lásd később)
Partnerek feltérképezése és a partnertérkép első változatának elkészítése	Célterületi résztvevők feltérképezésének megkezdése
Társadalmi Innovációs Állandó Munkacsoport (TIÁM) tájékoztatása és bevonása a megvalósítási tervek elkészítésébe	A közösségi coaching eredményeinek bekötése a TIÁM munkájába

¹² A modellt helyi szinten hatványozottan alkalmazzák, azt már megosztották Kassával (Szlovákia), Miskolc partnervárosával, illetve más testvérprojektekkel és európai fejlesztési platformokkal is.

2. Helyzetfeltárás (2022. április – 2022. szeptember)

A releváns problématerkép elkészítése, a célcsoportok és az innovatív módszertani eszközök probléma-csoportonkénti beazonosítása	Lásd az elkészült problématerképet 4.1 pont alatt
A szociális és jövedelempótló támogatások városi és járási rendszerének feltérképezése	Közösségi beszélgetések, fórumok a célterületeken
A 4IM innováció és a városi szintű szabályozás és tervezési folyamatok közötti szükséges kapcsolatok feltérképezése	Az első közösségi akciók a célterületeken

3. Tervezés (2022. május – 2022. október)

A 4IM kísérlet szervezeti struktúrájának meghatározása (Lásd később)	A Társadalmi Innovációs Forrásközpont és a helyi közösségi tagok közös munkájának megkezdése
A fejlődés távlataira vonatkozó elképzelések három időhorizontjának definiálása (Lásd később)	A szükségletek felmérése és kisebb akciótervek készítése a helyi közösségi tagok részvételével, ezek beillesztése a projekt-tervbe
A projektműködés feltételei és az alapvető kockázatok megállapítása (Lásd később)	
A 4IM megvalósításához szükséges városi szintű szabályozási feladatok meghatározása	

4. Kísérleti megvalósítási szakasz (2022. június – 2023. április)

Döntéshozási- és intézmény-strukturális innovációs tevékenységekre való felkészülés (tréningek, tanulmányút) és ezek kísérleti bevezetése. A részletes bemutatást lásd később.	Közösségi akciók megvalósítása a célterületeken
I. Az innovatív fejlesztési eszközök bevezetésével kapcsolatos kapacitásfejlesztési események	Kapacitás-fejlesztő tevékenységek a célterületen
I. Az innovatív fejlesztési eszközök tesztelése. Ezek részletes leírását, lásd később.	A KAG-ok (közösségi akciócsoportok) formálódása (A KAG-ok leírását lásd később)
I. Integrált szolgáltatási csomagok részvételi tervezése	A célterületen élők szükségleteinek és javaslatainak beillesztése a szolgáltatási csomagokba
Fejlesztési kommunikációs stratégia részvétellel történő elkészítése, a megvalósítást segítő képzések, a stratégia alkalmazása (Lásd 1. sz melléklet: Miskolc Város által elfogadott 4IM Fejlesztési Kommunikációs Stratégia melléklet)	Az egyházi fenntartású iskolák tanulói és a célterületen élő gyerekek együttes akcióinak megvalósítása

5. Félidős belső monitoring és értékelés (2023. április – 2023. július)

A 4IM kísérlet bevezetett szervezeti struktúrájának vizsgálata, javaslatok a Város döntéshozási és intézményrendszerébe való beillesztésre	Félidős családanalízis, korábban nem tervezett plusztevékenység
Az innovatív fejlesztési eszközök bevezetése eredményeinek értékelése, kisebb változtatási javaslatok	A közösségi coaching folyamat eredményeinek értékelése, javaslatok a coaching és a városi szolgáltatók közötti nagyobb koordináció kialakítására
A projekt-management, a konzorciumi kapcsolatok és a team munkájának értékelése, néhány változtatási javaslat	A szolgáltatási csomagok terveinek értékelése, és javaslatok azok illeszkedésének biztosítására és elérhetőségére a célterületen élők igényei szerint

6. A fenntarthatóságot előkészítő megvalósítási szakasz (2023. augusztus – 2024. május)

A döntéshozási- és intézmény-strukturális innovációs tevékenységek beágyazása a Város döntéshozási és intézményi struktúrájába (Részletesebben lásd később)	A Társadalmi Innovációs Forrásközpont tevékenységének újra-strukturálása az intézményesülésnek megfelelő, nagyobb hatékonyság érdekében a terepmunkában
Az innovatív fejlesztési eszközök integrálása a Város döntéshozási és intézményi struktúrájába (Részletesebben lásd később)	A bábonyibérci KAG BÖK (Bábonyibérci Önsegítő Közösség) néven bejegyzett egyesületté vált
Öt integrált szolgáltatási csomag kísérleti alkalmazása (Részletesebben lásd később)	A szolgáltatási csomagok és a 4IM módszerek kiterjedt alkalmazása a célterületen élők körében, aktív részvételükkel
További fejlesztési partnerségek létrehozása és a partnertérkép frissítése	További célterületi lakosok aktívvá tétele
A fejlesztés-kommunikáció gyakorlati alkalmazása	A BÖK önálló szervezetként saját kommunikációs tevékenységek folytat
Kiegészítések és változtatások a team-struktúrában. A forrásközpont teamje két foglalkoztatási referenssel bővült.	A területi kapcsolattartó munkatársak (access points) megkezdték munkájukat. A közösségi coachok feladata kiegészült az integrált szolgáltatási csomagok bevezetésével kapcsolatos tevékenységekkel
A projekt eredmények fenntarthatóságára vonatkozó intézkedések és megegyezések (Lásd később)	A célterületi akciók megvalósítása folytatódik, az aktívvá vált célterületi lakosok egyéni és településfejlesztési tervekkel várnak a folytatásra

7. A városon túlmutató, partnerség építő és tudásátadást szolgáló tevékenységek (folyamatos)	
Részvétel és bemutatkozás az EASI releváns eseményein és részvétel a TINLAB (Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium) eseményein	A BÖK együttműködése a TINLAB-bal és egy nyertes mini-pályázat elkészítése és megvalósítása
Kapcsolat-teremtés releváns járási-megyei szolgáltatókkal, az EASI magyarországi help deskjével	Különböző külső szereplők helyszíni látogatásai a célterületeken
Hazai és európai hírek, dokumentumfilmek és publikációk a 4IM projektről (Lásd a jegyzéket a 2. számú mellékletben)	Dokumentumfilmek készítése a célterületi résztvevőkkel
Nyitó és záró 4IM nemzetközi konferenciák és a projekt képviselők bemutatása más konferenciákon	A célterületek delegáltjai részt vettek a 4IM konferenciákon
Tanulmányutak és partnerség építés két hasonló EASI kísérleti projekttel	
Tudásátadás Kassának, tapasztalat-csere utak	
A 4IM záró tanulmányának megjelentetése online kiadványként (LINK)	A célterületen élő, aktívá tett közösségek folyamatosan hozzájárultak a 4IM megvalósításához és módszereinek teszteléséhez
8. A projektzárás szakasza (2024. május-június)	
Szakmai projektzárás	Fókuszcsoportos projekt-értékelés
A záró-tanulmány elkészítése	
Technikai projektzárás	
Egy következő, 4IM utáni szakasz megkezdése	A célterületi akciók megvalósítása folytatódik, az aktívá vált célterületi lakosok egyéni és településfejlesztési tervekkel várnak a folytatásra

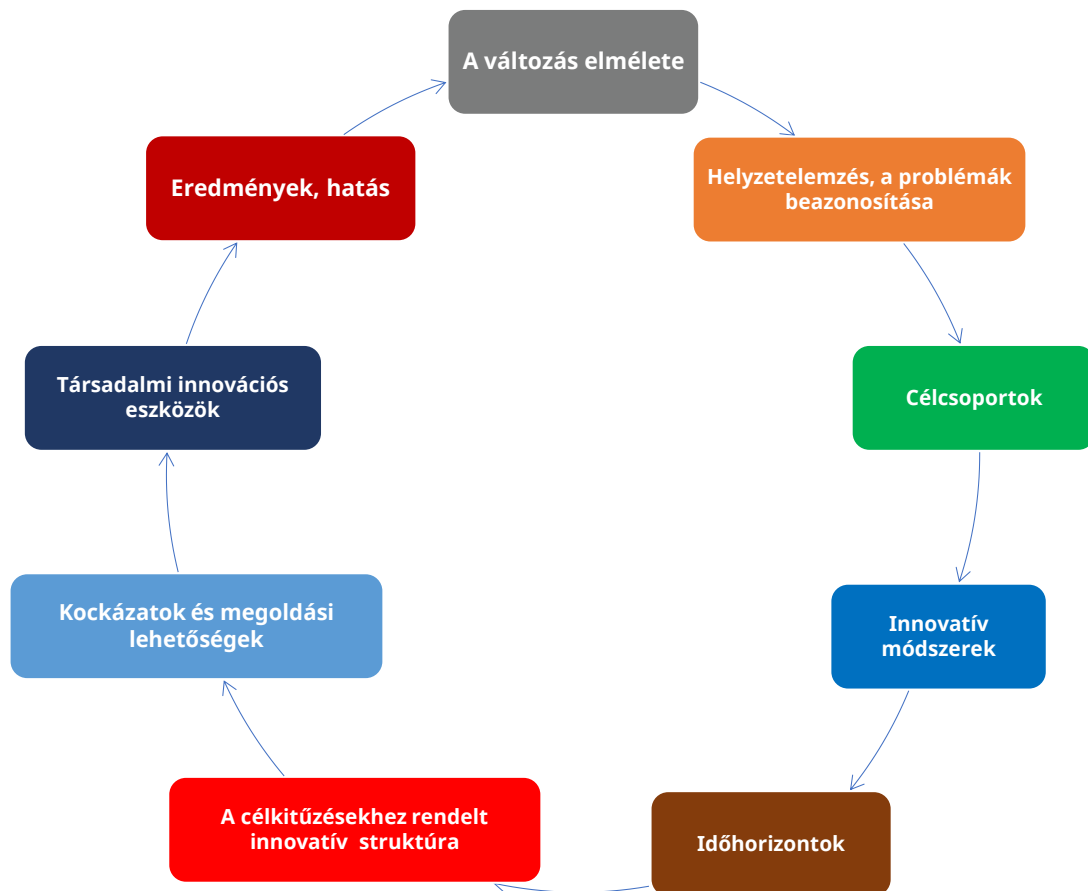
4. A 4IM tervezési folyamat összefoglalása

A változáselméletre¹³ épülő, részvételen alapuló, a 4IM szakértői munkacsoportja által összefogott tervezés folyamat definiálta a projekt megvalósítás tervét.

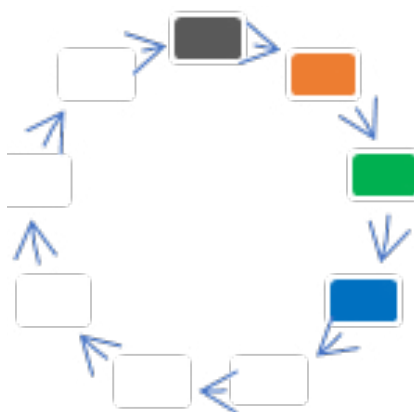
¹³ A változáselmélet (Theory of change) egy olyan módaűek, holisztikus elemzésen alapulva fogalmazódnak meg.

4. ábra

A változáselméletre épülő 4IM projekt-tervezés folyamatábrája

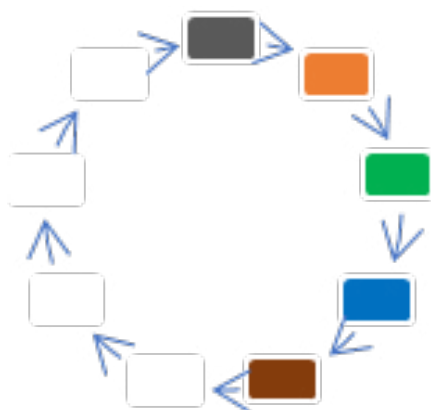
4.1 Helyzetelemzés, a problémák beazonosítása, célcsoportok, innovatív módszerek

A tervezés során első lépésként a szakértői munkacsoport beazonosította a problémákat. A probléma feltárás- és meghatározás folyamata közben szempont volt, hogy olyan problémák kerüljenek beemelésre, amelyek kezelése, esetleges felszámolása sikerrel valósulhat meg a projekt megvalósítási időszakán belül. A problématerkép beazonosítja a problémával érintett célcsoportokat, a megoldás, probléma-felszámolás érdekében történő elérésük, bevonásuk eszközeit. A problématerkép, 4IM projekt jellegéből és tartalmából adódóan Miskolc Bábonyibérc és Tetemvár területeire fókuszál, de horizontálisan érvényes lehet a város más, hasonló jellemzőkkel bíró szegregált városi területeire is.

A beazonosított probléma	Célcsoport	Megoldási lehetőségként definiált innovatív módszertani eszközök
A leszakadó városrészekben élő egyének és a lakóközösség inaktivitása	Bábonnyibérc és Tetemvár lakosai	Közösségi coaching folyamat, helyi mobilizáció
A város szövetéből való kirekesztődés	Bábonnyibérc és Tetemvár lakosai	Részvételen alapuló fejlesztés: közösségi akciók, háztartási szintű interjúk és egyéni nyomon követés
A városi szereplők együttműködésének hiánya	A szociális, oktatási és foglalkoztatási szolgáltatások terén érintett miskolci szereplők	Mindkét oldal kölcsönös érzékenyítése a fejlesztési kommunikáció eszközeivel és a közös projekt-tevékenységek révén
Átláthatatlan kliens utak, diszfunkcionális elemek és hiányosságok a meglévő szolgáltatásokban	Legalább 300 fő a két kiválasztott városrészből Szakemberek, szolgáltatók Döntéshozók	A kliens utak láthatóvá tétele az integrált szolgáltatások bevezetésével és a Forrásközpont működtetésével a projektbe bevont 300 személy és a velük egy háztartásban élők vonatkozásában. Háztartás alapú szolgáltatás-összehangolás, egyéni nyomon követés
A szolgáltatók eszköztelenek ahhoz, hogy valós megoldások szülessenek	Legalább 300 fő a két kiválasztott városrészből Szakemberek, szolgáltatók Projekt-munkatársak	A projekt-intézmények új eszközként jelennek meg, az együttműködés megkönnyíti a feladatok eredményes megoldását, új megoldások születnek
Az állami/városi és civil szektor közötti fejlesztési elképzelések/projektek összehangolatlansága, a hosszú távú folyamatok helyett rövidtávú projektek	Szakemberek, szolgáltatók, civil szervezetek Projekt-munkatársak	A projekt-intézmények új eszközként jelennek meg, az együttműködés megkönnyíti a feladatok eredményes megoldását, új megoldások születnek
A szociális és gyermekvédelmi rendszer kettőzöttsége	Szakemberek, szolgáltatók, civil szervezetek, egyházi szervezetek Projekt-munkatársak A város hatáskörén kívül álló szolgáltatók	A projekt intézményeinek (elsősorban az Állandó Munkacsoport és a Forrásközpont) koordináló szerepe folyamatosan elősegíti az integrált és összehangolt tevékenységet
A célcsoport egy része érdekelt a szociális és foglalkoztatási status quo fenntartásában	Legalább 300 fő a két kiválasztott városrészből Szakemberek, szolgáltatók Projekt-munkatársak	Egy koordinált ellátórendszerben, ahol az ellátottak partnerek és működik a közösségi akciócsoport illetve az integrált szolgáltató-pont és a forrásközpont, lehetővé válik ezek kiszűrése
Foglalkoztatók, munkaadók nem találnak megfelelő munkavállalót a célcsoportban	Legalább 300 fő a két kiválasztott városrészből Szakemberek, szolgáltatók Projekt-munkatársak	Speciális, a célcsoportra szabott kapacitásfejlesztés A releváns szervezetek jobb együttműködése, foglalkoztatásra felkészítő szolgáltatás nyújtása 300 bevont személy részére

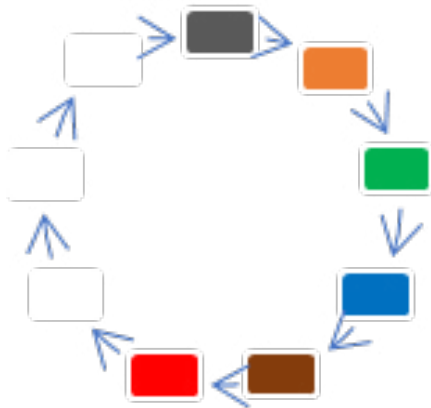
4.2 Időhorizontok

A leszakadó városrészek integrációja távlataira vonatkozó elképzeléseknek három időhorizontját definiálta a projekt.

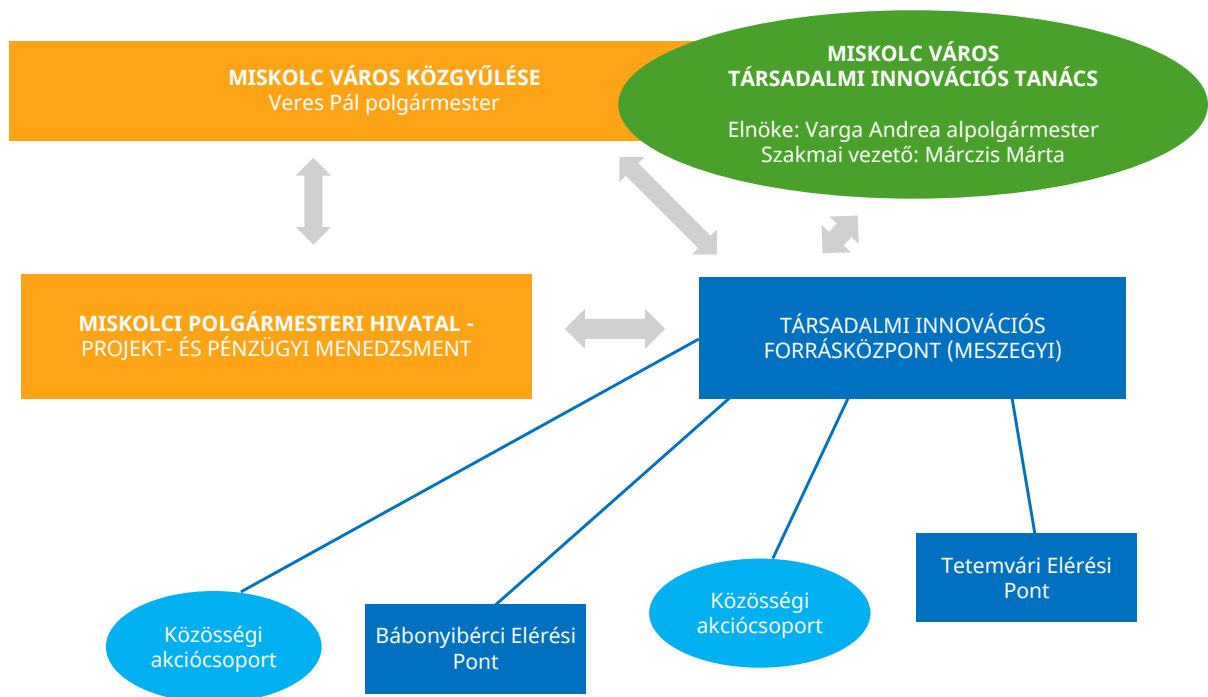
Időhorizontok	Elérendő célok
<p>Rövid táv 30 hónap, a 4IM projekt időtartama</p>	<p>Az integrált és részvételi modell és struktúra megalapozása, amelynek sikeressége meghatározza a további sikereket</p>
<p>Közép táv vagyis a 4 IM projekt végén kezdődő EU programidőszak évei</p>	<p>A fejlesztési folyamat 4IM utáni folytatásához az szükséges, hogy</p> <ul style="list-style-type: none"> • a 4IM projekt során a szükséges partnerségek és készségek kialakuljanak és tartóssá váljanak • Miskolc Város fejlesztési stratégiába belekerüljön mindaz, amit a 4IM projekt megalapoz és előrevetít • Elérhetőek legyenek a releváns források • A Város bekerüljön egy nemzetközi networkbe a 4IM során, amely Miskolcot ismertté teszi, és amely fejlesztési partnerségeket biztosít számára. Ez utóbbi tanulás, sikerélmény, és lehetőség, hogy a város további közvetlen európai forrásokhoz (is) jusson
<p>Hosszú táv 15 év</p>	<p>Komolyan látható változásokat ér el Miskolc, megfelelően a vízióknak, amely a „Miskolc mindenki városa” szlogenben megjelenik.</p> <p>Az innováció által létrehozott új szemlélet alkalmazása, az innovatív struktúrák és módszerek az egész városra kiterjedve mindennapos gyakorlattá válnak.</p>

4.3 A 4IM által tesztelt innovatív szervezeti-döntéshozási struktúra

5. ábra

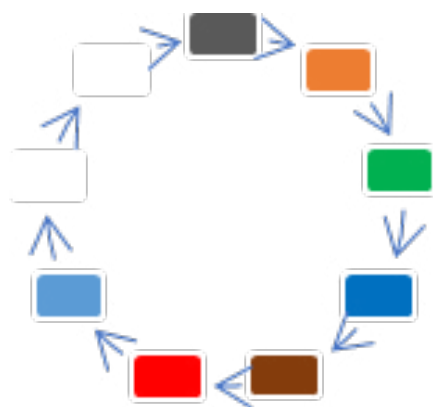
A célkitűzésekhez rendelt innovatív struktúra

A 4IM projekt a célkitűzések megvalósításának alapjául egy, az integrált szolgáltatást és a részvéteken alapuló fejlesztést támogató intézményi-döntéshozási struktúrát hozott létre városi és városrészi szinten. A Társadalmi Innovációs Tanács a városi döntéshozás szintjén rendelkezik javaslattevő szereppel, vertikálisan összekötve a szereplőket. A Társadalmi Innovációs Forrásközpont koordinatív és operatív szervezatként gyakorlatilag a motorja az integrált, részvételen és partnerségen alapuló szolgáltatásfejlesztésnek. A Forrásközpont területi (kijáró, terepi) munkatársai biztosítják a motivációt és a folyamatos

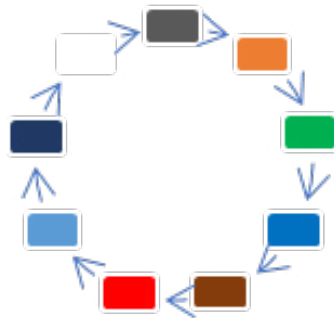
rendelkezésre állást, a Közösségi Akciócsoportok (KACS-ok) pedig a célcsoport részvételének, önszerveződésének és az önszervezés fejlesztésének első formációi. Az *innovatív szervezeti elemek részletes bemutatását lásd később.*

4.4 A feltételezett kockázatok és megoldások a 4IM projekt végrehajtása idején

Kockázatok	Megoldási lehetőségek
A részvételi és partnerségre épülő modell nem működőképes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Motiváltság, valós részvétel, közös szabályok és garanciák rendszere mind a városi szolgáltatás szereplői, mind a célterületi lakosok körében – ez állandó kihívás ▪ A szereplők által használt új közös nyelv. Az innováció, új gondolatok gyakorlatba ültetése – ehhez közösen elfogadott új fogalmak, megnevezések szükségesek ▪ Önbizalom és bizalom – ez a munka során és a sikerek által erősödik
Nem sikerül átlépni a beidegződéseken (rutin megoldások, rutin emberi kapcsolatok beleértve az egymással kapcsolatos előítéleteket)	
A város lakossága nem áll a kezdeményezés mögé	A projektnek tudatosan és intenzíven használnia kell a fejlesztési kommunikáció lehetőségeit
A döntéshozás nem áll a kezdeményezés mögé	
Külső, politikai jellegű támadások érik a projektet	A projektnek tudatosan és intenzíven használnia kell a fejlesztési kommunikáció lehetőségeit és tudatosan támaszkodnia kell a partnereire.

4.5 A tesztelt társadalmi innovációs eszközök a 4IM projektben

Az alábbi társadalmi innovációs eszközök részletes bemutatása az eredményekkel együtt a következő fejezetben olvasható.

Döntéshozási - és intézmény-strukturális innovációs eszközök	Társadalmi Innovációs Tanács (TIT)
	Társadalmi Innovációs Forrásközpont
	Területi Szolgáltatási Munkacsoportok
Innovatív fejlesztési eszközök	Közösségi coaching
	Háztartási szintű felmérés, családanalízis és egyéni nyomon követés a kísérleti területeken
	Jóllét mutató
	Fejlesztési kommunikáció
Integrált kísérleti szolgáltatási csomagok	Foglalkoztatási szolgáltatási csomag
	Oktatási és képzési szolgáltatáscsomag (alapképzés, szakképzés)
	Az életkörülmények javítása a foglalkoztathatóság érdekében
	„Nyitott kapu” – Az életminőség javítása a foglalkoztathatóság érdekében
	Motivációs és mobilizációs szolgáltatáscsomag

5. A 4IM innovációs eszközök bemutatása, a bevezetés eredményei és hatásai

5.1 Döntéshozási és intézményszerkezeti innovációs eszközök és eredmények a 4IM projektben

Az alábbi szerves, előremutató, a projekt eredményeinek fenntarthatóságát biztosító döntéshozási és szolgáltatási strukturális változások történtek a 4IM projekt keretében és eredményeként:

5.1.1 Társadalmi Innovációs Tanács (TIT)

Társadalmi Innovációs Tanács néven munkacsoport jogállású testület jött létre Miskolc Megyei Jogú Város döntéshozási szövetébe ágyazódva 2023-ban a 4IM projekt eredményeként. (Elődje a projekt kezdeti szakaszában a jogállás nélküli TIÁM (Társadalmi Innovációs Állandó Munkacsoport volt.)

A TIT tagjai

	Szavazati joggal rendelkező tagok			Szavazati joggal nem rendelkező állandó meghívottak
Szociális ellátás/fejlesztés területén működő partnerek	Magyar Máltai Szeretetszolgálat-Tetemvári Jelenléti Pont	Miskolci Egyesített Szociális és Gyermekvédelmi Intézmény (MESZEGYI)	Közösségfejlesztők Egyesülete	
Foglalkoztatás területén működő partnerek	Magyar Vöröskereszt BAZ Megyei Igazgatósága	Kézfogás Klaszter	Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata-foglalkoztatási koordinátor	Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Lakosságszolgálati Főosztály- Szociális és Köznevelési Osztály
Oktatás, felzárkóztatás területén működő partnerek	Miskolci Tankerületi Központ	Episztémé Egyesület		
Egészségügy területén működő partnerek	B.A.Z. Vármegyei Központi Kórház-II. Védőnői Osztálya			

Tekintettel arra, hogy a szociális ellátás és a foglalkoztatás a társadalom több alrendszerét érintő szabályozási terület, az érintett szereplők partnerségén alapuló TIT munkája a hatékonyságot növeli. A TIT a Polgármesteri Hivatal szervezetén belül létrehozott testület, amely megteremtette a lehetőséget a szakpolitikák kialakításához szükséges egyeztetésekre az önkormányzaton kívüli bekapcsolódást is lehetővé téve. A TIT munkája az együttműködés megvalósítása, a leszakadó városrészek helyzetének javítását szolgáló, közösen elfogadott célok kitűzése, a hatékony közös fellépés, szakmai és társadalmi szempontból megalapozott döntési javaslatok előkészítése érdekében.

Korábban a TIÁM, 2023 óta a TIT hozzájárult a következőkhöz:

Intézményi és szolgáltatás koordináció

- A város integrált városfejlesztési stratégiájának tervezése (2023)
- A hátrányos helyzetű negyedek fejlesztésére irányuló jövőbeli projektek meghatározása
- A Helyi Esélyegyenlőségi Program (LEP, 2021) előkészítése
- Az önkormányzat által nyújtott szociális szolgáltatások és támogatások helyi szabályairól szóló rendelet módosítása (2023)

A TIT javaslati és kritikai joggal rendelkezik. Minden javaslat a társadalmi felzárkózásért felelős referens elé kerül, aki mint az önkormányzati rendszer része, megkezdi a javaslatok becsatornázását, a döntési előkészítés folyamatát. A javaslatok a Polgármester és a Közgyűlés elé kerülnek. A TIT fontos szerepe, hogy az önkormányzati rendszerben elhelyezze azt a hiányzó láncszemet, amely a célcsoport javaslatait közvetlenül összeköti a döntéshozással, biztosítva a visszacsatolást is a helyi közösség számára.

Példák a sikeres közösségi kezdeményezésekre a 4IM idején

- Miskolc város költségvetésének egy részéről közvetlenül dönthettek a miskolci lakosok 2022-ben. Ebből az elkülönített, ún. „Részvételi Költségvetéséből” támogatást kapott a tetemvári lakóközösség „**Tetemvár, Miskolc ékszerdoboz**” című pályázata. A részvételi költségvetés felhívására a helyi állampolgárok és közösségeik küldhettek be ötleteket, amelyeket a város lakói közösen megvitattak és rangsoroltak. Cél a lehető legtöbb ember érdekét szolgáló fejlesztések megvalósítása az erre a célra elkülönített keretösszegeből. A tetemvári közösség összefogott, pályáztak és nyertek. A pályázat célja, Tetemvár egyik leginkább szeméttel fertőzött részének kitakarítása volt, és a terület funkcióval való megtöltése a tisztaság fenntartása érdekében.
- **Pece-Záportározó fejlesztése – Bábonyiérc integrálása a város szövetébe.** A 4IM hatása ebben az eredményben is megmutatkozik. A helyi akciócsoport és a Forrásközpont együttműködésének eredményeként a Város elindított egy bábonyiérci tervezési folyamatot, amellyel nemcsak városrészi rehabilitációt vitt véghez, hanem a társadalmi befogadás felé is tett egy nagy lépést. A fejlesztési elképzeléssel össze kívánja kötni Bábonyiércet a jómódú szomszédos településrészrel egy közös „esőkertben”. A helyszín egy aktív, zöld közösségi tér lesz, edző eszközökkel, focipályával. Az első lépés megtörtént, egy alulról jövő alapuló, klímatudatos, integrációt elősegítő innovatív közösségi tervezési folyamat volt, melynek eredményei beépülnek a város fejlesztési terveibe.

5.1.2 Társadalmi Innovációs Forrásközpont (TIF) a MESZEGYI-be integrálva

A TIT mögött álló Társadalmi Innovációs Forrásközpont az integrálást és sokirányú kapcsolattartást biztosító funkcionális egységként működik a MESZEGYI (Miskolci Egyesített Szociális, Egészségügyi és Gyermekjóléti Intézmény) keretén belül. Ez a szervezet biztosítja az integrált megközelítés alkalmazásához szükséges operatív tevékenységeket.

Azzal, hogy a 4IM kezdetén projekt-iroda szerűen működő TIF beágyazódott a MESZEGYI szervezetébe, egyértelműen és hosszú távon részévé vált a város szolgáltatói struktúrájának – és kultúrájának.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a MESZEGYI-n belül működik egy koordinatív iroda, a „Forrásközpont”, és a 4IM innovatív eszközeit alkalmazza elsősorban a két célterületen, de egyes elemeiben már kiterjesztve más városrészekre is. A MESZEGYI számára ez fontos innováció és tapasztalati folyamat. Nagy előnye ennek a megoldásnak, hogy a 4IM-ben megvalósuló területi munka, a városi szintű koordináció és az alapellátás egy helyen összpontosul. További fontos változás, hogy a MESZEGYI mint szociális intézmény, foglalkoztatási szakértőket alkalmaz a forrásközpont teamjében ezzel összekötve a szociális és foglalkoztatási szolgáltatásokat.

A Forrásközpont helyi NGO-k és a Máltai Szeretetszolgálat közreműködésével erősíti a leszakadó városrészek lakóinak részvételét.

A Forrásközpont feladataiból:

- Irányítja a Bábonyiábrán és a Tetemváron folyó munkát
- Koordinálja és előkészíti az integrált szolgáltatási csomagokat a Társadalmi Innovációs Munkacsoportok közreműködésével
- Feltérképezi és mozgósítja a leszakadó városrészek felzárkóztatásához szükséges szereplőket

Koordinál a 4IM projekt megvalósításához kötődő helyi szereplők tevékenységei között

- Közvetlen kapcsolatot jelent az Önkormányzat és a leszakadó városrészek között
- Beszámol és javaslatot tesz a Társadalmi Innovációs Tanácsnak, megvalósítja a TIT által megfogalmazott feladatokat, illetve több szereplő esetén koordinációs feladata van
- Szakmai managementet és koordinációt biztosít az integrált szociális-foglalkoztatási kísérleti szolgáltatások kialakításához
- Irányítja a két kiválasztott leszakadó városrészben az integrált szolgáltatási csomag bevezetését, a terepen dolgozó projekt-munkatársak (közösségi coachok és szolgáltatási pont munkatársak) munkáját
- Felelős a projekt-rendezvények szervezéséért
- Negyedévenként részletes munkatervet és munkabeszámolót készít; ismerteti a munkatervet, illetve beszámol a forrásközpont munkájának eredményeiről az Állandó Munkacsoportok és a 4IM projekt konzorciumi ülésein
- Kapcsolatot épít minden releváns helyi szereplővel, és megerősíti a leszakadó városrészek integrációjához kötődő minden helyi szereplő együttműködését
- Szoros együttműködésben dolgozik a MESZEGYI más egységeivel és a Miskolci Egyetem 4IM-ben dolgozó teamjével

A Forrásközpont céjai közé tartozik a folyamatos partnerség építés, folyamatok és tevékenységek összehangolása, az átlátható kliensutak biztosítása, innovatív szolgáltatási lehetőségek, új módszerek bevezetése és fenntartása, a közösségi coaching koordinálása.

6. ábra

Szinergiák a Társadalmi Innovációs Forrásközpont munkájában

Civil és egyházi jótékonyági és érdekvédelmi szervezetek

Baptista Szeretetszolgálat
Vöröskereszt
Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Civil és egyházi szakmai programok

Máltai Szeretetszolgálat
Jelenlét Pont
Híd egyesület
Napfényt az életnek
Habitát utcáról lakásba
Drogambulancia
Laurusz Egyesület
Váravárt Alapítvány
Dialóg Egyesület
Episztemé
Eurom Egyesület
Teatum
Társaság a családjogokért
Kézfogás Klaszter

Állam szociális, egészségügyi, kulturális szolgáltatásai

Védőnők
Kábítószer Egyeztető Fórum
MVISI (sport)

Állam foglalkoztatási és képzési szolgáltatásai

Járási Foglalkoztatási Főosztály
Miskolc KLIK
Miskolci Szakképzési Centrum
Miskolci Felnőttképző Központ Kft.
Észak Magyarországi TEF

MESZEGYI más egységei

Gyermekek napközbeni ellátása(bölcsődék),
szociális alapellátások/szakellátás, család
és gyermekjóléti ellátások egységei

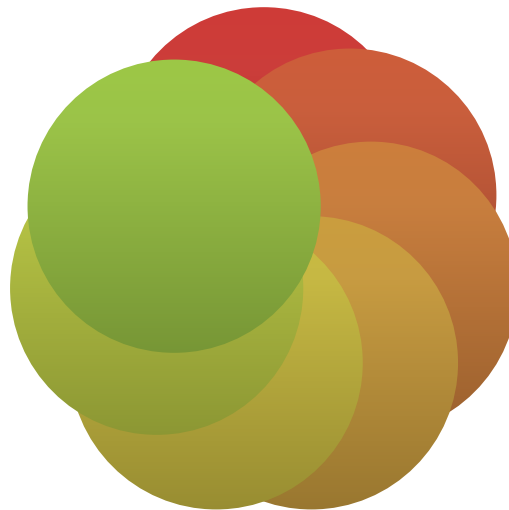
Önkormányzat más szolgáltatásai

Óvodák,
Városgazda Nonprofit Kft.
Miskolc Holding Zrt.
MIEFI háziorvosok,
gyermekorvosok
Miskolci Önkormányzat
Rendészet
Területi Önkormányzat képviselő

Önkormányzat

Lakosság-szolgáltatási főosztály
(segélyek)
Pénzbeli ellátások

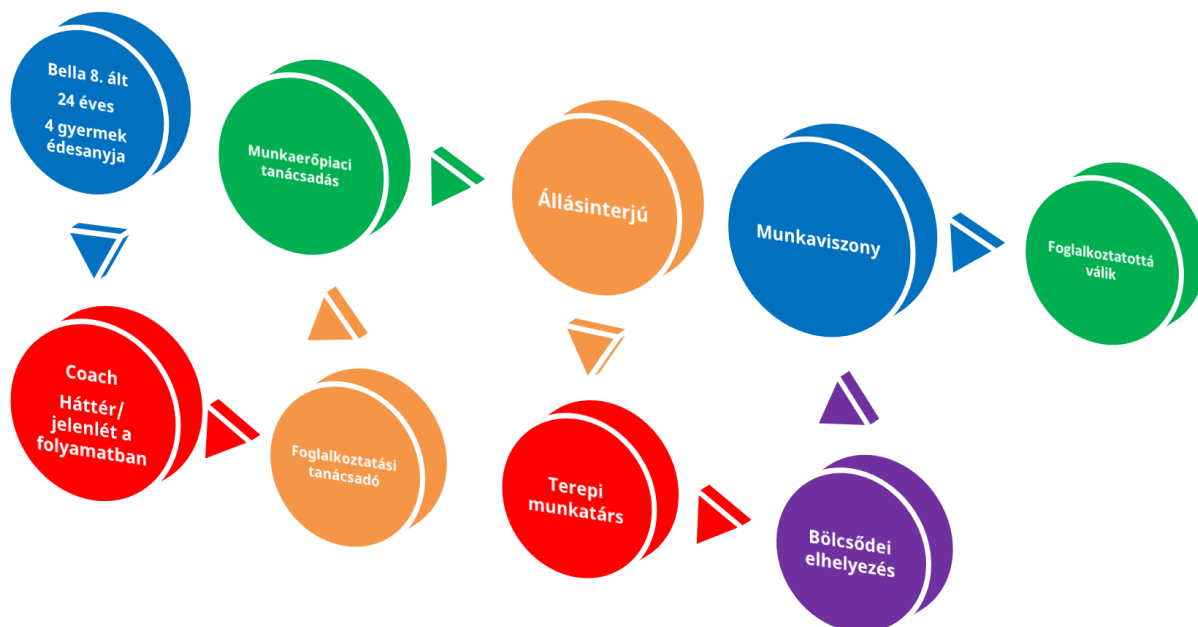
Részvételi iroda

A Forrásközpont team-tagjai: forrásközpont vezető, forrásközpont koordinátor, két közösségi coach, két terepi munkatárs, két foglalkoztatási tanácsadó, terepi segédmunkás, közösség fejlesztési munkatárs, adminisztrátor.

7. ábra

Integrált szolgáltatás és egyéni kliensút a Forrásközpont segítségével

Az ábrán piros színnel a Forrásközpont munkatársait jelöltük. A példa Tetemvári Bella (a név fiktív) fiatal tetemvári lakos, édesanya útját mutatja be, akinek a Forrásközpont módszerei, munkatársai, az egyéni nyomon követés segített élete megváltoztatásában. A passzív és elkeseredett Bellát a Forrásközpont által foglalkoztatott közösségi coach motiválta (a coaching bemutatását lásd a következő fejezetben), majd az egyéni beszélgetések során kiderült, hogy szeretne munkába állni, de nincs gyakorlata az álláskeresésben, és kisgyermeké bölcsődés korú. Így a coach Bellát a Forrásközpont foglalkoztatási tanácsadójával kötötte össze, aki segítette Bellát a számára szükséges munkaerő-piaci tanácsadás elérésében. Bella felkészült, és sikeres állásinterjún vett részt. Időközben a Forrásközpont terepi munkatársa segítségével kisgyermeké bölcsődei felvétele is megtörtént, és Bella munkába állt.

5.1.3 Társadalmi Integrációs Munkacsoportok

A Társadalmi Integrációs Munkacsoportok az integrált szolgáltatásnyújtás elősegítésében és biztosításában játszanak alapvető szerepet. Feladatukat a háztartásfelmérésből, a helyi közösségi részvétel és egyéni nyomon követés révén érkező információkból és az ágazatonként eltérő szakmai szabályzók alapján innovatív és integrált szolgáltatásokról szóló javaslatok kidolgozása. Igények, lehetőségek összehangolása, az öt integrált szolgáltatási csomag kidolgozása és alkalmazása, az egyéni kliens utak nyomon követése és a tanulságok leszűrése. Tagjai a különböző operatív szolgáltatások megvalósítói, a

MESZEGYI releváns munkatársai és más szolgáltatók az adott feladatnak megfelelően. A 4IM keretében megalakult miskolci munkacsoportok az öt kísérleti, integrált szolgáltatási csomag mentén alakultak:

- Foglalkoztatás
- Oktatás és képzés
- Az életkörülmények javítása a foglalkoztathatóság érdekében
- „Nyitott ajtó” – az életminőség javítása
- Motiváció és mobilizáció

5.2 Innovatív fejlesztési eszközök alkalmazása és eredményei a 4IM projektben

5.2.1 Közösségi coaching

*„Legyél te a változás, amit látni akarsz a világban”
Mahatma Gandhi*

A közösségi coaching lényege hasonló a sportedzők és az üzleti coachok munkájának lényegéhez, ám a közösségi coaching célja a leszakadó városrészekben vagy más hátrányos helyzetben élő közösségekben a társadalmi mobilizáció, az aktívá tétel, az önbizalom, az együttműködés, a jobb teljesítmény és életminőség elősegítése. Annak felismerése, amiről a fenti Gandhi idézet szól.

Eredménye a depresszív (lakó)közösségek és tagjaik aktívá tétele, és lehetőleg egy aktív helyi közösségi mag, a Közösségi Akciócsoport (KACS) kialakulása.

A közösségi coach külső segítő, aki mint az üzleti coaching esetén is, segíti a fejlesztéshez, innovációhoz szükséges változási folyamatokat, ebben az esetben egy lakóközösségen belül. Mozgósítja a célzott városrész lakóit és elősegíti az együttműködésüket. Elősegíti a városrészben élők részvételét a városi fejlesztési folyamatokban. Szorosan együttműködik feladatai végrehajtásában a Forrásközpont minden munkatársával, a terepmunkában a szolgáltatási kapcsolati pont munkatársakkal. Elősegíti az adott városrészben a háztartás-alapú felmérések végrehajtását, felkészíti a lakosságot a felmérésre, segíti a kérdezőbiztosok munkáját. Jelzi a projekt-vezetés számára a célcsoport által megfogalmazott, a projekt végrehajtására vonatkozó véleményeket, igényeket, innovatív ötleteket. Elősegíti egy állandó közösségi akciócsoport (KACS) létrejöttét az adott városrészben és mentorálja a KACS munkáját. Helyzetfeltárást, problématerképet és közösségi akciótervet készít az adott városrészre vonatkozóan a KACS és más aktívá tett helyi lakosok részvételével. Helyi akciók születnek munkája eredményeként, amelyek megvalósulásában a helyi lakosok részt vállalnak.

A közösségi coachok feladatai az alábbiak voltak a 4IM projektben

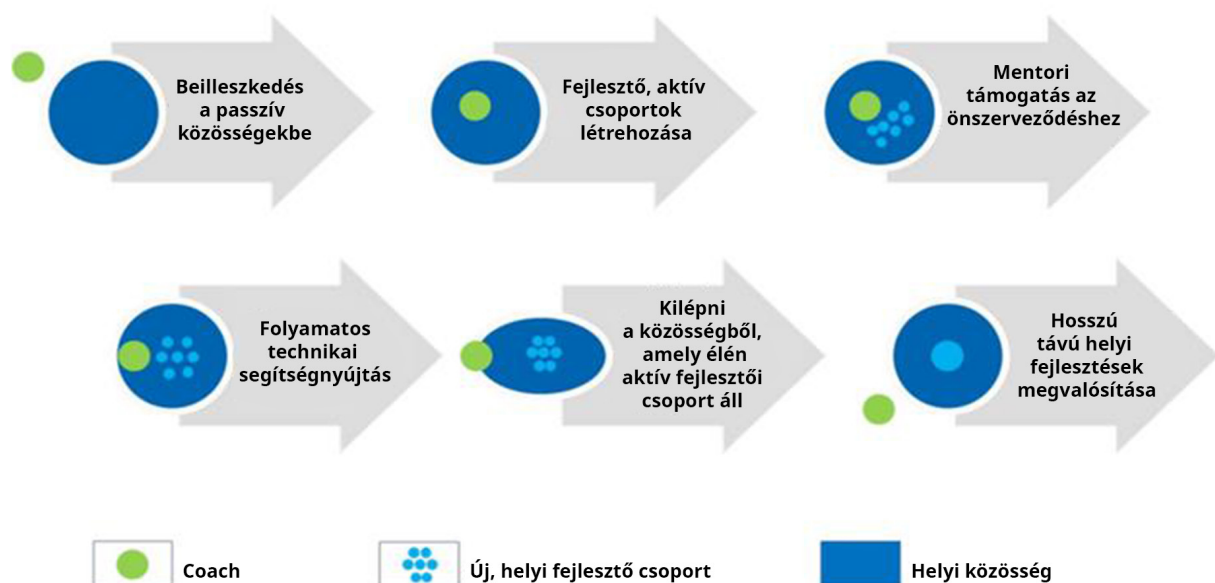
- A közösség erőforrásainak feltárása
- A „tanult” tehetetlenség leküzdése, a személyes aktivitás fejlesztése
- A közösség belső szolidaritásának és külső összekapcsolhatóságának fokozása
- Az önbizalom erősítése, az érdekérvényesítés előmozdítása
- A közösségépítés, mint eszköz használata az egyéni paradigmaváltás elősegítésére
- Segítségnyújtás az alulról jövő kezdeményezések megfogalmazásában és azoknak a fő fejlesztési folyamatokkal való összehangolását illetően
- A helyi közösség és a döntéshozók közötti fejlesztő jellegű párbeszéd és együttműködés kialakítása
- Információk, új modellek és ötletek terjesztése
- A közösség belső szolidaritásának és külső összekapcsolhatóságának fokozása
- Aktív, *cselekvő* közösség létrehozása („Saját felelősségem, ami történik”).

A közösségi coaching alapelvei. A kliens határozza meg a célokat, és nem fordítva. A döntéshozatal középpontjában minden esetben a kliens marad. Ítélezésmentes megközelítést igényel. A célcsoport a 4IM esetben egy egész városrész lakóközössége. A közösség, mint önmagában létjogosult érték.

Mit nem jelent a közösségi coaching? Nem tréning, nem pszichoterápia, nem tanácsadás, nem baráti beszélgetés. Nem kész válaszokat ad. Nem családsegítő, nem a hatóság embere, és ennek megfelelően nem is kerülhet szerepkonfliktusba.

8. ábra

A közösségi coaching folyamatábrája¹⁴

14 Márczis Márta, UNDP, 2010

Az ábra magyarázata

Első lépés. A közösségi coach passzív környezetbe, hívatlanul érkezik. Legnagyobb ellenfele a transzgenerációs tanult tehetetlenség, amely önmagában mélyen traumatizálja az egyén döntéshozatalát. Jellemzői a passzivitás, rezignáltság, csalódottság, Az egyének nem érzik, hogy a saját sorsuk irányítói lehetnek. Ez az állapot a kezdeményezőképeség csökkenéséhez, önbizalom- és bizalomhiányhoz vezet. A szegénységben élők a saját szegénységüket nem minden esetben értékelik olyan akadálnak, amely sürgős megoldást kívánna. Általános tapasztalat, hogy ennek az első szakasznak egy fontos indikátora, ha a területén élők ugyan nincsenek tisztába a projekt tartalmával, az intézményekkel, amelyek a coach munkája mögött állnak, esetleg még a közösségi coach fogalmat sem ismerik, de mindannyian „tudják a coach nevét”.

Második lépés. Feltárás, és a vízió megtalálása. A beszélgetések, közös események során kialakul az egyén, a közösség és a intézmény(ek) közös nevezője.

Harmadik lépés. A feltárást követő időszakban olyan célkitűzéseket vizionálunk, amelyek reálisan elérhetőek a csoport és az egyén számára, illetve más csoportokkal való kapcsolódásokat, együttműködéseket alakít ki, tudatosít a közösségi coach a Társadalmi Innovációs Forrásközpont és a területen már létrejött csoportok háttértámogatásával.

Negyedik lépés. Kezdetben kisebb, önálló részsikerekre törekvés, amely a közösség és az egyén önbizalmát erősítik, a coach munkáját pedig folyamatosan formálják. Ez pozitív esetben erősen interaktív szakasz a segítő és a segítették között.

Ötödik lépés. „Álmodjunk egyre nagyobbat” – Az együttműködés és a célok szélesevé az aktívvá tett közösségben a megszerzett tapasztalatok, az egymás-segítése és a kialakult külső kapcsolatok segítségével.

Hatodik lépés. Önálló vezetési készség, szervezethez és kezdeményezések a közösségben, amelyhez már nem szükséges a coaching tevékenység.

A közösségi coaching tevékenység eszközei a 4IM projektben. Kapcsolatfelvétel, „spontán” beszélgetések, a háztartások felkeresése, rendszeres célirányos beszélgetések, folyamatos érdeklődés. Helyi szerveződés elősegítése, lakossági fórumok szervezése. Közösségi akciók megfogalmazása és végrehajtásának elősegítése (pl. a bábonyiérci esetben a lépcsősor felújítása, megdőlő közkút helyreállítása, fűnyírások, szemétszedések stb.). Tematikus Közösségi programok. A passzívak aktívvá, az elutasítók támogatóvá tétele folyamatosan. Egyéni döntéshozatal elősegítése, és az addig vezető út folyamatos nyomon követése. Sokan vannak „akinek csak egy lökés kell”. Elősegíteni egy állandó közösségi akciócsoport (KACS) létrejöttét az adott városrészben és mentorálni a KACS munkáját. Folyamatos visszajelzés és tükörszerep.

A közösségi coaching eredményei a 4IM projektben. A 4IM eredményeként, a közösségi coaching gyakorlata beépült a Forrásközpont, és ez által a MESZEGYI munkájába. Elkészült a közösségi coaching útmutatót és a 4IM team tréning keretében megosztotta annak tartalmát és tapasztalatait a kassai szereplőkkel. Lásd 3. számú melléklet, Közösségi coaching alkalmazásaa leszakadó városrészek felzárkóztatása érdekében.

A két pilot városrészben a közösségi coaching munka két fontos eredménye az aktívá tett lakosok magas száma (a Miskolci Egyetem teamje által becsült teljes lakosság 52%-a) a tematikus közösségi munkacsoportok alakulása, biztosítva az aktív helyi lakosok részvételét saját élethelyzetük javításában és a várossal való együttműködésben, illetve a Bábonyibérci Önségítő Közösség Egyesületté jegyzése és a Tetemvári „KACS” megalakulása. De talán a legfontosabb változás a számos egyéni belső gát átlépése a célterületen élők közül.

5.2.2 Háztartási szintű felmérés és egyéni nyomon követés

A 4IM projekt kezdetén **háztartás szintű felmérés** történt Tetemváron és Bábonyibércen általánosságban elemezve az ott élők helyzetét, és kapcsolatot teremtve a lakosokkal. A projekt középső szakaszában **családanalízissel majd egyéni nyomon követéssel** bővült a lakosokkal történő együttműködés. A projekt végső szakaszában a Miskolci Egyetem és a Forrásközpont a projekt révén elért változásokat **fókuszcsoportos** módszerrel elemezte az érintett lakosok részvételével.

A Miskolci Egyetem és a Társadalmi Innovációs Forrásközpont közös tevékenysége a kísérleti területeken összességében az alábbi eredmények megvalósulásával:

- Háztartáson alapuló felmérés a célterületek jelenlegi szociális helyzetének felmérésére az ENSZ Fejlesztési Programja által kidolgozott és máshol is alkalmazott módszertan szerint
- „Családelemzés” és terv
- Az egyéni igények, motivációk, szándékok összegyűjtése részvétellel
- Célcsoport-elemzések, majd szolgáltatási csomagok az igények szerint, csoportos és egyéni szolgáltatások biztosítása
- Egyéni nyomon követés
- A jövedelmi viszonyok feltérképezése
- Kapcsolathálózat kiépítése és erőforrások biztosítása a csoportos és egyéni megoldásokhoz

Az eredmények részletes ismertetését a Miskolci Egyetem és a Forrásközpont közös munkájáról a 4. melléklet tartalmazza.

5.2.3 Jólét Mutató

A Jólét Mutató használata a hátrányos helyzetű városrészekben élő embereket célzott és integrált intézkedésekkel segítő intézményi fellépést segíti.

A Miskolci Egyetem teamje dolgozta ki a kifejezetten a leszakadó városrészekre vonatkozó, úgynevezett jólét-mutatót annak érdekében, hogy célzott intézkedéscsomagokkal tudják segíteni az adott leszakadó városrészekben élőket. A kidolgozott Jólét Mutató más városokban, vagy városrészekben is alkalmazható hasonlóan veszélyeztetett lakóközösségekben.

A „Jóllét Mutató” hat területen méri egy adott személy objektív és szubjektív jóllétét: az egészségügy, a gazdasági tényezők, az oktatás, a társadalmi kapcsolatok, a biztonság és a szubjektív jólét kategóriáiban.

Az adatokat tartalmazzák az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, a foglalkoztatottsági státusz, a kapcsolati elégedettség, a személyes biztonság, a motivációk és célok kérdéskörét. A mutató egyes részeit súlyozzák, így számokkal leírhatóvá, mérhetővé válik az egyén jólléte. A kapott számadatokból gyorsan kiderül, hogy egy-egy területen milyen beavatkozásokra van szükség, és felállítható az a prioritási sorrend is, amelynek alapján a szükséges szolgáltatások, beavatkozások bevezethetők. A mutató így komoly segítséget jelent a városvezetésnek, az önkormányzatoknak, valamint a szociális intézményeknek a célzott segítségnyújtás pontos megtervezéséhez és a gyors cselekvéshez.

A leszakadó városrészekre kidolgozott „Jóllét Mutató” részletesebb leírását a Miskolci Egyetem összefoglalója tartalmazza.

5.2.4 Fejlesztési kommunikáció

A 4 IM a standard projekt-kommunikációs feladatok ellátása mellett fejlesztési kommunikációs stratégiát készített és a fejlesztési kommunikációt, mint innovatív eszközt használta a projekt megvalósításában.

A fejlesztési kommunikáció definíciója. A fejlesztési kommunikáció a kommunikációs eszközöknek rendszerbe foglalt (stratégia), a társadalmi fejlődés elősegítésére való felhasználását jelenti. A „sajtó ötödik elméletének” is nevezik, amelynek elsődleges célja a „társadalmi átalakulás és fejlődés”, valamint „az alapvető szükségletek kielégítése”. Elsősorban a leszakadó rétegek felzárkóztatásában használják világszerte.

A fejlesztési kommunikáció tartalma. A fejlesztési kommunikáció három fő megközelítéssel nyugszik, nevezetesen a céltudatosságon, értékorientáltságon és a gyakorlatiaságon.¹⁵ Bevonja az adott ügyben érdekelt szereplők széles körét és a döntéshozókat. Abból indul ki, hogy minden fejlesztési folyamat kommunikációs folyamat is egyben, és minden kommunikáció társadalmi beavatkozás is egyúttal. Annak, aki a fejlesztésben dolgozik, ismernie kell, és figyelembe kell vennie a kulturális, szociális társadalmi, és egyéb különbségeket, amelyek egy-egy fejlesztési folyamatban (projektben) a szűkebben vagy tágabban vett érintetteket jellemzi.¹⁶ Ehhez a legfontosabb lépés a kommunikáció **minden** érintettel, abból a feltételezésből és tapasztalatból kiindulva, hogy a kommunikáció eszközeivel be lehet vonni őket a fejlesztési folyamatba, beleértve a célcsoport tagjait is. A célcsoport tagjait ez a dinamikus kommunikációs folyamat segíti abban, hogy elérjék saját humán potenciáljuk kiteljesedését. Felmérve a kockázatokat és lehetőségeket, a fejlesztési kommunikáció a kommunikáció eszközeivel

15 Jamias, J. F. , UPLB Mezőgazdasági Főiskola Fejlesztési Kommunikációs Tanszéke, Fülöp-szigetek, 1991

16 [What is Development Communication? - YouTube](#), Daniela Maano, 2016

a változások (vélemény-változás, attitűd-váltás, paradigma-váltás) számára kedvező környezetet hoz létre, elősegíti az információcserét annak érdekében, hogy pozitív társadalmi változásokat idézzon elő.¹⁷

Minden kommunikációs folyamatban szükség van egy közös nyelvre. A közös nyelv olyan kommunikációs eszköz, amelyet két vagy több fél használ, hogy megértse egymást. A 4IM esetében a projekt és a társadalmi befogadás és innováció „nyelve” az elvárt közös nyelv, amely lehetővé teszi minden szereplő és érintett számára, hogy információkat osszanak meg, véleményeket fejtsenek ki és együttműködjenek másokkal. A kommunikáció hatékonysága és pontossága a közös nyelv minőségétől függ, éppen ezért a közös nyelv kialakítására a 4M workshopok és kommunikációs tréningek sorát valósította meg.

Fejlesztési kommunikációs eszközök. Ezek közé tartozik az információterjesztés és oktatás, a viselkedésminták megváltoztatása, a társadalmi marketing, a társadalmi mobilizáció, média eszközök, a társadalmi változást szolgáló kommunikáció és a közösségi részvétel.

Eredmények a 4IM projektben. A fenti fejlesztési kommunikációs eszközök mindegyikét alkalmazta a projekt-terv és a 4IM kommunikációs stratégia mentén. Lásd a 4IM fejlesztési kommunikációs stratégiát, 1. sz. melléklet. Létrejött az innovatív és integrált fejlesztési folyamat saját nyelve magyarul (új terminológia), megvalósult a különböző érintett városi szereplők közötti kommunikáció), alkalmazta a projekt a fejlesztési kommunikációs eszközöket a célcsoportokkal végzett munkában (helyi mobilizáció, közösségi coaching, stb), és kikristályosodtak az eszközök és üzenetek a többségi társadalom felé történő kommunikáció gyakorlatában. Ez utóbbihoz kapcsolódó fejlesztés és egyben fejlesztési kommunikációs módszer és eredmény volt pl. a Pece tározó parkjának megépítése Bábonyibércen (Lásd 5.1.1 alatt), vagy a 4IM két célterületén élő gyerekek és az elit-iskolákba járó gyerekek közös akciói.

5.3 Integrált kísérleti szolgáltatási csomagok a 4IM-ben

A 4IM keretében öt integrált szolgáltatási csomag került kialakításra és tesztelve a célcsoporton belül megjelenő eltérő igények és készségek szerint. Minden csomag egy-egy „one stop shop”-ként működött, azaz a beazonosított kliens-igények mentén az egyes csomagok a csomag keretében elérhető teljes körű szükséges szolgáltatást nyújtották a csomag keretében partnerségben lévő szolgáltatók és egyéb szereplők segítségével. A csomagok szolgáltatásait igénybe vevő háztartások számát az alábbi táblázat tartalmazza területenként.

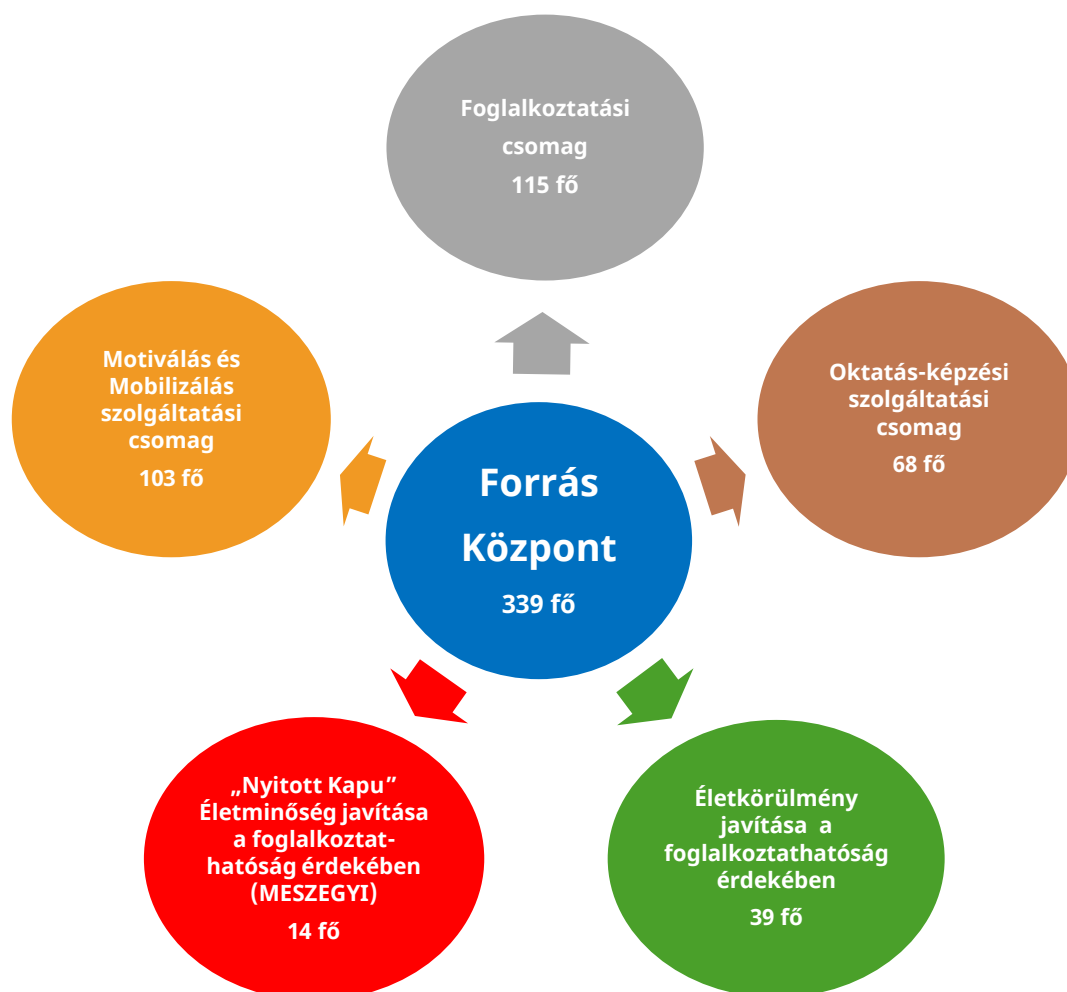
¹⁷ Development Communication Primer, Nora Cruz Quebral, 2021, [Development Communication Primer \(southbound.com.my\)](https://southbound.com.my)

Településrészek	Sikeresen csomagba bevont háztartások száma	Mobilizációs folyamatba bevont háztartások száma, akik nem léptek tovább	Elutasító háztartások száma	Részvétel aránya (%)
Bábonnyibérc	27	22	4	92,5
Tetemvár	57	31	6	93,6
Összesen	84	51	10	93,1

A csomagok tartalmát, a módszereket, együttműködőket és eredményeket az alábbi alfejezetek tartalmazzák, a Társadalmi Innovációs Forrásközpont adatnyilvántartása alapján.

9. ábra

Integrált szolgáltatási csomagok és a szolgáltatást igénybe vevők száma a 4IM projektben

5.3.1 Foglalkoztatási szolgáltatási csomag

A csomag a célcsoportból azok számára nyújtott segítséget, akik a foglalkoztatásra viszonylag kevés szolgáltatási segítséggel felkészíthetők (pl. van megfelelő iskolai végzettségük), három alkategóriával a célcsoportban: (a) teljes foglalkoztatásra, (b) otthonról foglalkoztathatók, (c) megváltozott munkaképességűek

Eredmények röviden

Közreműködő szervezetek	Szolgáltatási csomag megvalósítása	Fenntarthatóságra irányuló következtetések, javaslatok
<p>Várva Várt Alapítvány</p> <p>Regionális Civil Központi Alapítvány</p> <p>Kézfogás Klaszter</p> <p>Magyar Vöröskereszt BAZ Megyei Szervezete</p> <p>MESZEGYI tanácsadói (foglalkoztatási-, fogyatékosügyi-, jogi-, pszichológiai tanácsadók)</p> <p>Miskolci Szakképzési Centrum</p> <p>BAZ Vármegyei Kormányhivatal- Miskolci Foglalkoztatási Osztály</p>	<p>1. Foglalkoztatási egyéni tanácsadás – MESZEGYI</p> <p>2. Munkaerőpiaci csoportos foglalkozások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reintegráló tréning • Pályaorientációs tréning • Digitális álláskeresési tréning <p>3. Miskolci cégekkel kapcsolattartás</p> <p>4. Pályaorientációs tevékenységek TŰ, CÉRNA, SZERETET VARRODALÁTOGATÁS SZAKKÉPZÉSI CENTRUM ÉLMÉNYKÖZPONT LÁTOGATÁS</p> <p>5. Munkapróba központ kialakításának feltérképezése</p>	<p>Foglalkoztatási tanácsadók számának növelése városi szinten, pszichológusi foglalkoztatással való kiegészítés</p> <p>MESZEGYI szolgáltatási palettájára a csoportos foglalkozások beépítése</p> <p>Női munkavállalók munkaerőpiaci helyzetének javítása</p> <p>Helyi szereplők összekapcsolása</p>

Foglalkoztatási szolgáltatáscsomagba bevont, célterületen élők száma

Életkor 16-65 év	Tú-Cérna-Szeretet varroda látogatás	Munkaerőpiaci tanácsadás - csoportos foglalkozások (reintegráló tréning)	Munkaerőpiaci tanácsadás - csoportos foglalkozások (digitális álláskeresés)	Munkaerőpiaci tanácsadás - csoportos foglalkozás (Pályaaorientációs tréning)	Hasznos ismeretek tanácsadás - csoportos foglalkozás	Foglalkoztatási tanácsadás - MESEZEGYI	Egyéni tájékoztatás foglalkoztatási tanácsadási lehetőségről	Résztevő
Bábonyibérc	5	0	8	7	27	12	17	37
Tetemvár	2	9	7	8	15	22	31	78
Összesen	7	9	15	15	11	34	48	115

5.3.2 Oktatási-képzési szolgáltatási csomag (alapképzés, szakképzés)

Ez a szolgáltatási csomag célcsoportból azok számára készült, akiknek a foglalkoztatását iskolázottságuk vagy szakmai képzettségük hiánya nehezíti meg, illetve azoknak a fiataloknak a számára, akik még most állnak a pályaválasztás előtt.

Eredmények röviden

Közreműködő szervezetek	Szolgáltatási csomag megvalósítása	Fenntarthatóságra irányuló következtetések, javaslatok
<p>MESZEGYI Heim Pál Bölcsőde</p> <p>BAZ Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Miskolci Tagintézmény</p> <p>MESZEGYI óvodai,iskolai szociális segítő</p> <p>Miskolc Tankerületi Központ</p> <p>B-A-Z Vármegyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórház – Védőnői szolgálat</p> <p>Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, Kollégium és Óvoda</p> <p>Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon</p> <p>Bársony János Római Katolikus Általános Iskola</p>	<p>„Elkísérlek a bölcsődétől az iskoláig”- középpontban a gyermek városi munkacsoport megalakulása</p> <p>Feladata:</p> <p>Gyenge kötések erősítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Társadalmi határok lebontásával, a magas státuszú egyházi gimnáziumok tanulói és a szegregátumokban élő gyermekek találkozása • szoros együttműködés intézményi fenntartástól függetlenül • jó gyakorlatokat alakítottunk ki, így partnerségi viszonyokra alapozva alacsony küszöbű szolgáltatásként elérhetővé válnak a rászoruló gyermekek és családjaik számára. • közös programok, közös ünnepek, közös munka, intézménylátogatások, családlátogatások beépítése az oktatási tevékenységbe <p>Szakmai tapasztalatcsere:</p> <p>Miskolc-Budapest intézménye között</p>	<p>Védőháló szövetség – a családokért</p> <p>Intézményi szövetség - egészségügyi-, oktatási-, szociális intézmények között az eredmények a MESZEGYI jelzőrendszeri tevékenységébe való beépítése, fenntartásának biztosítása</p> <p>Helyi szereplők összekapcsolása</p> <p>Települési szövetség - jó gyakorlat beépítése a mindennapi szakmai tevékenységbe</p> <p>Szolgáltatás csomagok összehangolása</p> <p>- foglalkoztatás javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • szolgáltatáscsomag pályaorientáció tudásmegosztás • konferencia szakemberek kompetenciájának bővítése

Oktatási-képzési szolgáltatáscsomagba bevont, célterületen élők száma

Életkor 12-65 év	MSZC Élményközpont meglátogatása	Kirándulás	„Gazdálkodj okosabban!”	Családi nap óvoda- és iskolaköztalálkozóval	Elszámolt résztevő
Bábonyibérc 16+ 12+	0 0	0 21	0 0	27 0	18 21
Tetemvár 16+	3 0	0 18	0 0	21 0	11 18
Összesen: 16+ 12-15	3 3 0	39 0 39	0 0 0	48 48 0	68 29 39

5.3.3 Életkörülmények javítása a foglalkoztathatóság érdekében

Ez a csomag a célcsoportból azok számára készült, akiknek a munkavállalása lakhatási, közlekedési, stb. okokból nehezebb. A projekt-tevékenységek releváns része gyakorlatilag az egész célzott lakosságok érintette. (Hulladékgyűjtő pontok kialakítása, hulladékgyűjtő zsákok kiosztása; kis léptékű infrastrukturális fejlesztések, pl a közterületi lépcső kialakítása)

Eredmények röviden

Közreműködő szervezetek	Szolgáltatási csomag megvalósítása	Fenntarthatóságra irányuló következtetések, javaslatok
MIREHU Nonprofit Kft. Magyar Máltai Szeretetszolgálat Tetemvári Jelenlét-pont Miskolci Önkormányzati Rendészet önkormányzati képviselők MATINE Bábonyibérci Önszolgáltató Közösség Egyesület	Beavatkozási területek, amelyek a foglalkoztathatóság elősegítésében-egyéni háztartási viszonyokban: 1. Lakhatásra vonatkozó – rossz házak, idős épületek, tulajdonviszonyok sok esetben rendezetlenek 2. Környezeti tényezők – sajnos a telepnek egyik legnagyobb kihívást jelentő feladata, az illegális személtlerakó helyek eltüntetésére, azok helyének hasznos funkcióval történő lecserélése: <ul style="list-style-type: none"> területek megtisztítása összefogással-szemétszedés szemléletformálás-prevenációs tevékenység, hulladékgyűjtés területhasznosítás a lakosok közösségi tevékenységével 	Állandó jelenlét helyben lévő intézményi koordinációval: Folyamatosan biztosított tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> területek megtisztítása összefogással-szemétszedés szemléletformálás-prevenációs tevékenység, hulladékgyűjtés területhasznosítás a lakosok közösségi tevékenységével foglalkoztathatóság elősegítése a területi sajátosságok rendbetételével (útviszony, közlekedés, lakhatás, stb.)

Életkörülmények javítása a foglalkoztathatóság érdekében szolgáltatáscsomagba bevont, célterületen élők száma

Életkor 16-65 év	Köztisztasági kérdésekkel kapcsolatos közösségi találkozók	Konfliktuskezelő csoportos foglalkozások	Elszámolt résztevő
Bábonnyibérc	5	55	37
Tetemvár	7	0	2
Összesen	12	55	39

5.3.4 „Nyitott kapu” – Életminőség javítása a foglalkoztathatóság érdekében

Ez a csomag a célcsoportból azok számára készült, akiknek a foglalkoztatását egészségügyi, adósságkezelési, egyéb jogi, vagy kulturális okok (pl. asszonyok, akiket a férjeik nem engednek dolgozni) nehezítik. (Ide tartoznak pl.: adósságkezelési tanácsadás, jogi tanácsadás, prevenciók foglalkozások)

Eredmények röviden

Közreműködő szervezetek	Szolgáltatási csomag megvalósítása	Fenntarthatóságra irányuló következtetések, javaslatok
<p>Miskolci Egyesített, Szociális, Egészségügyi és Gyermejkölési Intézmény</p> <p>Bábonnyibérci Önsegítő Egyesület</p> <p>Magyar Máltai Szeretetszolgálat Tetemvári Jelenlét-pont</p> <p>B-A-Z Vármegyei Központi Kórház és Egyetemi Oktatókórház – Védőnői szolgálat</p> <p>Zsófia Reményvár Egyesület</p> <p>EU Rom Egyesület</p> <p>Társaság a Szabadságjogokért</p> <p>Strong Hand Alapítvány</p> <p>Dialóg Egyesület</p> <p>Episztémé Szervezet</p> <p>Laurusz Egyesület</p> <p>Drogambulancia Alapítvány</p>	<p>Területen jelen lévő, intézmények- szervezetek tevékenységének összehangolása, életminőség javítása</p> <p>1. háztartási szinten: családanalízisek elkészítésével a kliens szükségleteire irányuló szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés- egyéni foglalkoztathatóság eléréséhez szükséges tevékenységek összehangolása</p> <p>2. Szervezeti-szolgáltatási szinten: a területen megjelenő szakmai feladatellátás hatékonyságának feltérképezése intézményi-szolgáltatói feladatkörben</p>	<p>MESZEGYI szolgáltatásai, a Társadalmi Innovációs Forrásközpont operatív, koordinációs tevékenységével kiegészül:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Állami, önkormányzati, civil fenntartású intézmények szolgáltatásainak folyamatos elérése a lakosok számára • MESZEGYI jelzőrendszeri tevékenységének, hatékonyságának bővítése • Életminőség javítása a foglalkoztathatóság tükrében- prevenciók, közösségi tevékenységek az egészségügyi-,szociális-, oktatási intézmények, szervezetek közös megvalósításával • Forrásnövelés-, hatékony együttműködés, kapacitásbővítés • Intézményi, szervezeti hatékonyság mérés a Miskolci Egyetem segítségével

„Nyitott kapu” az életminőség javítása a foglalkoztathatóság érdekében szolgáltatáscsomagba bevont, célterületen élők száma

Életkor 12-65 év	Prevenció	Elszámolt résztvevő
Bábonyiérc	14	14
Tetemvár	0	0
Összesen	14	14

5.3.5. Motiválás és mobilizálás szolgáltatási csomag

Ez a csomag a célcsoportból azok számára készült, akik egyik fenti szolgáltatási csomagot sem veszik igénybe. Az ő számukra a projekt pl. közösségi eseményeket szervezett.

Eredmények röviden

Közreműködő szervezetek	Szolgáltatási csomag megvalósítása	Fenntarthatóságra irányuló következtetések, javaslatok
TEATROM The Interchurch Foundation 'De Ruyter' (holland adomány) Magyar Máltai Szeretetszolgálat Tetemvári Jelenlét-pont Önkéntes Tűzoltó Egyesület Részvételi Iroda Bábonyiérci Önszolgáltató Egyesület	Közösségi coaching tevékenység: <ul style="list-style-type: none"> miskolci lakos-intézményi/ szolgáltatási szintjén miskolci lakos-miskolci lakos KACS szervezési szintjén tematikus csoportfoglalkozások, közösségszervező tevékenységek 	<ul style="list-style-type: none"> közösségi coaching tevékenység megismertetése intézményi keretek között Miskolc teljes lakosságával MESZEGYI intézményi fejlesztés, közösségi coach státusz bővítés tematikus csoportfoglalkozások, közösségszervező tevékenységek szervezése a helyi KACS önállósodásával motiváló, mobilizáló tevékenység fejlesztése egyéni-közösségi szinten

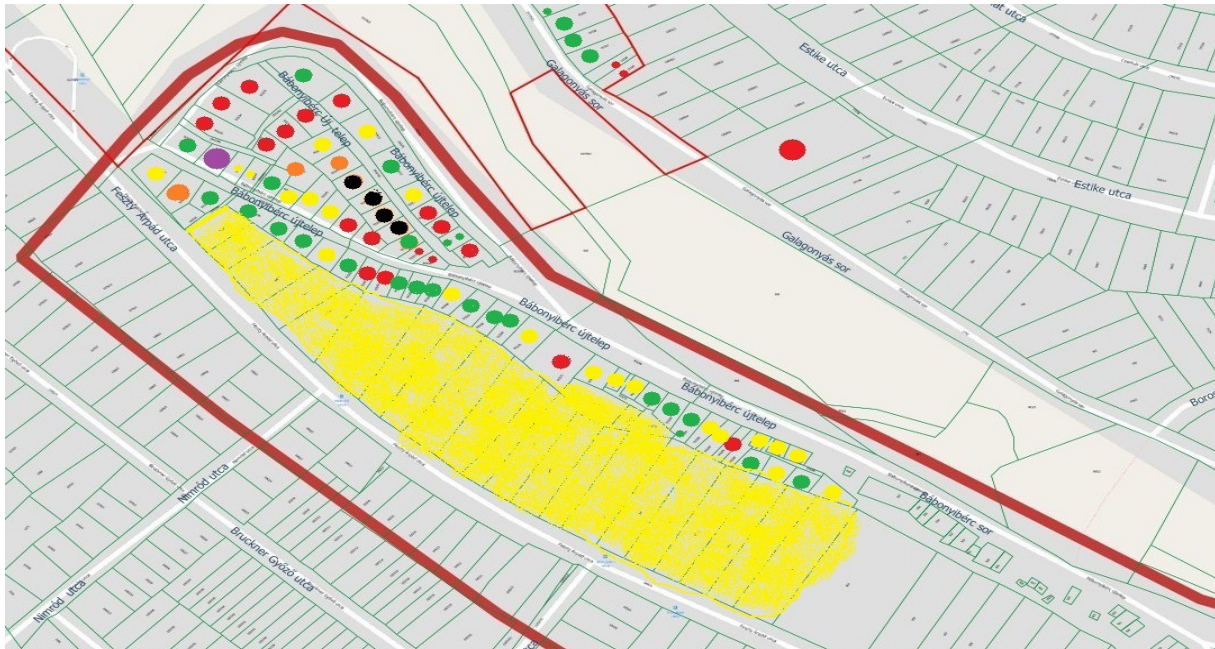
Motiválás és mobilizálás szolgáltatáscsomagba bevont, célterületen élők száma

Településrész (Életkor 12-65 év)	Farsangi előkészületek	Farsang	Húsvéti játszótér	Egyéb tevékenységek, motiválás	Csak ezt a csomagot vette igénybe
Bábonyiérc	0	0	0	19	14
Tetemvár	8	9	10	126	89
Összesen	8	9	10	145	103

10. ábra

A célterületen élők elérhetőségének térképe

Bábonnyibérc

Tetemvár

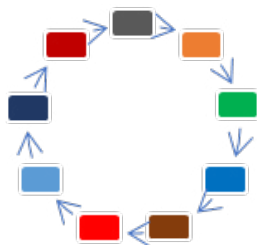

Jelmagyarázat:

Szín A célterület vonatkozó adata

- A 4IM projektbe sikerrel vont háztartások (Bábonnyibérc: 27, Tetemvár: 57)
- A mobilizációs tevékenységekkel elért háztartások (Bábonnyibérc: 22, Tetemvár: 31)
- Elutasító háztartások (Bábonnyibérc: 4, Tetemvár: 6)
- Korábbi térképeken létező, de már lebontott ingatlanok helye

6. A megvalósítás módszertana értékelésének módszere és a módszertani eredmények

A változáselmélet alapú projekt-tervezési folyamathoz illeszkedik a módszertani eredmények értékelése is. A fő kérdés leegyszerűsítve az, hogy a helyzetelemzés keretében beazonosított problémákra adott módszertani megoldási javaslatok

- valóban megvalósultak-e (kimeneti indikátorok) az elvárt mértékben,
- a feltételezett eredmények valóban bekövetkeztek-e
- az adott módszertani eszköz elérte-e az elvárt hatást a beazonosított probléma megoldására

A módszertani értékelést az alábbi táblázat tartalmazza.

A beazonosított probléma	Megoldási lehetőségként definiált innovatív módszertani eszközök	Kimeneti indikátorok	Elvárt számszerű eredmények	Elért számszerű eredmények (%)	Elvárt eredmény	Eredmény	Hatás
A leszakadó városrészekben élő egyének és a lakóközösség inaktivitása	Közösségi coaching folyamat, helyi mobilizáció	Aktivizált háztartások száma Bábo nyibércen	Legalább a háztartások fele (50%)	92,3%	A célterületek lakóközösségében az egyéni és közösségi aktivitás megsokszorozódik annak érdekében, hogy elindulhasson a társadalmi integráció	Az aktivált célcsoport integrálódása megkezdődött.	A közösségi coaching folyamat megfelelő eszköznek bizonyult a célcsoport aktívá tételében
		Aktivizált háztartások száma Temváron		93%			
A város szövetéből való kirekesztődés	Részvéte len alapuló fejlesztés: közösségi akciók, háztartási szintű interjúk és egyéni nyomon követés	A különböző projekt tevékenységekben résztvevő aktív célterületi lakosok száma	Legalább a becsült lakosság 50%-a. Teljes becsült lakosság 650 fő a két célterületen	339 fő, 52%	A két célterület lakosságának legalább fele részt vesz a projektben	A két célterület lakosságának nagyobb része aktívan részt vett a projektben	A részvéte len alapuló fejlesztés tesztelt eszközei megfelelő eszköznek bizonyultak a kirekesztődés feloldásának elősegítésében

A beazonosított probléma	Megoldási lehetőségként definiált innovatív módszertani eszközök	Kimeneti indikátorok	Elvárt számszerű eredmények	Elért számszerű eredmények (%)	Elvárt eredmény	Eredmény	Hatás
<p>A városi szereplők együttműködésének hiánya</p>	<p>Mindkét oldal kölcsönös érzékenyítése a fejlesztési kommunikáció eszközeivel és a közös projekt-tevékenységek révén</p>	<p>Fejlesztési kommunikációs tréning, stratégia</p>	<p>Legalább 1 stratégia, legalább 5 tréning esemény</p>	<p>1 stratégia, 8 tréning-esemény</p>	<p>A városi szereplők együttműködése intenzívebbé és hatékonyabbá válik. A társadalmi befogadás szintje növekszik.</p>	<p>A város különböző szereplői között kialakultak az elvárt együttműködések, a tervezett intézmény-és döntéshozási struktúra felállítása és működése megvalósult</p>	<p>A városi szereplők közötti együttműködést hatékonyabbá tették a tesztelt módszerek</p>
		<p>Társadalmi Innovációs Forrásközpont</p>	<p>1 db</p>	<p>1 db</p>			
		<p>Területi kapcsolati munkatársak alkalmazása</p>	<p>2 fő</p>	<p>2 fő</p>			
		<p>TIT működése</p>	<p>1 db</p>	<p>1 db</p>			
<p>Diszfunkcionális elemek és hiányosságok a meglévő szolgáltatásokban</p>	<p>A kliensutak láthatóvá tétele az integrált szolgáltatások bevezetésével és a Forrásközpont működtetésével a projektbe bevont 300 személy és a velük egy háztartásban élők vonatkozásában. Háztartás alapú szolgáltatás-összehangolás, egyéni nyomon követés</p>	<p>Háztartásszintű adatgyűjtésen alapuló probléma és szükségletfeltárás megvalósítása</p>	<p>1 háztartási szintű felmérés</p>	<p>1 ht szintű felmérés</p>	<p>A városi szolgáltatási rendszer felülvizsgálata és pilot szintű átalakítása a hatékony működés érdekében</p>	<p>A célterületek lakossága körében készített felmérés tapasztalatai és a város területén működő intézmények, szervezetek szakemberei által megfogalmazott javaslatok alapján kísérleti szinten a városi szolgáltatási rendszer hatékonyabbá vált. A Forrásközpont működtetésével, a projektbe bevont 339 személy és a velük egy háztartásban élők vonatkozásában. Háztartás alapú szolgáltatás-összehangolás, egyéni nyomon követés</p>	<p>A kísérleti módszertan releváns elemeinek bevezetése lehetővé tette a diszfunkcionális elemek és hiányosságok kiküszöbölését a megcélzott szolgáltatásokban</p>
			<p>1 fókuszcsoportos értékelés</p>	<p>1 fókuszcsoportos értékelés</p>			
		<p>Területi szolgáltatási munkacsoportok működtetése – szolgáltatási struktúra felülvizsgálata</p>	<p>3 db</p>	<p>5 db</p>			
		<p>300 személy vonatkozásában háztartás alapú szolgáltatás-összehangolás, egyéni nyomon követés</p>	<p>300 fő</p>	<p>339 fő</p>			

A beazonosított probléma	Megoldási lehetőségeként definiált innovatív módszertani eszközök	Kimeneti indikátorok	Elvárt számszerű eredmények	Elért számszerű eredmények (%)	Elvárt eredmény	Eredmény	Hatás
<p>A szolgáltatók eszköztelenségéhez, hogy valós megoldások szülessenek</p>	<p>A projekt-intézmények új eszközökként jelennek meg, az együttműködés megkönnyíti a feladatok eredményes megoldását, új megoldások születtek</p>	<p>Integrált szolgáltatás-csomagok fejlesztése, beavatkozási területenként létrehozott munkacsoportok segítségével</p>	<p>Szükséglet és lehetőségek szerint</p>	<p>5 szolgáltatási csomag</p>	<p>A szolgáltatók a partnerség révén, az integrált szolgáltatási csomagok használatával új eszközt azonosítanak be, amely segíti a valós megoldásokat</p>	<p>Integrált szolgáltatás-csomagok kialakítása és működtetése a két célterületen, amely kiterjeszhető a város egészére.</p>	<p>A fejlesztett integrált szolgáltatás-csomagok mint 4IM módszertani eszköz, hatékony lehetőséget nyújtottak a valós megoldásokhoz</p>
<p>Az állami/városi és civil szektor közötti fejlesztési elképzelések/projektek összehangolatlansága, a hosszú távú folyamatok helyett rövidtávú projektek</p>	<p>A projekt-intézmények új eszközökként jelennek meg, az együttműködés megkönnyíti a feladatok eredményes megoldását, új megoldások születtek</p>	<p>Létrejön és működik a Társadalmi Innovációs Tanács, amely hatékonyan elősegíti az összehangoltságot</p>	<p>1 TIT (Társadalmi Innovációs Tanács)</p>	<p>1 formalizált TIT (Társadalmi Innovációs Tanács)</p>	<p>A TIT hosszú távú stratégiák mentén koordinálja a fejlesztési elképzeléseket</p>	<p>A TIT létrejött és működése eredményeként megkezdődött a fejlesztési elképzelések hosszú távú koordinálása</p>	<p>Az állami/városi és civil szektor közötti fejlesztési elképzelések/projektek összehangolásához a módszertani elemként létrehozott TIT sikeresen hozzájárult</p>
<p>A szociális és gyermekvédelmi rendszer kettőzöttsége /negatívumok feltárása/</p>	<p>A projekt intézményeinek (elsősorban az Állandó Munkacsoport és a Forrásközpont) koordináló szerepe folyamatosan elősegíti az integrált és összehangolt tevékenységet</p>	<p>A közösségi coaching tevékenység, a kapcsolattartó munkatársak alkalmazása preventíven megelőzi a kettőzöttség megjelenését a problémamegoldásban</p>	<p>2 fő közösségi coach 2 fő kapcsolattartó munkatárs</p>	<p>2 fő közösségi coach 2 fő kapcsolattartó munkatárs</p>	<p>A szociális és a gyermekvédelmi rendszer tevékenysége szorosabbá válik</p>	<p>Az új munkatársak/ szolgáltatások alkalmazásával a problémák preventív kezelésére helyeződik a hangsúly, amely az alapellátás hatáskörébe megoldható, így nincs szükség a szakellátás bevonására</p>	<p>A szociális és gyermekvédelmi rendszer kettőzöttsége a preventív megelőzés révén elkerülhető a területen dolgozó új típusú segítők munkájára</p>

A beazonosított probléma	Megoldási lehetőségként definiált innovatív módszertani eszközök	Kimeneti indikátorok	Elvárt számszerű eredmények	Elért számszerű eredmények (%)	Elvárt eredmény	Eredmény	Hatás
<p>A célcsoport egy része érdekelt a szociális és foglalkoztatási status quo fenntartásában</p>	<p>Egy koordinált ellátórendszerben, ahol az ellátottak partnerek és működik a közösségi akciócsoport illetve az integrált szolgáltató-pont és a forrásközpont, lehetővé válik ezek kiszűrése</p>	<p>Közösségi coaching tevékenység a célterületen attitűd-váltás elősegítésére</p>	<p>Két közösségi coach alkalmazása</p>	<p>2</p>	<p>A célterületeken pozitívan megváltozik a lakosok motivációja a szociális és foglalkoztatási status quo fenntartásával kapcsolatosan</p>	<p>A célterületeken a foglalkoztatható lakosság több mint fele aktívvá válik, és a foglalkoztatási status quo fenntartásában már nem érdekelt, vagy megtette az első lépéseket a váltás felé</p>	<p>A 4IM mobilizációs, részvételi és integrált szolgáltatásnyújtási módszereinek segítettek abban, hogy a célterületeken a foglalkoztatható lakosság több mint fele aktívvá vált, és a foglalkoztatási status quo fenntartásában már nem érdekelt, vagy megtette az első lépéseket a váltás felé</p>
		<p>Területi munkatársak alkalmazása a szolgáltatások elérhetőségének javítása érdekében</p>	<p>Két területi kapcsolattartó munkatárs alkalmazása</p>	<p>2</p>			
		<p>Közösségi akciócsoportok megalakítása a motiválás, az új attitűd erősítése érdekében</p>	<p>Két közösségi akciócsoport létrejötte (1-1 Bábo nyíbercen és Tetemváron)</p>	<p>2</p>			
		<p>Foglalkoztatási munkatársak a Forrásközpont teamben</p>	<p>3 fő</p>				
<p>Foglalkoztatók, munkaadók nem találnak megfelelő munkavállalót a célcsoportban</p>	<p>Speciális, a célcsoportra szabott kapacitásfejlesztés A releváns szervezetek jobb együttműködése, foglalkoztatásra felkészítő szolgáltatás nyújtása 300 bevont személy részére</p>	<p>Foglalkoztatást segítő ismeretátadáson résztvevő személyek száma</p>	<p>Nem volt megadva</p>	<p>57 fő</p>	<p>A célterületeken élő lakosok munkapiacra való be/visszalépésének lehetősége javul motiváltságuk és készségeik fejlődése által</p>	<p>Az új szolgáltatási rendszer segítette a célterületen élő álláskeresőket és inaktív munkapiacra való be/visszalépését, motiváltságuk és készségeik javultak.</p>	<p>A 4IM célterületre vitt motivációs és foglalkoztatási fejlesztési szolgáltatásainak, illetve a szociális és foglalkoztatási szolgáltatások összekötésének eredményeként a munkaadók már találnak munkavállalót a célcsoportban, és számuk a többi szolgáltatási csomag bevezetésének eredményeként a jövőben nőni fog</p>

7. 4IM projekt indikátor vállalások és teljesítések

	Indikátor leírása	Mértékegység	Cél-érték	Aktuális érték	Indikátorok teljesítésének aránya	Ellenőrzés eszközei	Indikátor típusa
I.	Többszintű, több érdekelt felet tömörítő partnerségek felállnak, az információcsere és az eljárási szabályok kidolgozásra kerülnek és kölcsönösen megállapodások jönnek létre (Eszköz: a város Társadalmi Innovációs Bizottsága)						
1	A létrehozott partnerségek száma (állami, magán és civil partnerek), hálózatépítés a projektben; A város Társadalmi Innovációs Bizottsága	szervezetek száma	3	9	300%	együttműködési megállapodás értékelő jelentés	Kimeneti
2	Szakmai és egyéb tematikus képzések, workshopok száma	képzések száma	10	24	240%	jelenléti ív képzési jelentés	Kimeneti
II.	A létrejött partnerségek elősegítik és rendszeresen értékelik a szolgáltatások újonnan tesztelt megvalósítását (Eszköz: Társadalmi Innovációs Forrásközpont)						
3	Helyi politika értékelés	munkaértekezletek száma	10	10	100%	értékelő jelentések	Kimeneti

III. A partnerségek együttesen meghatározott közös célok - ilyen például bizonyos problémák megoldása - eléréséért dolgoznak							
4	Integrált megközelítésen alapuló szolgáltatások	háztartási felmérések száma	30	94	313%	felmérés	Kimeneti
5	Integrált pilot rendszer	javaslatok száma	1	1	100%	javaslat	Eredmény
IV. Adott célcsoportok elérése vagy támogatása (Eszközök: Hozzáférési Pontok és Közösségi Akciócsoportok)							
6	A projektben részt vevő nem regisztrált személyek száma	fő	100	68	68%	felmérés	Eredmény
7	Azon személyek, akik ugyan bejelentett miskolci lakcímmel rendelkeznek, de akiknek nehézségeik adódnak a munkalehetőségekhez és szociális juttatásokhoz való hozzáférésben (pl. veszélyeztetett román nők, roma fiatalok)	fő	300	338	113%	felmérés	Kimeneti
8	Azon személyek, akik számára a motivációs szintjük, a munkatapasztalatuk és az iskolai végzettségük lehetővé teszi, hogy könnyedén beilleszkedjenek a munkaerőpiacra (például veszélyeztetett fiatalok)	fő	50	122	244%	jelenléti ív (a képzési alkalmak 75%-án kötelező a részvétel)	Kimeneti
9	Azon személyek, akiknek a munkavállalói kompetenciája fejlődött	fő	20	39	195%	RECIK tréningek	Eredmény
10	Az indikátorok teljesítésének átlagos aránya				186 %		

8. Összefoglaló

Miskolc vezetése 2021-ben a várost érintő problémákkal való szembenézés alapján kezdeményezte a „Miskolc legyen mindenkié” mottójú társadalmi innovációs tervet, mely Közép-Európában egyetlenként kapott EU támogatást. A 4IM program célja a szegénység elleni hatékony intézkedések beazonosítása, új szociális modell kidolgozása volt, a város társadalmi és gazdasági fejlődése érdekében.

Annak érdekében, hogy Miskolc korszerű módon tudjon segítséget nyújtani az erre rászoruló családoknak és városrészeknek, a Magyarországon jelenleg általános közszolgáltatási módszereink és intézményi képességeink helyett új módszereket és eljárásokat kell kidolgozni. Ez nem csupán időt igényelt, de kísérletezést, új gondolatokat, eszközöket, a régi problémák újszerű megközelítését is. A 4IM, mint kísérleti projekt a miskolci szegénységi és rászorultsági valósággal való szembenézésen alapult. Azt a célt szolgálja, hogy megnézzük, hogyan tudnak a városban működő szociális és más szolgáltatók a lehető leghatékonyabban együttműködni, hogy a rendszer hatékonyabbá váljon, és a szolgáltatások eljussanak minden érintett családhoz és egyénhez. A munkában számos intézmény és szervezet vett részt, valamint a Tetemvár és a Bábonyibérc több száz lakója, akik nélkül a 4IM nem valósulhatott volna meg.

Miskolc szociálpolitikával és szociális szolgáltatásokkal foglalkozó szakemberei előtt ismert, hogy a város 16 fejlesztendő városrészén mintegy 10 ezer fő él és létszámuk növekszik. A 4IM projekt célja az volt, hogy két kiválasztott terület (Tetemvár és Bábonyibérc) lakosait bevonva, olyan intézményi képességek és szolgáltatások szülessenek, amelyekkel elősegíthető e leszakadó rétegek visszatalálása a munkaerőpiacra, valamint, hogy önellátási képességüket erősítve maguk is hozzájáruljanak a szegénység és egyben az intézmények leterheltségének csökkentéséhez, elősegítve a minimáljövedelem későbbi bevezetésének megalapozását. A 4IM tétje az volt, hogy a kidolgozott módszerek a projekt végén kiterjeszthetők legyenek a város többi részére is.

Terepi felmérés a tisztánlátás érdekében. Az új szociális modell kidolgozásához mindenekelőtt azzal kellett tisztában lennie a szakembereknek, hogy mik a jelen kor problémái a két területen élők esetében. Az ehhez szükséges terepi felmérést a Miskolci Egyetem végezte el mind Tetemváron, mind Bábonyibércen. A vizsgálatok tárgyát a háztartások szocio-demográfiai helyzete, erőforrásai és kötődései képezték, valamint az egyének motivációja. A vizsgálat szerint a két városrészen kiemelkedően magas, 40-60%-os a mélyszegénység, ami különösen a kiskorú gyermekek körében magas. A szakemberek szerint beavatkozás nélkül mindkét városrész rövid időn belül „depressziós zónává” válhat, de tudatos intézkedésekkel a jelenlegi folyamatok megállíthatóak, az ott élő lakosság mobilizálható és bekapcsolható a város vérkeringésébe.

A 4IM eredményei. A 4IM projekt az integrált szolgáltatásnyújtás innovatív és bővíthető modelljét dolgozta ki, amely a szociális, oktatási és foglalkoztatási szolgáltatások célzott összehangolását biztosítja Miskolcon. Célként Miskolc régi problémáira adandó, új válaszok kidolgozását tűzte ki maga elé. A munka a résztvevőktől a rengeteg energiát és kitartást igényelt, részben a felmerülő megoldandók, a szükségszerű nézetkülönbségek, intézményei párbeszédék és a magas színvonalra tett szakmai

elvárások miatt is. De a kezdeményezés sikeres volt és folytatható! A folytathatóság és fenntarthatósága önmagában sokat elmond az elért eredményekről, mely eredmények ilyen rövid idő alatt önmagukban is kiemelkedőnek tekinthetők.

Részvétel. A program foglalkoztatási, képzési vagy egyéb aktiváló tevékenységeiben több, mint 300 fő vett részt. A fiatal édesanyáknak, illetve az évek óta GYES-en, GYED-en lévők számára reintegráló tréningeket tartottak, melynek célja az élethelyzetük feltárása, tudatosítása volt, támogatva őket az önismeretben, önbizalom építésben és a munkaerőpiacra való való kijutásban. A pályaorientációs tréning az önismeret fejlesztésén keresztül segítette a szakmával nem rendelkezőket a pályaválasztásban. A motivált aktív korúakkal pedig a digitális álláskeresési tréningek során ismertették meg az okos eszközökön keresztül történő álláskeresést. Megtanultak a résztvevők önéletrajzot írni, és többek között megismerték az álláskereső platformokat.

Kiterjesztés. Az új szolgáltatási rendszer kiterjesztése további városrészekre kisebb lépekben már meg is kezdődött, és elindult az adaptáció a hasonló társadalmi problémákkal küzdő szlovákiai partnervárosban, Kassán is.

Aktívabb érintettek. A két kísérleti városrészben megindult az életkörülmények javulása és javult a foglalkoztatási és a szociális szolgáltatások elérése. Nagyon fontos eredmény hogy az aktívvá tett lakosok tudatára ébredtek annak, hogy maguk is cselekedhetnek körülményeik javítása érdekében.

Partnerség.Városi szinten a szervezetközi és személyközi kapcsolatok megerősödtek, kialakult az együttműködés igénye és struktúrája, ami biztosítja, hogy a projekt befejezése után is folytatódjék a közös munka. Az, hogy a MESZEGYI aktívan részt vállalt a projekt megvalósításában, és az új módszerek beágyazódtak a MESZEGYI mindennapi munkájába, a folytatás egyik legfontosabb garanciája. Mint ahogy a folytatás garanciája az is, hogy Miskolc ebben a két és fél évben megkezdte beilleszkedését a hasonló városi kezdeményezések európai hálózatába, és ez a jövőben jól használható kapcsolatokat teremtett a város számára.

Az új eszközök. A 4IM program során a szakemberek számos innovatív intézményfejlesztési és a motivációt, az aktív részvételt segítő eszközt alkalmaztak, amelyeket a helyi intézmények és szakemberek továbbra is használni fognak. Ilyen eszköz a Miskolci Egyetem által kidolgozott „Jólét Mutató”, mely adott személy objektív és szubjektív jóllétét méri az egészségügy, a gazdasági tényezők, az oktatás, a társadalmi kapcsolatok, a biztonság és a szubjektív jólét kategóriáiban. Beépült továbbá a kulcsfontosságú közösségi coaching folyamat is az intézmények munkájába, a program során elkészült a közösségi coaching útmutató, amelyet a 4IM team megosztott a kassai szereplőkkel is. A megszokott projekt-kommunikáció mellett fejlesztési kommunikációs eszközöket is használt a program, melynek eredményeként kialakult a közös nyelv és közösen megfogalmazott fogalmak és üzenetek a résztvevők között. Végül, de nem utolsó sorban, öt integrált szolgáltatási csomag (foglalkoztatási, oktatás-képzés, életkörülmény javító, „nyitott kapu” és motiválómobilizáló) került kialakításra és tesztelésre a rászorulóknak problémáinak kezelése érdekében, az érintett szolgáltatók szoros együttműködésével.

A legfontosabb eredmény az új paradigma, amelyre építve Miskolc város kialakított egy hatékonyabb szolgáltatási rendszert, amely összehangolt módon, a családok és egyének együttműködő részvételével tudja segíteni a rászorulóknak komplex problémáinak megoldását.

II.

A minimumjövedelemre jogosult munkaképes korúak számára szükséges szolgáltatások összehangolása Magyarországon és Miskolcon

Scharle Ágota

A tanulmány célja, hogy a legfontosabb szolgáltatások esetében azonosítsa azokat az intézményi előfeltételeket, amelyek a szolgáltatások összehangolását lehetővé teszik, és feltérképezze, hogy jelenleg milyen lehetőségek és korlátok határozzák meg az összehangolás javítását. A miskolci helyzetre vonatkozó megállapítások a 4IM projektben készített háttéranyagokra és beszámolókra, egy műhelybeszélgetésre és egy interjúra támaszkodnak.¹

1. Intézményi keretek és feltételek Magyarországon

A minimumjövedelem jellegű ellátások a jelenlegi európai gyakorlatban a szociális védőháló legalsó szintjét biztosítják. Az a céljuk, hogy a megélhetés minimumát biztosítsák mindazoknak, akiknek nincs ehhez elegendő saját jövedelmük, és más ellátásra sem jogosultak. Az Európai Unió tagországainak többségében a minimumjövedelem jellegű ellátások a szegények viszonylag széles köre számára elérhetők és az ellátások összege a medián jövedelem 30-50 százaléka körül van (Konle-Seidl 2021). Magyarországon nagyon szűk a hatóköre ennek az ellátásnak és a medián jövedelem 15 százalékát sem éri el az összegük a 2019-es adatok szerint (ibid). Az utóbbi években ez a helyzet tovább romlott, elsősorban amiatt, hogy az ellátások összegét és a jogosultsági határokat sem igazították az inflációhoz.

¹ A műhelyen a Társadalmi Innovációs Tanács tagjai vettek részt 2024. április 17-én. Az interjú Krank Andreával és Árvai Ildikóval készült április 30-án. Az adatok összegyűjtésében Soltész Luca volt segítségemre.

A minimumjövedelemre jogosult munkaképes korúak számára szükséges szolgáltatások közé sorolható a járási kormányhivatalok által folyósított foglalkoztatás-helyettesítő támogatás, az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás, az idős korúak járadéka, a helyi önkormányzatok által szabályozott és nyújtott települési ellátások, és ide sorolható a családi pótlék is (bár azt nem csak a szegények kapják, lásd még 5. sz. melléklet).

Ebben a fejezetben nem a jelenlegi magyar minimumjövedelem ellátás, hanem egy, a szükségleteknek jobban megfelelő, olyan hipotetikus pénzbeli ellátás működtetésének intézményi feltételeit taglaljuk, amely a lakosság legszegényebb alsó tizede számára hozzáférhető, és összege megközelíti a medián jövedelem 30 százalékát.² Ezt a hipotetikus ellátást a nagyobb városokban a helyi önkormányzat, kisebb településeken a járási hivatal folyósítja, jogosultsági feltételei és összegének számítási módja a zuglói modellt követi (Budapest Intézet 2015), de jogosultsági küszöbe és az ellátás összege is magasabb. Bár ez az ellátás az aktív korúak és a nyugdíjasok számára is elérhető lehet, ebben a fejezetben csak az aktív korúakra és a számukra fontos szolgáltatásokra összpontosítunk.

1.1 Mely szolgáltatásokat kell jobban összehangolni a munkapiaci és társadalmi befogadás érdekében?

A minimumjövedelemre jogosult aktív korú szegények igen gyakran több szempontból is segítségre szorulnak: rossz az egészségi állapotuk, tartós fogyatékossgal, vagy betegséggel élnek, nincs jól fűthető, egészséges lakásuk, vagy túl kicsi a lakásuk a család létszámához képest, nincs rendszeresen megfizetett, stabil munkájuk, alacsony az iskolázottságuk, vagy nem tudják megoldani a családi konfliktushelyzeteket, stb.

Ezeknek a problémáknak a megoldására a jóléti állam különböző szolgáltatásokat működtet. Ezek közül az alábbiakat érdemes valamilyen szinten összehangolni:

- a) utcai szociális munka és családsegítés: az alapvető szükségletek felmérése, ellátásuk kezdeményezése, szociális vagy mentális problémák és más krízisek megoldásának segítése illetve krízisek megelőzése az okok kezelésével, az életvezetési képesség támogatása
- b) a munkavégző képességet helyreállító, akadályait elhárító szolgáltatások: alapszintű egészségügyi ellátás (házi orvos), szakellátás (szendvedélybetegségek kezelése, megelőzése), gyermekek napközbeni ellátása (bölcsőde, óvoda), idős vagy beteg hozzátartozók napközbeni ellátása (otthonápolás)
- c) a munkába állást segítő szolgáltatások (álláskeresési és pályorientációs tanácsadás, alapkompenciák felmérése és fejlesztése, szakképzés, mentorálás)
- d) a biztonságos és megfizethető lakhatást elősegítő szolgáltatások (rezsitámogatás, tűzifa, szociális bérlakás, védett fogyasztó státusz, csökkentett árú közműszolgáltatás, energiatékonysági beruházások támogatása, stb)

² A 2020. évi SILC felmérés szerint az ekvivalens havi medián jövedelem 175 ezer forint volt, ennek alapján 60 ezer ft (jelenlegi majdnem háromszorosa) körül kellene legyen a minimumjövedelem jogosultsági küszöbe, illetve egy ekvivalens főre jutó összege. (Forrás: https://tarki.hu/sites/default/files/2022-12/243_260TRIP2022_GabosTatrai.pdf)

1.2 Miért érdemes jobban összehangolni a szociális és foglalkoztatási szolgáltatásokat?

A különböző jóléti szolgáltatások összehangolása számos előnnyel jár. Ezek közül a legfontosabb, hogy az összehangolás mindegyik szolgáltatás eredményességét javítja. Ez abból fakad, hogy a segélyezettek problémái gyakran összefüggenek: így például ha csak álláskereséshez kapnak segítséget, de a betegségük gyógyításához nem, kisebb eséllyel tudnak visszatérni a munkába. A fordított esetben, ha a munkába álláshoz nem kapnak segítséget, nem lesz pénzüik egészségesen étkezni vagy a szükséges gyógyszereket kiváltani, így egészségi állapotuk javulása sem lesz tartós. Ha a szolgáltatásokat összehangolják, mindenki nagyobb valószínűséggel kapja meg a szolgáltatások megfelelő kombinációját, és ez jobb eredményekhez vezet: nagyobb munkavállalási esélyekhez, jobb egészségi állapothoz, a szegénység tartósabb csökkenéséhez (Scharle et al 2018).

A jóléti intézmények is nyerhetnek: a koordináció egyszerűsítheti az adminisztratív folyamatokat mind a szolgáltatók, mind a kedvezményezettek számára, megkönnyítve az egyének számára, hogy a szükséges támogatáshoz anélkül jussanak hozzá, hogy bonyolult és széttagolt rendszerekben kellene navigálniuk. Összetett szolgáltatások esetében az összehangolás segíthet csökkenteni az esetleges párhuzamosságokat: például ha több szolgáltatáshoz is kapcsolódik mentorálás vagy álláskeresési tanácsadás.

A jóléti szolgáltatások összehangolása a minőség javulását is ösztönözheti: a különböző szakmai háttérű intézmények és szakemberek együttműködése erősíti a partnerséget és az innovációt.

1.3 Unió céljai és ajánlásai

A minimumjövedelem-ellátások fejlesztése több uniós célhoz is kapcsolódik: a társadalmi befogadás, a jólét és a foglalkoztatás növeléséhez is hozzájárul.

A tartós munkanélküliség csökkentésére a Bizottság személyre szabott szolgáltatásokat, például képzést és karrier-tanácsadást javasol, valamint aktív munkaerő-piaci eszközöket, például foglalkoztatási rehabilitációs programokat (European Council 2016, European Commission, 2019; European Commission, 2022; a további részleteket lásd az 6. mellékletben). Ezek az ajánlások azt is kiemelik, hogy a szolgáltatások összehangoltan tudnak csak hatékonyan segíteni (European Council 2016). Mint az ajánlás kiemeli, a szolgáltatások koordinációja különösen fontos azokban az országokban, ahol a tartós munkanélküliek támogatásának feladatai megoszlanak az állami foglalkoztatási szolgálat, a családsegítő intézmény és az önkormányzat között. Hasonlóképpen, az Európai Bizottság is hangsúlyozza a partnerek közötti együttműködést és koordinációt a tartósan munkanélküliek érdekében (European Commission, 2019, 2022).

A munkaképes korú, de nem dolgozó polgárok ellátása tagállami hatáskör, de több uniós ajánlás is szorgalmazza a szociális védelmi rendszerek megerősítését (European Commission, 2021). A 2017-ben elfogadott Szociális Jogok Európai Pillérének

(European Pillar of Social Rights) 3. fejezete foglalkozik a jóléti ellátásokkal, ebben a minimumjövedelemről szóló 14. pont leszögezi, hogy az emberi méltósághoz szükséges minimális jövedelemhez mindenkinek joga van, és azt is, hogy aki munkaképes, azt ösztönözni kell a munkába állásra.³ Az Európai Tanács 2023-ban külön ajánlást adott ki a minimumjövedelem-rendszerek fejlesztésére, és felhívta a tagállamokat, hogy 2030-ra legyen az ellátások összege megfelelő, és érje el a rászorulókat. A javasolt intézkedések között szerepel az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és a munkaerőpiaci befogadás elősegítése (European Council, 2023).

2. Milyen formákban működhet és milyen tartalommal az egyes szolgáltatások és szolgáltatók közötti együttműködés?

A szolgáltatások összehangolása sokféle formában és szinten valósulhat meg: korlátozódhat arra, hogy az ügyentézők személyes kapcsolataikra építve alkalmanként értesítik vagy kisegítik egymást, de jelenthet szoros együttműködést is, például közös esetmenedzser alkalmazását, vagy egy egyablakos ügyfélfogadási pont közös működtetését.

Az összehangolás első szintje a jogszabályokban jelenik meg; ennek formája lehet:

- ha az MJ ügyfélnek kötelezően részt kell vennie adott szolgáltatás(ok)ban, például álláskeresői tanácsadáson
- ha a minimumjövedelemre jogosult (MJ) ügyfél *automatikusan* jogosulttá válik a szolgáltatások adott körére
- ha az MJ ügyfél előnyben részesül egy adott szolgáltatásra való jogosultság elbírálásakor (pl. a másik szolgáltatás feltétele az MJ státusz, vagy ugyanaz a jogosultsági kritériuma, mint az MJ-nek)

Az összehangolás második szintje az egyes szolgáltatások tényleges működtetésében jelenik meg. A teljes rendszer összehangoltságát (integráltságát) három indikátorral ragadhatjuk meg: (1) hányféle szolgáltatás van valamilyen mértékig összekapcsolva; (2) az ügyfélút mely szakaszaiban működnek együtt a szolgáltatók; (3) milyen szoros az együttműködésük.

Egy 2021-es felmérés szerint a legtöbb EU tagországban három szolgáltatásban van valamilyen fokú integráció a szociális segítségnyújtással (Van der Ende et al 2021). Ugyanez a felmérés azt is megállapította, hogy a minimumjövedelem ellátások adminisztrációját a legtöbb országban bizonyos mértékig összehangolják a családsegítő által nyújtott szociális tanácsadással, a munkaügyi központ álláskeresői szolgáltatásaival és a lakhatási szolgáltatásokkal, de más, potenciálisan releváns szolgáltatásokkal nincs, vagy gyenge a koordináció.

³ „Mindenkinek, aki nem rendelkezik elegendő forrással, joga van a megfelelő minimális jövedelemhez, amely az élet minden szakaszában biztosítja a méltóságteljes életet, valamint a javakhoz és szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférést. Azok számára, akik képesek dolgozni, a minimális jövedelemtámogatásokat a munkaerőpiacra való (vissza)beilleszkedés ösztönzésével kell kombinálni.”

3. Lehetőségek az együttműködés javítására

3.1 Elvi lehetőségek

A szolgáltatások összehangolása többnyire nem alakul ki magától, tudatos szakpolitikai tervezést és építkezést igényel, ami más országokban is nagy kihívást jelent a kormányzat számára. Különösen ott nehéz feladat ez, ahol a meglévő intézményi szerkezet erősen tagolt: minél több az önálló szereplő és minél több közigazgatási szint érintett, annál nehezebb az együttműködés. A szétagolt intézményi struktúra magát a szolgáltatások közötti koordináció javítását célzó intézményi reformokat is akadályozhatja. Ilyenkor ugyanis több (különböző érdekű) szereplőt kell meggyőzni a reform lehetséges előnyeiről, több munkát igényel a meglévő információs rendszerek és ügyfélutak áttekintése és az új rendszer kidolgozása, és nagyobb kihívást jelent a reform végrehajtása is.

A már idézett 2021-es felmérés is arra jutott, hogy a minimáljövedelemben részesülők számára releváns (és elérhető) szolgáltatások koordinációjának mértéke összefügghet az intézményi struktúra szétagoltságával (Van der Ende et al 2021). A felmérés szerint a koordináció erősebb volt azokban az országokban, ahol a pénzbeli ellátások adminisztrációját és a szociális tanácsadást ugyanaz a szervezet végezte. Azokban az országokban, ahol a szociális segínyt az önkormányzatok folyósítják, jobb az együttműködés az önkormányzat által nyújtott más szolgáltatásokkal, például a lakhatási támogatással vagy az adósságkezeléssel.

Az uniós országokban 2004 és 2014 között kezdeményezett integrációs reformok részletes elemzése is kimutatta a szétagoltságból adódó nehézségeket, de számos példát talált ezek leküzdésére is (Scharle et al 2018). A helyi szakértelem, a helyi szintű együttműködés erős hagyománya és a reformok tervezési szakaszában folytatott konzultációk is ellensúlyozhatják valamelyest a szétagolt intézményi szerkezetből eredő nehézségeket.

3.2 A jelenlegi intézményi szerkezet Miskolcon

A szélesebb körben elérhető (hipotetikus) minimumjövedelem ellátásra potenciálisan jogosultak szükségleteit figyelembe véve, szociális, munkapiaci, képzési, egészségügyi, gondozási és lakhatási szolgáltatásokra is szükség lehet a munkavégző képesség és az életkörülmények javítása érdekében.

Jelenleg Miskolcon a települési önkormányzat Lakossági Szolgáltatási főosztálya végzi a pénzbeli ellátások iránti igények elbírálását és a megállapított ellátások folyósítását. Az ellátásra szoruló lakosnagnak az önkormányzat más egységei, a központi állam által irányított szervezetek és civil szervezetek is nyújtanak szolgáltatásokat (1. táblázat).

1. táblázat

Releváns szolgáltatásokat nyújtó intézmények

	Állami	Önkormányzati	Magán (civil, egyházi, piaci)
Szociális		<ul style="list-style-type: none"> Gyermekek napközbeni ellátása (bölcsődék, óvodák) Szoc. Alapellátások Szakellátás óvodai, iskolai szoc.segítők, császó, gyejő 	civilek, egyházak (pl. Máltai, Vöröskereszt)
Foglalkoztatási és képzési	Kormányhivatal járási foglalkoztatási osztálya	Forrásközpont	
	<ul style="list-style-type: none"> Miskolci KLIK Miskolci Szakképzési Centrum Miskolci Felnőttképző Központ Kft. Digitális Középiskola (Földes) Észak-Magyarországi TEF 		Dzsaj Bhím M. L. King kollégiuma
Lakhatási		Városgazda Kft, Miskolc Holding Zrt. (bérlakások), Családok átmeneti otthona (krízishelyzet)	civilek (pl. Habitat)
Egészségügyi	védőnők	házi orvos, szakrendelők	civilek (pl. Drogambulancia)
Közösség- építés		Forrásközpont Részvételi iroda	civilek (pl. Málta Jelenlét, roma és nem roma kulturális szervezetek)

A szociális szolgáltatások többségét az önkormányzat nyújtja. Az átmenetileg vagy tartósan nélkülöző lakosoknak a MESZEGYI Család- és Gyermejkölési Szolgálata („Családsegítő”) nyújt szolgáltatásokat szociális és mentálhigiénés problémák,

vagy krízishelyzetek megoldása és megelőzése, az életvezetési képesség helyreállítása érdekében.⁴ Két szegregált településrészben a Forrásközpont biztosítja a közvetlen kapcsolatot a rászoruló lakosok elérésére. A város szociális bérlakásait a Városgazda Kft. kezeli.

Az álláskereséshez, illetve a munkavégzéshez szükséges készségek fejlesztéséhez a Családsegítő, kormányhivatal foglalkoztatási osztálya, illetve középiskolák és felnőttképzési intézmények biztosítanak szolgáltatásokat. Egyes célcsoportok (például megváltozott munkaképességű álláskeresők) számára civil és egyházi szervezetek is adnak ilyen szolgáltatást.

Azok számára, akik a rossz egészségi állapot, valamilyen krónikus betegség vagy fogyatékosság miatt nem tudnak munkát vállalni (vagy teljes állásban dolgozni), a körzeti orvosok és javaslatuk alapján a szakrendelők adhatnak segítséget. Szenvedélybetegségekkel civil szervezetekhez is lehet fordulni.

Végül, a társadalmi befogadást és a krízisek megelőzését is támogató, általánosabb közösségépítő feladatokat vállalt fel a már említett Forrásközpont és a Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét programja.

3.3 Szervezetközi együttműködés Miskolcon

Az előző pontban felsorolt szervezetek és a Forrásközpont között jelenleg eltérő mértékben van együttműködés: ezt ábrázolja sematikusán az 1. ábra. Az önkormányzat szociális szolgáltató egységei és a Forrásközpont között szoros és rendszeres az együttműködés: átadják az információt az ügyfeleknek nyújtott szolgáltatásokról, szükség szerint esetmegbeszélést tartanak, és közösen döntenek a további szolgáltatások szükségességéről. Olyan közös információs rendszer azonban még nem épült ki, amelyben minden releváns egység hozzáférhetne az ügyfelek szükségleteire és a nekik nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó, a hatékony feladatellátáshoz szükséges információkhoz.

A Forrásközpont és a szociális bérlakásokat üzemeltető Miskolc Holding között jelenleg kevésbé szoros az együttműködés. A rezisztenciát felhalmozó lakókról a családsegítő kap értesítést, itt elsősorban az adósságkezelő szolgáltatás hiánya jelent akadályt.

A foglalkoztatási és képzési szolgáltatást nyújtó állami intézmények és az önkormányzat között jó kapcsolatokat épített ki a TOP-6.8.2 programban felállított városi paktumiroda, amely azonban már nem működik. A meglévő formális kapcsolatok gyengébbek, az informális, személyes ismeretségen alapuló kapcsolatok erősebbek.

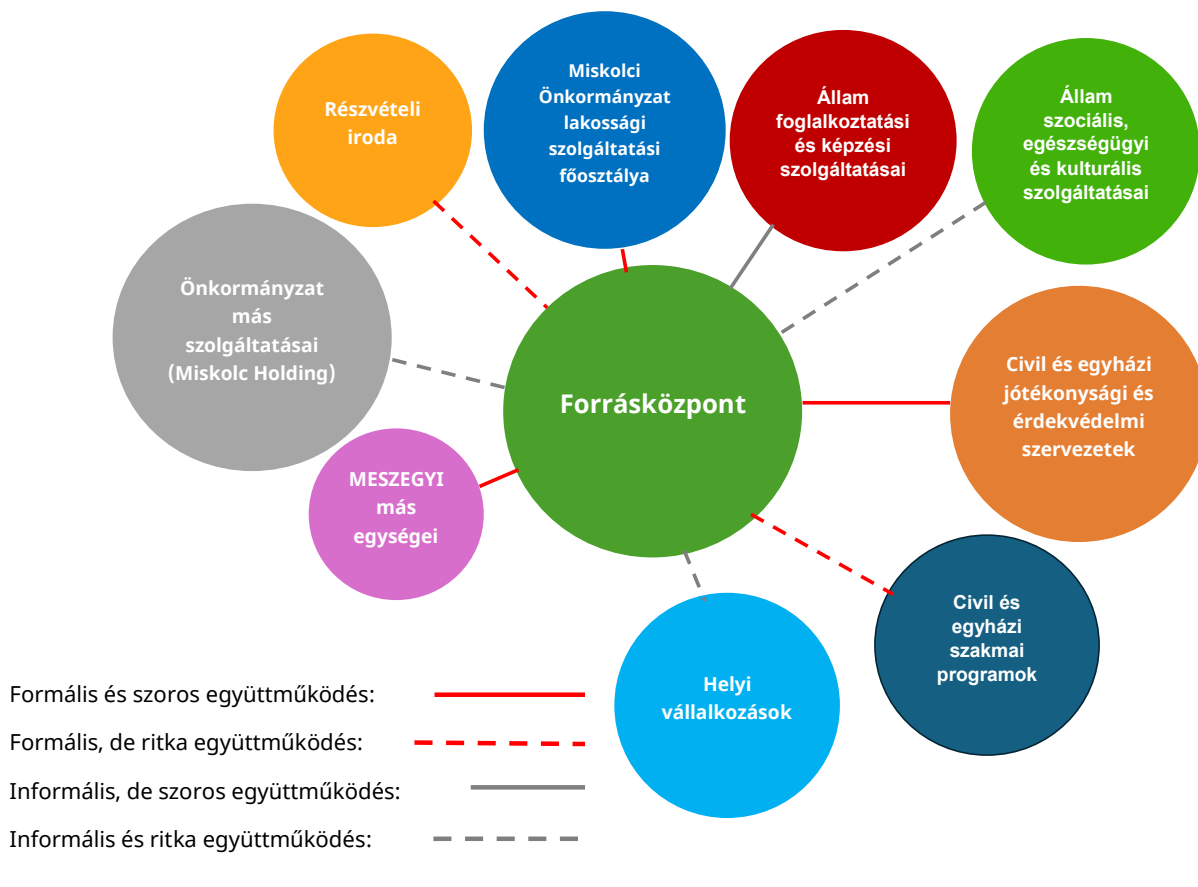
Néhány civil szervezettel, így például a Máltai Szeretetszolgálattal és a Vöröskereszttel erős és formalizált kapcsolatot alakított ki a Forrásközpont.

A Forrásközpont eddigi működése során három szolgáltatási területen kezdeményezte a szakmai együttműködések megerősítését: az aktív korú felnőttek munkavállalása, az egészségesebb életkörülmények biztosítása (különösen a gyermekes családoké) és az óvoda-iskola átmenet támogatása területén.

⁴ <https://www.meszegyi.hu/csaladsegites-es-gyermekjoleti-szolgaltatas/>

1. Ábra

A Forrásközpont kapcsolatai más szolgáltatókkal

Mindhárom területen felállt egy munkacsoport, amelybe meghívták a releváns szervezetek képviselőit. A munkacsoportok felmérik és átbeszélik a megoldandó strukturális problémákat, együtt gondolkodnak a megoldásokról és megállapodhatnak a megoldást segítő feladatok elosztásában.

A jelenlegi együttműködések nagymértékben támaszkodnak a személyes kapcsolatokra. Ezek a kapcsolatok részben a már említett paktumiroda eredményes működésének köszönhetőek, de szerepet játszik az is, hogy a városvezetés tudatosan is törekszik a horizontális kapcsolatok erősítésére. Az önkormányzaton belüli szakmai képzéseket például tudatosan szervezik vegyes csoportokban, ami elősegíti, hogy a különböző egységek munkatársai megismerjék egymást, illetve egymás munkáját.

3.4 Lehetőségek az együttműködés javítására, bővítésére

A 4IM projektben kidolgozott szolgáltatási csomagok jól körülhatárolják azokat a szolgáltatási területeket, amelyekre a minimumjövedelemre jogosultaknak szükségük lehet (a gyerekek számára nyújtott szolgáltatásokat a táblázat nem tartalmazza). Az alábbi táblázat ezek mentén foglalja össze a meglévő legfontosabb együttműködések és jelöl meg lehetséges irányokat a további együttműködések kiépítésére.

2. táblázat

Meglévő és lehetséges együttműködések

Forrásközpont szolgáltatási csomagja	Meglévő együttműködés erősítése	Lehetséges együttműködés kiépítése
<p>Foglalkoztatási szolgáltatási csomag – munkaképes ügyfeleknek (a) teljes foglalkoztatásra, (b) otthonról foglalkoztathatók, (c) megváltozott munkaképességűek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meszegyi Gyejő (állásker. tanácsadás): közös adatbázis; • Málta Jelenlét (pályaorientáció): több helyszínen; • Szakképzési centrum (élményközpont látogatás): érdeklődők közös bevonása, mentorálása 	<p>civilek: foglalkoztatási rehabilitáció, munkáltatók érzékenyítése, diverzitás tréning</p> <p>Városgazda kft vagy for-profit cégek: készségfejlesztő munkapróba központ létesítése több helyszínen</p> <p>munkáltatók: alapképzés+ részidős foglalkoztatási forma támogatása hátrányos helyzetű munkavállalók számára (vállalati felelősségvállalásként)</p>
<p>Oktatási-képzési szolgáltatási csomag – akik iskolázottság vagy szakmai képzettség hiánya miatt nem tudnak elhelyezkedni</p>		<p>állami és magán képző intézmények: alapkészség és szakmai képzések, közös bevonás, mentorálás</p> <p>önkormányzat: ösztöndíjprogram alapképzés befejezésére hátrányos helyzetű felnőtteknek</p>
<p>Életkörülmények javítása a foglalkoztathatóság érdekében – akiknek a munkavállalása lakhatási, közlekedési, stb. okokból nehezebb</p>	<p>Málta Jelenlét (mosógép a közösségi házban): több helyszínen</p> <p>Meszegyi (jogi tanácsadás): segítség lakhatás jogcímének rendezésében</p>	<p>MiReHu: szemét csökkentés, szelektív gyűjtés és bontó/újrahasznosító</p> <p>Városgazda/civilek/for profit donorok: épületfelújítás, szigetelés, szociális bérlakás, víz- és csatornahálózat, úthálózat</p> <p>Építési hatóság: romos épületek ügyében gyorsabb és egységesebb eljárás</p> <p>Önkormányzat: bérlet alacsony jövedelmű lakosoknak, lakásügynökség dolgozó szegényeknek</p> <p>Városrendészet: közbiztonság</p>
<p>„Nyitott kapu” - Életminőség javítása a foglalkoztathatóság érdekében – a foglalkoztatást egészségügyi, adósságkezelési, egyéb jogi, vagy kulturális okok nehezítik</p>	<p>Meszegyi (jogi tanácsadás, családsegítés): rendszeresebb közös kitelepülés, adósságkezelési szolgáltatás újbóli bevezetése, megelőzést segítő foglalkozások a terepen</p>	<p>Civilek, védőnő, körzeti orvos: egészségi és foglalkoztatási rehabilitáció</p> <p>Civilek: függőséget kezelő program, drogprevenció</p> <p>Civilek: nőknek mentorálás, empowerment foglalkozások</p>
<p>Motiválás és mobilizálás szolgáltatási csomag – azok számára, akik nem működnek együtt a projekttel</p>	<p>Szimfónia program (zenei klub gyerekeknek): rendszeresebb, több helyszínen</p>	<p>Civilek: közösségi (sport, kulturális) programok</p> <p>Részvételi iroda: rendszeres kitelepülések a szegregátumokban, saját helyi közösségi költségvetési folyamat facilitálása</p> <p>Málta/ for-profit donorok: eszközkölcsonzó kisebb közösségek számára</p>

A gyerekeket célzó (itt nem részletezett) képzési és prevenció programok mellett három területen látszik különösen nagy szükség a külső együttműködő partnerek bevonására: a készségfejlesztő képzések, a szenvedélybetegségek kezelése és a lakhatás területén. Ezen a három területen a szegregátumokban különösen mélyek a problémák, de más mértékben a minimumjövedelemre jogosultak szélesebb célcsoportjában is megjelennek, és ezeket a Forrásközpont jelenlegi kapacitásai és szolgáltatásai nem tudják érdemben kezelni.

A szegregátumokban hullámzó mértékben de mindig probléma a droghasználat. A közvetlenül okozott károk mellett ez a közösségépítő munkára is negatívan hat: a fejlesztés gyakran ellentétes a drogterjesztők üzleti érdekeivel, így sokszor megakadályoznak egyes fejlesztési terveket. A szenvedélybetegség ugyanakkor a szegregátumokon kívül is olyan probléma amire az állami és önkormányzati intézményeknek nincs megfelelő megoldása. A civil szervezetekkel való együttműködés formálisabb, rendszerszerűbb kiépítése önmagában is segít a civileknek kapacitásaik megerősítésében, de ezen felül is segítheti őket a város (például az önkormányzati információs csatornák megosztásával, vagy kedvezményes helységréssel).

4. Az együttműködés korlátai

A jóléti szolgáltatások jelenlegi intézményi szerkezetében az együttműködés egyik legfőbb akadálya lehet a szétaprózottság: a releváns szolgáltatásokat részben állami, részben önkormányzati szervezetek nyújtják, a városi, a járási és a megyei közigazgatási szint is érintett. A mélyebb együttműködés akadálya lehet a meglévő információ-kezelési módszerek elavultsága, illetve az egységes gyakorlat hiánya, esetlegesen a politikai akarat és bizalom hiánya az egységes információ-átadási rendszerek kiépítésére. Ezek az akadályok gyakran jogi aggályként merülnek fel, valójában az adatvédelmi követelményeket megfelelő technológiával biztosítani lehet.

Jelentős akadályt jelent, hogy sok szolgáltatásban szűkösek a kapacitások, vagy nincs meg minden olyan szolgáltatás, amelyre az ügyfelek problémáinak érdemi kezeléséhez szükséges lenne. Emiatt még az egyébként együttműködésre nyitott felek is demotiváltak lehetnek.

A nélkülöző családokban felmerülő krízishelyzetek megoldásában az önkormányzatnak sok esetben hatósági és szociális segítői feladata is van, ami nehézséget okozhat a kizárólag segítői szerepben működő partnerek számára. Ez a jelzőrendszer működését akadályozhatja: ha a külső partnerek attól tartanak, hogy jelentés esetén az önkormányzat hatóságként (is) reagál és ezt nem tartják megfelelő megoldásnak, előfordul, hogy inkább nem értesítik az önkormányzatot, vagyis nem használják a jelzőrendszert. Szélsőséges esetben az is előfordulhat, hogy a partnerek az ügyféltől félnek (azaz, hogy ha bejelentik a családon belüli erőszakot, a sorozatos iskolai hiányzást, és ez hatósági lépésekhez vezet, az ügyfél rajtuk torolja meg). Tehát a megfelelő szakmai szemlélet illetve kompetencia hiánya is nehezítheti az együttműködést.

Végül az érdekeltség hiánya, vagy éppen ellentétes érdekeltség is akadályt jelenthet. Elsősorban a szociális szférán kívül működő szervezetek esetében fordulhat elő, hogy a szervezet célja ellentétesek vagy legalábbis nem a hátrányos helyzetű lakosság jólétének növelését célozzák.

Miskolcon is megjelennek mindezek az akadályok, ugyanakkor a szakemberek közötti szakmai kapcsolatok erősek és kiterjedtek, ami jó alapot ad ezek leküzdésére.

5. Összegzés és ajánlások egy városi szintű hosszú távú cselekvési tervre

A rászorulókat, szegények ellátásában sok esetben a jelenlegi szabályozás is előírja az ellátást nyújtó intézmények és szakemberek együttműködését. A meglévő szabályozás azonban nem terjed ki minden lényeges helyzetre, és sok esetben hiányoznak az érdemi együttműködés feltételei: túlterheltek a szolgáltatók, nem marad kapacitásuk a szakmai együttműködésre, a különböző közigazgatási szintek közötti együttműködést politikai ellentétek, eltérő célok, és az adatok cseréjének jogi és adminisztratív akadályai is nehezíthetik. Továbbá, a hatályos szabályozás nem jelöl ki egyetlen szervezetet sem a szakmai együttműködés koordinációjára, így a rendszeres, intézményesített együttműködési fórumok és eszközök csak akkor működnek, ha az önkormányzat felvállalja a koordináló szerepet.

Az önkormányzatoknak kevés szabad forrása van a szociális ellátások fejlesztésére, a kötelezőn felüli feladatok felvállalására. A kötelező minimum biztosítása nyilvánvalóan nem elegendő ahhoz, hogy érdemben enyhüljön a szegénység és minél többen találjanak stabil, megélhetésüket fedező munkát. Ugyanakkor, a miskolci helyzetben adott egy fontos erőforrás: a helyi szakemberek jól ismerik egymást, sok a személyes kapcsolat és nyitottak is az együttműködésre. Ez az erőforrás, és a 4IM projekt tapasztalatai jó alapot adnak a szolgáltatások összehangolásának továbbfejlesztéséhez.

A korlátozott kapacitásokat és anyagi lehetőségeket figyelembe véve, kisebb lépésekben, fokozatosan érdemes megtervezni a fejlesztést, amelynek kerete a város esélyegyenlőségi terve (Helyi Esélyegyenlőségi Program [HEP]).⁵ A 4IM projektből már intézményesített Forrásközpont és a kapcsolódó koordinációs eszközök működését lehet:

- a) mélyíteni további szolgáltatások és partnerek bevonásával, *vagy*
- b) szélesíteni további telephelyek és/vagy célcsoportok bevonásával.

A mélyítés azt jelentené, hogy a Forrásközpont az eddigi működési területen, a lakosok felmért szükségletei szerint építenek be újabb szolgáltatásokat a meglévő csomagokba, illetve a meglévő és az új szolgáltatásokhoz keresnek további partnereket.

A szélesítésben további szegregátumokra, vagy más csoportokra lehetne kiterjeszteni az eddig kifejlesztett szolgáltatási és együttműködési modellt. A más csoportokra való kiterjesztés esetén a szolgáltatási modell elemeit is át kell alakítani: különösen a

5 https://www.miskolc.hu/sites/default/files/egyszeru_oldal/beagyazhato_csatolmanyok/2023-12-19/7746/helyi_eselyegyenlosegi_program_2021-2026.pdf).

csoport elérésének módszereit és a szükségleteik felmérését követően a szolgáltatás elemeit is.

Jelentős mélyítést és szélesítést egyszerre valószínűleg nem érdemes elindítani, mivel ez könnyen kudarchoz vezethet, és diszkreditálhatja magát a fejlesztési célt is.

A mélyítés lehetséges irányát tekintve három olyan területet azonosítottunk, ami különösen nagy társadalmi hozamot eredményezhet:

- a) a gyerek egészségi állapotát, illetve iskolai beilleszkedését és teljesítményét, továbbtanulását segítő szolgáltatások fejlesztése segít megelőzni a szegénység átörökítését;
- b) a felnőttek alapkészségeinek fejlesztése illetve informálisan szerzett tudásuk validálása segíthet az előrelépést megalapozni: munkába állni vagy szakmai képzésbe munkapiaci lehetőségek célcsoport – prevenció (gyerekek), társadalmi beruházás (képzés);
- c) a lakókörülmények javítása, ezen belül különösen a szemét elszállítás megoldása, illetve az illegális szemétkerakás megelőzése, ami nem csak a közegészségi állapotokat javítaná, hanem a bizalomépítésben is nagy előrelépés lenne, mivel ez a lakosok által hosszú ideje jelzett, égető probléma.

Végül, az intézményi akadályok áthidalásának elősegítése érdekében javasoljuk:

- a) a meglévő helyi szintű szakmai együttműködés tudatos erősítését, például közös szakmai képzéseket még szélesebb körben, hatásvizsgálatokat a szolgáltatás-koordináció eredményességének mérésére, vagy az intézményvezetők és politikusok bevonását a szakmai sikerek közös megünneplésébe;
- b) az elégtelen szolgáltatások hosszútávú következményeinek bemutatását, a jogszabályban előírtnál kiterjedtebb szociális szolgáltatások szükségességének tudatosítását a helyi közbeszédben;
- c) a civil szervezetekkel való együttműködés olyan formáinak kidolgozását, ami kiszámítható keretet ad a civilek számára, és elősegíti, hogy stabilabb kapacitást tudjanak kiépíteni;
- d) az ügyfél-adatokhoz kapcsolódó adminisztráció áttekintését, egyszerűsítését, a biztonságos adatátadást támogató informatikai rendszerek fejlesztését.

A projektben kifejlesztett munkamódszer és együttműködési formák más városok számára is hasznosíthatóak lehetnek. Ennek előfeltétele, hogy a városvezetésben megvan a politikai akarat a szociális szolgáltatások javítására és a nyitottság a szervezeti szintű együttműködésre és képes forrásokat biztosítani a koordinációs feladatok ellátására. A továbbhasznosítás elősegítése érdekében érdemes lenne egy olyan rövid (elektronikus) kiadványt készíteni, amely részletesen bemutatja a projektben alkalmazott együttműködési formákat és ezek kiépítésének főbb lépéseit, és példákkal illusztrálja az együttműködés lehetséges eredményeit. A kiadványt a települési önkormányzatok szakmai és érdekvédelmi szervezetei és a szociális szakmai szervezetek számára is érdemes elküldeni.

Hivatkozások

- Budapest Intézet (2015). Konceptió a zuglói pénzbeli szociális ellátások átalakítására, Budapest Intézet. https://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_Zuglo_koncepcio_20150226.pdf
- Csillag, M. (2021). Support to vulnerable groups - Thematic paper. PES Knowledge Centre, 1-22. <https://doi.org/10.2767/78871>
- European Commission. (2019). Evaluation of the Council Recommendation on the integration of the long - term unemployed into the labour market (pp. 1-14). <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=en&newsId=9346>
- European Commission. (2020). Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council on adequate minimum wages in the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0682&from=EN>
- European Commission. (2021). The European Pillar of Social Rights Action Plan. <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>
- European Commission. (2022). Improving collaboration to support the integration of long-term unemployed and inactive people: a mini-toolkit (pp. 1-35). European Commission. https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/system/files/2022-07/13.%20KE-09-22-361%20LTU%20and%20employability%20of%20inactive%20people_%20mini-toolkit_FINAL.pdf
- European Commission. (2024, April 18). New EU funding for innovative ideas to reduce long-term unemployment and help people find jobs. European Commission - European Commission. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2102
- European Council (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning, ST/9009/2018/INIT https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC
- European Council. (2016). Council Recommendation on the integration of the long-term unemployed into the labour market <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15107-2015-INIT/en/pdf>
- European Council. (2022). Proposal for a Council Recommendation on adequate minimum income ensuring active inclusion (pp. 1-30). <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10504>
- European Council. (2023). Council Recommendation of 30 January 2023 on adequate minimum income ensuring active inclusion 2023/C 41/01 ST/15540/2022/INIT <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023H0203%2801%29>
- Konle-Seidl, R. (2021). Strengthening minimum income protection in the EU, Briefing, EMPL i Focus, European Parliament, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/662900/IPOL_BRI\(2021\)662900_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/662900/IPOL_BRI(2021)662900_EN.pdf)
- Scharle, Á., Düll, N., Minas, R., Fertig, M., & Csillag, M. (2018). *Study on integrated delivery of social services aiming at the activation of minimum income recipients in the labour market - success factors and reform pathways* (pp. 1-122). European Commission. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20246&langId=en>
- Schmid, G. (2017). Transitional Labour Markets: Theoretical Foundations and Policy Strategies. In: The New Palgrave Dictionary of Economics. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/978-1-349-95121-5_3050-2
- van der Ende, M., Scharle, Á., Csillag, M. & et al (2020). *Study about the methodology to measure the returns on investment from integrated social assistance schemes*, European Commission Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion Directorate, Ecorys and the Budapest Institute, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/716458>

Kommunikációs terv a 4IM – Miskolc a mi helyünk program helyi kommunikációjához

Bernáth Gábor
2023. október

Tartalom

Bevezető	67
1. Kommunikációs indikátorok	68
2. Partnerek	68
3. Programeszközök	69
4. Kommunikációs célok	69
5. A narratíva és keretezés kérdései: elfogadásra javasolt alapvetések	70
6. Kommunikációs narratíva javaslat: mi történik és miért	71
7. Kiemelt kommunikációs célcsoportok és üzenetközvetítők/eszközök	73
8. Célcsoportok, üzenetek és fontosabb teendők	75
9. Kommunikációs felületek és intenzitás	76

Bevezető

2022-ben Miskolc városa kivételes lehetőséget kapott az Európai Uniótól egy átfogó új szociális modell kidolgozására, amely saját intézményi struktúráját, és a különböző állami, magán- és civil szereplők közötti együttműködést is átalakítja. A program során két leromlott városrészben (Bábonymbérc és Tetemvár) mintegy 300 főt bevonva konkrét családoknak nyújt konkrét segítséget.

A projekt utolsó évében a szolgáltatási intézményi átalakulások után a projekt első eredményeit érdemes a kommunikáció fókuszába állítani.

Ez a kommunikációs terv a projekt általános célkitűzéseivel, és a 2024 márciusáig terjedő időszakokkal kapcsolatos javaslatokat tartalmazza. Egy kommunikációs tervnek elengedhetetlen része, hogy mikor milyen tartalmakra épít. Ezeket a későbbiekben, a szakmai tartalom teljesülésével párhuzamosan lehet majd tervezni és szerepeltetni ebben a tervben.

1. Kommunikációs indikátorok

- projekt-weboldal magyar és angol nyelven
- 6 projektvideó – magyarul, angol felirattal
- 10 db országos cikk
- 20 db blogbejegyzés magyar és angol nyelven
- 3x500 db szórólap
- 100 db brosúra – 12 oldalas
- kommunikáció:
 - o helyi szinten jelenlét a helyi médiában – TV, rádió, újságok
 - o országos szinten: jelenlét a TINLAB-os eseményeken, 10 db országos cikk
 - o EU szinten: digital knowledge hub operated by AEIDL – az eredményeket, eseményeket célzottan el kell juttatni az EU policy-maker-ek felé

2. Partnerek

1. Konzorciumi partnerek

- Abaújrakezdés Közhasznú Egyesület (Miskolc)
- HÁRFÁ Alapítvány (Miskolc)
- Miskolci Egyetem
- Kassa város
- Európai Egyesület a Helyi Innovációért (AEIDL)

2. Intézményi partnerek

- Társadalmi Innovációs Tanács,
- Társadalmi Innovációs Forrásközpont,
- MESZEGYI

3. Tágabb szakmai-intézményi környezet:

- kormányhivatal foglalkoztatási osztály
- tankerület
- hulladékgazdálkodás
- védőnői szolgálat

4. Civil/szakmai partnerek

- Dialóg Egyesület
- Dr. Ámbédkár Ifjúsági Egyesület

3. Progameszközök

1. Egy integrált ellátórendszer, ahol az ellátottak nem passzív célcsoport, hanem együttműködő partnerek, és működnek az integrált szolgáltató-pont és a forrásközpont. Helyi teamek (közösségi coach és a szolgáltatási kapcsolattartó; helyi lakosok csoportjai) dolgoznak annak érdekében, hogy az adott területen a szükséges szolgáltatások könnyen elérhetőek legyenek és valóban az ott élők céljait és igényeit szolgálják. A szociális ellátórendszerben döntéshozatal és a működés hatékonyságának és eredményességének javítása egy új szervezeti struktúra kialakításával.
2. A diszfunkcionális elemek feltárása. A hatékony működés érdekében tesztelés a mintaterületen.
3. Minden a helyi felzárkóztatásban érintett szervezet együttműködési hálózatának kialakítása és működtetése, együttműködési modellek felépítése.
4. Munkaerő-piaci szolgáltatás nyújtása; 300 fő bevonása a felzárkózási folyamatba. Közösségi coaching folyamat, közösségi akciócsoportok és helyi akciók szervezése.
5. A pozitív változások tudatos, fejlesztési alapú kommunikációja.

4. Kommunikációs célok

1. Olyan véleményklíma megteremtése, amelyben helyi, országos, és nemzetközi szakemberek jó hírét viszik a programnak, és helyben optimális intézményi koalíció alakul ki¹ a projekt körül.

¹ A program későbbi fenntarthatósága szempontjából is kulcskérdés, hogy a sokrétű miskolci szakmai és civil környezet milyen mértékig köteleződik el a projekt mellett. Egy ilyen védőernyő nem utolsósorban fontos szerepet játszhat abban is, hogy a program ne váljon kampánytémává -- egy olyan programot, amit a szakmai szervezetek széles köre támogat, csak az elszigetelődés veszélyével lehet támadni.

2. A program pozitív helyi és országos nyilvánosságának megteremtése

- a program által közvetlenül érintettek bizalmának és támogatásának elnyerése,
- a szélesebb közvélemény legalább passzív támogatásának megnyerése az ügynek,
- A helyi közvélemény másik része által osztott aggályok csillapítása, passzív ellenzóből legalább közömbössé tételük; immunissá tételük az esetleges megosztó politikai propagandával szemben.

5. A narratíva és keretezés kérdései: elfogadásra javasolt alapvetések

1. A témánk nem nulláról indul a közvéleményben. Miskolc közelmúltjában van példa a nemzetközi szervezetek által bírált településfelmérési programra is, olyan helyi politikai erők jelenlétére is, amelyek a cigányelleneségre építenek, és arra is, hogy ez a kérdés kampánytémává vált helyben. Egy ilyen helyzetben kiemelt jelentősége lehet:

- A program **eredeti keretezéséhez** való ragaszkodásnak („*egy kísérlet arra, hogy a város által adható segítség rugalmasabban és gyorsabban legyen elérhető, építve a helyiek saját energiáira*”). A Bábonyibércen vagy a Tetemváron nem csak romák élnek. És nem csak nekik lesz jó, ha ezeken a területeken történik valami. Ne mi mondjuk ki, hogy zömében romák a kedvezményezettek, mondják ki a bírálók – vállalva ezzel az előítéletes általánosítás bélyegét. Következésképpen *miskolciakról* beszéljünk.
- Annak bemutatásának, hogy **a program eredményei miként fogják általában a miskolci rászorulókat életminőségét javítani**, a szolgáltatások pedig nem kerülnek többbe, csak hatékonyabbak. Ezek minden miskolci számára jobb szolgáltatást jelentenek majd. Kiemelt jelentősége lehet.
- A belátásának, hogy bár **az egyéni sikertörténetek** bemutatása evidensen adódik egy ilyen program kommunikációjakor, érdemes figyelembe venni azt a szociálpszichológiai dinamikát, hogy az ilyen történeteket az előítéleteikhez ragaszkodók általában **a szabályt erősítő kivételként** értelmezik: „*lám, ebből is látszik, hogy van kitörési lehetőség, akinek nem sikerült, csak magát okolhatja*”.
- A programmal kapcsolatos **csillapító és őszinte stílusnak**. Ez utóbbihoz tartozik, hogy miként reagáljunk a „cigányok és devianciák” általánosítás felől érkező kérdésekre. Az ilyen irányú újságírói, egyéb felvetésekre sem a jelenségek tagadása, sem pedig az általánosítás követése nem jó válasz. Olyan választ javasolnánk, amely nem a szenvedélybetegségek, devianciák létét tagadja, hanem azok általánosítását, azonosítását egy teljes közösséggel.²

2 Például: „nézze, mindenhol vannak olyan emberek, akik a nehézségeik elől a pszichoaktív szerekhez menekülnek. Ez sajnos sokaknak ad csalóka, és gyorsan múló vigaszt. De ne általánosítsunk, és terjesszük ki ezt azokra az emberekre is, akik minden reggel felelős szülőként viszik a gyerekeket iskolába, mert szeretnék, hogy nekik legalább már könnyebb életük legyen, aztán rohannak dolgozni. És óriási energiát tesznek a mindennapi túlélésbe: hogy legyen valami a hűtőben, és be legyen fizetve a villanyszámla.”

2. Azt, hogy politikai kampánytémává váljon egy ügy, úgy lehet leginkább elkerülni, ha széles, civil szervezetekből a magas presztízű szereplőig húzódó (a háziorvosoktól a pedagógusokig) támogató hálót húzunk a projekt köré (az elszigetelődés veszélye visszatarthatja a támadókat).
3. A kételkedők **meggyőzése** két dolgon biztosan múlik:
 - 3.1. Láthatóvá tudjuk-e tenni a miskolciak széles köre számára a program eredményeit, és el tudjuk-e kerülni, hogy a programot azokkal a **vizuális markerekkel** azonosítsák, amelyek a lepusztultság és a devianciák metaforái? (szemét, droghasználat, stb). Az ezzel kapcsolatos ügyekben kiemelt figyelemre volna szükség a beavatkozások tervezésekor.
 - 3.2. Megtaláljuk-e az ügy azon **szóvivőit**, akik a maguk környezetében hitelesen tudják képviselni a projekt értékeit: szóra tudjuk-e bírni a helyi véleményvezéreket és érintetteket, a helyi pedagógusokat, véleményvezéreket, fiatalokat, akik a saját környezetükben hitelesen tudják a program szándékait és eredményeit továbbadni.
4. **A proaktivitás és konfliktuskerülés kombinációja.**
Várható, hogy a projekt ideje alatt folyamatosan állnak majd elő olyan helyzetek, amelyekben mások tematizálnak problémákat. Arra kell törekedni, hogy amikor beszélünk, mi határozzuk meg a kereteket. Ne engedjük magunkat belerángatni elvi vitákba, ám eredményekről egyből kommunikáljunk. Ennek része a **pozitív és csillapító kommunikáció, és az érv- és nyelvi készletünk áttekintése, újratervezése**. Már a „vívódók” megszólításában is akadály lehet az általunk rutinból használt nyelvi- és érvkészlet – ezek olykor olyan hívószavak, amelyek cáfolatára és hiteltelenítésére egész iparág épült.

6. Kommunikációs narratíva javaslat: mi történik és miért

A hasonló programok kapcsán született kommunikációs narratíva elsősorban a döntéshozók és a program kommunikációjában szerepet vállaló munkatársak számára készül. Teljességében ritkán, vagy soha nem hangzik el, de rögzíti azokat az értelmezési kereteket, üzeneteket, és nyelvet, amit a kommunikáció során használunk – a kommunikációs helyzetekhez és a felmerült kérdésekhez aktualizálva. A lényeg, hogy minél több részletét minél inkább ugyanazokkal a szavakkal, metaforákkal mondjuk el a program kommunikációja során.

Miskolcon mintegy 10 ezer ember – minden 14-ik miskolci – leszakadó városrészben él. Összesen 16 ilyen településrész van, egy európai uniós pályázat révén megpróbálunk most kettő esetében eredményeket elérni. De sokkal többet teszünk: egy olyan modern, rugalmas szolgáltatási rendszert építünk fel, amely minden segítségre szoruló miskolcit támogat majd, és minden rászoruló esetében épít arra, ami nélkül egyetlen segítség sem hatékony: az emberek saját erőfeszítéseire.

Szegénynek lenni egy szegénytelepen egészségtelen lakásokat, penészes falakat, zsúfoltságot jelent. De nem csak azt. Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés akadályait is. De nem csak azt. Állandó kétségbeesett keresgélést a munkáért: igen gyakran feketemunkát, és ami ezzel jár: ha beteg vagy, semmi táppénzt, semmilyen nyugdíjat. De nem csak azt. Gyengébb oktatást is, mert az alulfizetett pedagógusok többsége inkább fogja azt az iskolát választani, ahol kisebb energiával lehet nagyobb eredményt elérni – például azért, mert a szülők magánórákra, korrepetálásra is be tudják fizetni a gyerekeket. És ezen felül még gyakran lenézést és gyanakvást.

Egyetlen miskolcit sem hagyhatunk cserben. A programban most 300 miskolcinak próbálunk – a saját erőfeszítéseit és terveit támogatva – segíteni. Ez egy európai város dolga. Ezért működtetünk intézményeket, és ha nagyobb a szükség, jobban kell őket működtetnünk, hogy minél több embernek minél nagyobb segítséget nyújthassunk. Nem több pénzből, hanem hatékonyabban. Ez leginkább azt jelenti, hogy összehangoljuk az elérhető szolgáltatásokat. Vannak, amelyek a város hatáskörébe tartoznak, és vannak, amelyek nem (pl. a kormányhivatal foglalkoztatási osztálya, vagy a tankerületek), ahol csak tárgyalások útján léphetünk előre – közös a felelősségünk.

Egy olyan, a problémákra és a lehetőségekre is rugalmasan és ötletesen reagáló rendszert alakítunk ki, amelyet most a legszegényebb helyeken: a Tetemváron és a Bábonyibércen élő családok körében próbálunk ki. Ha a legszegényebbek körében működik, máshol is működni fog. Ezzel a programmal a város is kilép a rutinokból, mert egy rossz országos gazdasági helyzetben kell a forrásokat minél ügyesebben használnunk. Miskolc olyan város, amely folyamatosan tanul, ez a program is ezt ösztönzi. Emellett olyan város is, amely igyekszik minden négyzetméterének jó gazdája lenni.

Önmagában is nagy elismerés, hogy az Európai Unió adott ehhez támogatást: 69 pályázatból egyedülként a miénkhez Közép-Európából. Ezzel Miskolc egy olyan klub tagja lett, amelyben egymástól tanulnak városok, és akiknek a tapasztalatai beépülnek majd az Európai Unió döntéseibe. Ez az uniós támogatás lehetővé teszi, hogy a program ne a város költségvetését terhelje.

7. Kommunikációs célok/kiemelt kommunikációs célcsoportok és üzenetközvetítők/eszközök

Célok	Kiemelt célcsoportok és üzenetközvetítők	Kiemelt eszközök
<p>1. Olyan véleményklíma megteremtése, amelyben helyi, országos, és nemzetközi szakemberek jó hírét viszik a programnak</p> <p>1.1. Helyi szakmai és civil szervezetek támogató megszólalása</p> <p>1.2. Országos és nemzetközi szakmai elismerések generálása</p>	<p>1.1. Helyi szakmai- és civil szervezetek szakemberei</p> <p>1.2. Országos és nemzetközi szakmai közvélemény</p>	<p>1.1.0. Helyben optimális intézményi koalíció kialakítása a projekt körül</p> <p>1.1.1. Helyi szakmai és civil szereplők kiállításának ösztönzése a program mellett</p> <p>1.1.2. Helyi szakmai szereplők kommunikációs felkészítése</p> <p>1.2.1. TINLAB konferenciák, easi magyar kontakt pont események, publikációk</p> <p>1.2.2. AEIDL cikkek</p> <p>1.2.3. Partnerségteremtő tanulmányutak Nemzetközi zárókonferencia</p>
<p>2. A program pozitív helyi és országos nyilvánosságának megteremtése</p> <p>2.1. A program által közvetlenül érintettek bizalmának és támogatásának elnyerése</p>	<p>2.1. Tetemvári és bábonybérci miskolciak</p>	<p>2.1.1. Közösségi programok és látható, konkrét eredmények egyes kiemelt ügyekben (szemétszállítás, jogosultságok rendezése, stb)</p> <p>2.1.2. Olyan kommunikációs formák és stílus kialakítása, amely a város legszegényebb csoportjai számára biztonságos környezetet teremtenek, aktivitásukat ösztönzi. A helyi intézmények kommunikációjában a legszegényebbek szempontjainak erősítése</p> <p>2.1.3. Intenzív és folyamatos, személyes kommunikáció a célcsoporttal</p>

Célok	Kiemelt célcsoportok és üzenetközvetítők	Kiemelt eszközök
<p>2.2. A szélesebb közvélemény legalább passzív támogatásának megnyerése az ügynek</p> <p>2.3. A helyi közvélemény másik része által osztott aggályok csillapítása, passzív ellenzéstől legalább közömbössé tételük; immunissá tételük az esetleges megosztó politikai propagandával szemben</p>	<p>2.2.1. Országos, érdeklődő hírfogyasztók</p> <p>2.2.2. Szociális ügyekben érintett és/vagy érdeklődő miskolciak</p> <p>2.3. Azok a miskolciak, akik hajlamosak a problémákat etnikai keretekben értelmezni</p>	<p>2.2.1. A projekt nemzetközi elismertségének kommunikációja: miskolc az egyedüli támogatott Közép-Európából, az ezen a területeken fejlesztő kevesek elismerése a projekt</p> <p>2.2.2. 2.2.1 + 2.3.1. + 2.3.2. + 2.3.3. + 2.3.4. + A kommunikáció olyan hangolása, hogy a szociális szolgáltatások átalakítása miként szolgálja az egész város érdekeit (mitől lesz jobb egy rugalmasabb segítő-rendszer a miskolciaknak)</p> <p>2.3.1. A két leszakadó/felzárkózó városrészben a problémák csökkentése, kiemelt prioritásként kezelve a vizuális markereket, amelyek könnyen válhatnak a pánikkeltés és a megosztó propaganda eszközévé. (Devianciák képei)</p> <p>2.3.2 Sikertörténetek és a közösségi aktivitás történeteinek intenzív kommunikációja</p> <p>2.3.3. Új szolgáltatásokkal és páciensutakkal kapcsolatos széleskörű, közszolgálati tájékoztatás, arra fókuszálva, hogy ugyanannyi pénzből mint eddig, sokkal hatékonyabb szolgáltatást nyújt a város – a jövőben minden rászoruló lakójának</p> <p>2.3.4. Olyan kommunikációs narratíva és kommunikációs alapállás kialakítása, amely nem tagadja el a problémákat és a nehézségeket, de felhívja a figyelmet a sztereotipikus általánosítások veszélyeire is.</p> <p>2.3.5. Folyamatos média-monitor és készenlét a kritikák megválaszolására</p>

8. Célcsoportok, üzenetek és fontosabb teendők

Kiemelt célcsoportok	Üzenet	Üzenetközvetítők	Teendők november-december
<p>1.1. Helyi szakmai- és civil szervezetek szakemberei</p> <p>1.2. Országos és nemzetközi szakmai közvélemény</p>	<p>Egyedülálló, innovatív program zajlik, amely a miskolci szociális hálót általában fejleszti;</p> <p>Miskolc egy nemzetközi hálózathoz kapcsolódik</p>	<p>Városvezetés</p> <p>Szociális és egyéb szakemberek</p> <p>Nemzetközi szereplők</p>	<p>Nyilatkozati protokollok, képek készítésének protokollja</p> <p>Szociális szakemberek kommunikációs felkészítése</p> <p>Helyi szakmai kommunikáció (konferencia)</p>
<p>2.1. Tetemvári és bábonyibérci miskolciak</p>	<p>Mindig van mozgástér egyet előrelépni</p> <p>A város most ennyit és ebben tud segíteni, de mindig partner lesz, és rá fog szolgálni a bizalomra.</p> <p>Ez a városvezetés együtt akar dolgozni a miskolciakkal. Mi ebben hiszünk, és nem a fejük felett meghozott döntésekben.</p>	<p>Városvezetés</p> <p>Szociális és egyéb szakemberek</p> <p>Helyi közösségi véleményvezérek és azok, akiknek már javított a helyzetén a projekt</p>	<p>Intenzív és folyamatos, személyes kommunikáció a célcsoporttal</p> <p>+ A helyi intézmények kommunikációjában a legszegényebbek szempontjainak erősítése</p> <p>+ Olyan platformok végiggondolása, ahol a már sikeresen bevont családok elmesélhetik a történetüket</p>
<p>2.2.1. Országos, érdeklődő hírfogyasztók</p> <p>2.2.2. Szociális ügyekben érintett és/vagy érdeklődő miskolciak</p> <p>2.3. Azok a miskolciak, akik hajlamosak a problémákat etnikai keretekben értelmezni</p>	<p>Egyedülálló, innovatív program zajlik, amely a miskolci szociális hálót általában fejleszti; egy nemzetközi hálózathoz kapcsolódik, miskolc az egyedüli támogatott Közép-Európából</p> <p>+ A szociális szolgáltatások átalakítása miként szolgálja az egész város érdekeit (mitől lesz jobb egy rugalmasabb segítő-rendszer a miskolciaknak)</p> <p>+ Sikertörténetek és a közösségi aktivitás történetei</p> <p>+ Új szolgáltatások és „páciensutak”</p> <p>+ Válaszok az általánosításra³</p>	<p>Városvezetés, kiemelt szociális szakemberek</p> <p>Városvezetés, helyi szociális szakemberek + gyerekorvosok, pedagógusok, stb. megszólaltatása</p>	<p>Országos cikkek (ti)</p> <p>A két leszakadó/ felzárkózó városszéli világos terv a látványos problémák csökkentésére</p> <p>+ Közösségi tevékenységek naptárja</p> <p>+ Felmérések eredményei</p> <p>+ „Páciensutak” első változata, az ezekkel kapcsolatos széleskörű, közszolgálati tájékoztatás tervezése</p> <p>Folyamatos média-monitor kialakítása és készenlét a kritikák megválaszolására</p> <p>Q+A anyag döntéshozóknak és szociális szakembereknek, felkészítés kényes kérdések megválaszolására</p>

3 pl.: „mindenhol vannak olyan emberek, akik a nehézségeik elől a pszichoaktív szerekhez menekülnek. Ez sajnos sokaknak ad csalóka, és gyorsan múló vigaszt. De ne általánosítsunk, és terjesszük ki ezt azokra is, akik minden reggel viszik a gyerekeiket a sokszor távoli iskolába, mert szeretnék, hogy nekik legalább már könnyebb életük legyen. Aztán rohannak dolgozni.”

9. Kommunikációs felületek és intenzitás

Felület/intenzitás	Intenzív kommunikáció	Követő kommunikáció
Saját felületek		
Miskolci napló	-	Hírek a program fontosabb mérföldköveiről elsősorban a szociális szolgáltatások megújulása- fókusszal Interjú alpolgármester asszonnyal a programról Egy-két interjú a programban résztvevő családokkal
minap.hu	2024 tavaszán rövid informatív páciens-útvonalak infografikán az új szociális támogató rendszerről: miben hol kik segítenek	
Miskolc televízió		Híradások mérföldkövekről
A polgármester úr facebook oldala		Az új szolgáltatási utakról szóló infografikák megosztása
Alpolgármester asszony facebook oldala	Interjúsorozat segített családokkal/személyekkel	2024 tavaszán rövid informatív páciens-útvonalak infografikán az új szociális támogató rendszerről: miben hol kik segítenek
Speciális szakmai felület		
tervezzukmiskolcot.hu	Pozitív döntés esetén külön részvételi tervezés a két területen	
Egyéb médiumok		
Észak-Magyarország		Meghívás sajtónyilvános eseményekre, sajtófigyelés, szükség esetén cáfolat
boon.hu		
Sajómente		Nyomon követés, szükség esetén (széles terjedés esetén) ellenvélemény megfogalmazása kommentben
eszakhironok.hu	..	
Helyi csoportok		
Miskolc a múltban		
Miskolcon láttam		Nyomon követés, szükség esetén (széles terjedés esetén) ellenvélemény megfogalmazása kommentben
Miskolc és én		

Hazai és európai hírek, dokumentumfilmek és publikációk jegyzéke a 4IM projektről

Folyamatos megjelenések

MISKOLC MJV weboldalán:

<https://www.miskolc.hu/4im/hirek>

AEIDL honlapon:

<https://www.aeidl.eu/project/establishing-interventions-support-vulnerable-people-miskolc/>

HÁRFA Alapítvány Facebook oldala:

[#4IM](https://www.facebook.com/HARFAAlapitvany)

AKTUÁLIS megjelenések

2024. május

Miskolc Televízió:

[Miskolc Ma 2024.05.07.: 4IM-projekt zárókonferencia](#)

Miskolci Napló:

[4IM-projekt zárókonferencia - A legelesettebbeken segítettek](#)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/4im-projekt-zarokonferencia-a-tarsadalmi-innovacio-eredmenyeirol/>

Miskolci Napló:

[Uniós projektben gondolták újra, hogyan segíthetnek még hatékonyabban](#)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

[https://harfaalapitvany.hu/foglalkoztatast-tamogato-treningek-a-4im-projekt-kere-
teben-miskolcon/](https://harfaalapitvany.hu/foglalkoztatast-tamogato-treningek-a-4im-projekt-kere-
teben-miskolcon/)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/hatekony-kepzes-sel-a-legszegenyebbek-is-motivalhatok/>

AEIDL weboldala: alapjövedelem workshop:

bit.ly/3Wg6IFU

URBAN21 szakmai BLOG:

[https://urban21.blog.hu/2024/05/14/jollet_mutatot_alkottak_a_szakemberek_a_varos-
fejlesztes_szamara](https://urban21.blog.hu/2024/05/14/jollet_mutatot_alkottak_a_szakemberek_a_varos-
fejlesztes_szamara)

LinkedIn:

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7192151952665829376/>

AEIDL Youtube csatorna:

[4IM project summary: Making Miskolc a place for everyone](#)

2024. április

PAROLA folyóirat:

<https://kofe.hu/parola/parola-folyoirat/a-mikrokozossegek-edzoje-a-kozossegi-coach/>

HÁRFA Alapítvány YOUTUBE csatorna:

[4IM projekt - Családi nap Tetemváron](#)

HÁRFA Alapítvány YOUTUBE csatorna:

[4IM - Üzemlátogatás a Tű, cérna, szeretet varrodában Miskolcon](#)

URBAN21 szakmai BLOG:

https://urban21.blog.hu/2024/04/03/digitalis_kepessegekkel_a_munka_vilagaba

HÁRFA Alapítvány YOUTUBE csatorna:

[4IM - Job Shadowing to Leap Forward](#)

AEIDL Youtube csatorna:

[4IM: Job Shadowing to Leap Forward](#)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/4im-projekt-csaladi-nap-a-tetemvaron/>

LinkedIN:

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7183050164369059840/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/a-4im-projekt-fenntarthatosagat-tervezte-a-tarsadalmi-innovacios-tanacs/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/jollet-mutatot-alkottak-a-szakemberek-a-varosfejlesztés-számára/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/video-4im-projekt-uzemlatogatas-a-tu-cerna-szeretet-varrodaban-miskolcon/>

2024. március

HÁRFA Alapítvány YOUTUBE csatorna:

[Varga Andrea: A 4IM projekt bemutatása](#)

HÁRFA Alapítvány YOUTUBE csatorna:

[4IM projekt - Farsang Tetemváron](#)

URBAN21 szakmai BLOG:

https://urban21.blog.hu/2024/03/19/nemzetkozi_eszmecsere_a_szegenyseg_elleni_kuzdelemrol

URBAN21 szakmai BLOG:

https://urban21.blog.hu/2024/03/11/foglalkoztatassal_a_szegenyseg_ellen

2024. február

Csillagpont Rádió:

[A 4IM-projektről](#)

Miskolci Napló:

[Gyakorlati példákon keresztül inspirálták az álláskeresőket](#)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/4im-projekt-kozossegeben-farsangoltak-a-babonyiber-cen-es-a-tetemvaron/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/digitalis-kepesegekkel-a-munka-vilagaba/>

Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium:

<https://tinlab.hu/hiszunk-azokban-akikben-masok-nem/>

2024. január

Miskolci Napló:

[A társadalmi integrációt célozza a 4IM-projekt](#)

Miskolc Televízió:

[4IM-projekt](#)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/nemzetkozi-eszmecsere-a-szegenyseg-elleni-kuzdelemrol/>

Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium:

<https://tinlab.hu/innovativ-telepulesfejlesztési-gyakorlatok/>

URBAN21 szakmai BLOG:

https://urban21.blog.hu/2024/01/02/a_szegenyseg_nem_csupan_penzkerdes

LinkedIN:

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7150431579952119808>

2023. november

Miskolc Televízió:

[Konferencia a szociális munka napja alkalmából](#)

Miskolci Napló:

[Az innovatív szociális szféráért dolgoznak](#)

Borsod Online:

[Partnerségek a szociális munkában](#)

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/a-szegenyseg-nem-csupan-penzkerdes/>

HÁRFA Alapítvány weboldala: <https://harfaalapitvany.hu/az-egyuttmukodes-es-a-remeny-miskolci-szigetei/>

URBAN21 szakmai BLOG: https://urban21.blog.hu/2023/11/21/az_egyuttmukodes_es_a_remeny_miskolci_szigetei

HÁRFA Alapítvány weboldala: <https://harfaalapitvany.hu/a-szocialis-munka-napja-alkalmabol-konferenciat-szerveztek-miskolcon-novemberben/>

2023. október

LinkedIN:

<https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7109816534331502592/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/a-minimumjovedelem-tarsadalmi-haszna/>

URBAN21 szakmai BLOG: https://urban21.blog.hu/2023/10/10/a_minimumjovedelem_tarsadalmi_haszna?fbclid=IwAR04z_fSmAHc7kmEfn3xw_f4zvJpHjUuh8G-LO3O9s3yx76pS582YNi7ORw0

2023. szeptember

HÁRFA Alapítvány weboldala: <https://harfaalapitvany.hu/a-mikrokozossegek-edzoje-a-kozosegi-coach/>

URBAN21 szakmai BLOG: https://urban21.blog.hu/2023/09/12/emberi_meltosag_egy_elhetobb_varosban

URBAN21 szakmai BLOG: https://urban21.blog.hu/2023/09/26/a_mikrokozossegek_edzoje_a_kozosegi_coach

HÁRFA Alapítvány weboldala: <https://harfaalapitvany.hu/felidos-kommunikacios-works-hop-a-4im-projektben/>

2023. augusztus

A Social Innovation Comptence Centers weboldalon:

<https://si.plus/en/article/578>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/emberi-meltosag-egy-elhetobb-varosban/>

2023. július

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/eloterben-az-integracio/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/peldakepek-lettetek-az-elmult-honapokban/>

2023. április

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/mit-rejtenek-a-szinhez-kulisszai-felfedezesen-a-4im-projekt-mentoralt-diakjai/>

2023. március

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/a-szocialis-akcioterv-is-segiti-mar-a-4im-projekt-resztvevoit/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/tarsadalmi-innovacios-konferencia-zajlott-kaposvaron/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/a-4im-projekt-babonyiberci-kozossege-aktivan-vettek-ki-reszet-a-tavaszi-takaritasbol/>

2022. december

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/telt-hazas-mikulas-unnep-babonyibercen/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/4im-projekt-cel-a-hosszu-tavu-megoldasok-kidolgozasa/>

2022. november

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/miskolc-polgarmestere-kiemelten-figyelunk-a-4im-projekt-sikerere/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/kozossegi-munkaval-varazsoltak-kozossegi-hazat/>

2022. október

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/szolgaltatasi-csomagokkal-segitik-a-4im-projektben-resztvevo-csaladokat/>

2022. szeptember

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/elte-innovacios-nap-tarsadalmi-innovacio-konferencia-2022-2022-oktober-11-12/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/celpontban-a-helyi-kozossegek-tobbiranyu-fejlesztese/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/ujabb-fazisaba-erkezett-a-4im-projekt/>

2022. augusztus

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/siker-es-volt-a-tetemvari-szemetszedesi-akcio-tobb-zsak-szemetet-gyujtottek-ossze-a-helyi-lakosok/>

2022. július

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/helyi-akciocsoportok-kialakulasa-4im-projekt/>

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/miskolc-a-mi-helyunk/>

2022. június

HÁRFA Alapítvány weboldala:

<https://harfaalapitvany.hu/a-4im-projekt-nyitokonferenciajan-jartunk/>

Hírlevél és egyéb megjelenések

Az URBAN21 szakmai HÍRLEVÉL: Jó gyakorlatok, hírek, érdekességek, új információk és gyakorlatban is alkalmazható megoldások a település- és területfejlesztés világából.

4IM megjelenések

URBAN21 szakmai HÍRLEVÉL 2023.09.14-i számban

URBAN21 szakmai HÍRLEVÉL 2023. 09.26-i számban

URBAN21 szakmai HÍRLEVÉL 2023.10.17-i számban

URBAN21 szakmai HÍRLEVÉL 2024.04.02-i számban

TINLAB Hírlevélben <https://harfaalapitvany.hu/tinlab-oktoberi-hirlevel/>

Rádiós megjelenések

Civil Rádió 2023. 10. 04-i adásában interjú Varga Andreával

Klub Rádió Szerepvállalás című műsor 2023. 10. 14-i adásában interjú Varga Andreával

Közösségi coaching alkalmazása a leszakadó városrészek felzárkóztatása érdekében

Márczis Márta

4IM szakmai vezető

Osgyáni Gábor

szerkesztő, 4IM szakmai koordinátor

Ez a változat 2024-ben készült.

Tartalom

Bevezető	85
1. Mi a közösségi coaching?	85
2. Közösségi coaching definíciók	86
3. A megnevezéssel kapcsolatos értelmező párhuzamok	87
4. Milyen a jó közösségi coach?	88
5. A közösségi coaching munka néhány alapfeltétele	88
6. A közösségi coaching munka lépései	89
7. Csoportdinamika	94
8. Közösségi coaching eredmények a 4IM projektben	95
Összefoglaló	97

Bevezető

A kirekesztett, mélyszegénységben élő emberekben, mint minden emberben, benne rejlik a lehetőség, hogy holnaptól, ha apró lépésekben is, megváltoztassák az életüket! Ez a megközelítés az alapja a „közösségi coaching” módszernek, amelyet más, korábban megvalósult hasonló példák alapján a bábonyibérci és tetemvári leszakadó városrészekben alkalmazott a 4IM projekt Miskolcon.

A közösségi coaching összefoglaló célja a helyi lakosok aktívvá tétele az őket érintő fejlesztési folyamatokban!

A megközelítés alapja az a tézis, hogy a mélyszegénység komplex problémáinak felszámolása nem lehet sikeres anélkül, hogy azok, akiket érint, maguk is változzanak, hozzá tegyenek a saját holnapjukhoz valamit. Ez nemcsak azt jelenti, hogy közösségi munkára vagy megbeszéléseken való részvételre buzdítjuk a lakosokat, hanem azt is, hogy ennek a közösségi coach által irányított részvételnek a hatására olyan egyéni döntések születnek, amelyek megváltoztatják az egyének és családok életét, lépésről lépésre.

A miskolci közösségi coaching célja volt tehát abban segíteni, hogy legyenek saját, sokszor nagyon egyszerű tervek, legyen önbizalom és tettekézség a projekt által érintett két lakóközösség tagjainak körében. A 4IM keretében megvalósuló közösségi coaching jelentette tehát a két depresszív városrészben azt a külső, induktív hatást, amely egy új paradigmát képes volt megteremteni.

1. Mi a közösségi coaching?

*„Legyél te a változás, amit látni akarsz a világban”
Mahatma Gandhi*

A társadalmi tőke fejlesztésére irányuló, belülről induló ösztönzés sok hátrányos helyzetű közösségből kiveszőben van. A közösségi coaching egy olyan fejlesztési eszköz, amely ellensúlyozza ezt a dinamikát azáltal, hogy a közösség tagjait arra ösztönzi, hogy együttműködve és érdekeik és érdeklődésük szerint együtt cselekedve kibontakoztassák az egyénekből és a közösségekben rejlő mindazon lehetőségeket, amelyek segítséget nyújtanak a mélyszegénységből való kitöréshez. A közösségi coaching mint eszköz használata azon alapul, hogy a fejlesztési beavatkozásokba való tényleges helyi részvétel nélkül minden esetben fennáll annak a veszélye, hogy fejlesztő beavatkozásaink során olyan

megoldásokat kínálunk, amelyek legfeljebb szinten-tartásra alkalmasak, vagy amelyekkel az emberek nem tudnak azonosulni, elutasítják azokat, és ez a befogadás és tényleges támogatás helyett további elszigetelődéshez vezethet.

A közösségi coaching a fentiek okán alulról felfelé irányuló megközelítést alkalmaz. Minden beavatkozás és minden, közösséget célzó projekt az adott közösség és annak tagjai igényeinek és törekvéseinek mély megértésén alapul és az adott közösségre vonatkozóan specifikus. A közszolgáltatások gyakran figyelmen kívül hagyják azt a tényt, hogy a marginalizált, elszigetelt és diszkriminált közösségeknek összetettebb szükségleteik és más tapasztalataik vannak, mint más közösségeknek. Ezért ennek az alulról felfelé irányuló megközelítésnek az is a célja, hogy közös teret nyisson a helyi intézmények, a marginalizált közösség és a szélesebb közösség számára az együttműködés és a társadalmi befogadás előmozdítása érdekében. Ebben az összefüggésben a közösségi coaching egy fontos eszköz a klasszikus intézményi szolgáltatások integráltabb és hatékonyabb elérésére.

A közösségi coaching holisztikusan szemléli a helyi társadalmat, és igyekszik egyensúlyt teremteni az azt alakító gazdasági, környezeti, kulturális és politikai erők között.

A közösségi coaching módszer alkalmazási tapasztalata az, hogy a valódi társadalmi és gazdasági változásokhoz egy leszakadó városrészben a közösségen belüli változtatásokon, sőt egyes személyek változásain, tevékenységén keresztül vezet az út. A közösségi coaching célja tehát az, hogy változást, innovációt, attitűd-váltást vigyen az egyének életébe, de ez közös fejlesztési gondolkodás és közös cselekvések révén történik.

A közösségi coaching segít az adott hátrányos helyzetű közösség tagjainak abban, hogy belássák, nem lehet csak külső segítségre támaszkodva változtatni, hanem a változás első lépése az, hogy ők maguk készen legyenek arra. Arról is szól tehát, hogy az emberek megtanulják, hogyan javíthatnak a saját életükön.

A közösségi coaching módszerrel megvalósuló projektek az első időszakban nem a nagy infrastrukturális fejlesztésekről szólnak, hanem arról, hogy az adott passzív célcsoport tagjai minél nagyobb számban együttműködő aktorokká váljanak, akik tisztázzák saját igényeiket, és megtanulják, hogyan képviseljék magukat. Ezek azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik, hogy hátrányos helyzetű emberek valóban bekapcsolódjanak egy projekt tervezésébe és előkészítésébe, stratégiatervezésbe és a hosszabb távú fejlesztési folyamatba.

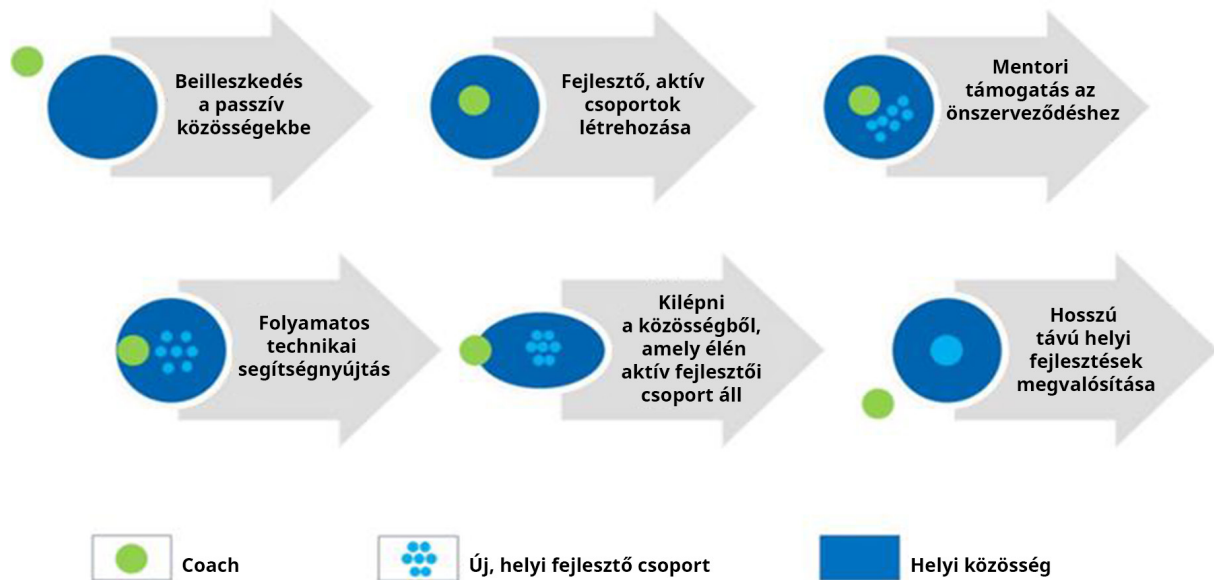
2. **Közösségi coaching definíciók**

Ken Cohen, idahói közösségi coach a közösségi coachingot úgy határozta meg, mint „egy egyedi közösségi kontextusra szabott adaptív folyamatot, amely a résztvevők megerősítésén, felhatalmazásán keresztül irányítja a rendszerszintű változásokat”.

Egy sokak által használt egyszerűbb meghatározás: „A közösségi coach egy útmutató, aki támogatja a közösségeket és szervezeteket céljaik azonosításában és elérésében”.

1. ábra

A közösségi coaching folyamatábrája

3. A megnevezéssel kapcsolatos értelmező párhuzamok

A közösségi coaching laikus megfogalmazása szorosan kapcsolódik a sporthoz. Értelmezhetjük egyfajta, a társadalmi változást szolgáló egyéni és csoportos edzésként, amely a bizalom, a társadalmi tőke, a kohézió és az együttműködés fejlesztésének, valamint az innováció és a társadalmi változás támogatásának eszköze.

Könnyű belátni, hogy a coaching, amely a sportvilágban a célokra és eredményekre összpontosító megközelítést tükrözi, miért élvez széles körű és növekvő elismerést.

Nyugati kontextusban, az utóbbi időben egyre inkább előtérbe került a life coaching, ahol a coachok az egyénnel együtt dolgoznak a személyes és szakmai célok kitűzésén és elérésén. Emellett számos, a társadalmi változásokat célzó közösségi coaching kezdeményezés is megvalósult. Az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Új-Zélandon, az Egyesült Királyságban és más országokban ezek tanácsadás formájában valósulnak meg, ahol a közösség hívja meg a coachot, azaz maga az ügyfél kezdeményez. Ezekben az esetekben a közösségi coachok a már bevált közösségi vezetőkkel dolgoznak együtt, hogy átalakítsák magukat és közösségeiket.

Létezik párhuzam az üzleti coaching és a közösségi coaching között is, amelynek talán a legfontosabb vetülete az, hogy

- az üzleti coaching esetében a coaching legfontosabb céljai a munkatársak motivációja (elsősorban a részvétel lehetősége által) és (részben ebből eredően) a cégben és a munkatársakban rejlő erőforrások, innováció felhasználása a cég fejlődése érdekében,
- a közösségi coaching esetében, pl. a miskolci bábonyiibérci lakóközösség motiválása a részvétel által a „sajátomnak érzem, ami történik” állapothoz vezet, megnyitva az innováció és a rejtett erőforrások lehetőségeit a városrészi lakosság körében.

4. Milyen a jó közösségi coach?

A munkaköri leírás és a szakmai végzettség és tapasztalat mellett ebben a munkakörben van néhány speciális feltétel, amely hatékonyabbá teszi a munkát.

A jó közösségi coach:

- már rendelkezik némi coaching tapasztalattal, képes követni a módszertant és alkalmazkodni tud ahhoz
- részt vesz az adott fejlesztési beavatkozás során létrejött széleskörű hálózat munkájában, más szereplőkkel hatékonyan együttműködni
- képes a csoportmunkát elősegíteni, főleg a folyamat elején vezetőként viselkedni, de képes „visszafogni” magát, hagyva, hogy a kedvezményezettek végezzék a munkát
- tud irányítani, felkészíteni és mentorálni, és nem érzi magát kényelmetlenül, ha a coaching néha összefolyik az egyéni esetkezeléssel és problémamegoldással

Előnyt jelenthet, ha a coach az adott közösségben elkötelezett, de ez erős kockázatokat is rejt magában, hiszen a coachoknak maguknak is kritikus szerepük van a kialakult hierarchiák megtörésében, hogy lehetővé tegyék a közösség aktivizálódását és újjászerveződését. Ezért a teljes „kívülállóság”, a kapcsolatok hiánya az adott közösségben azt a függetlenséget egyértelműen biztosítja, amire a coach-munkában szükség van.

5. A közösségi coaching munka néhány alapfeltétele

Nem több mint 300 fős (felnőttek) területi népességgel tud dolgozni egy közösségi coach. Ha pl. 900 fős a lakóközösség, 3 alegységre kell bontani a területet és 3 közösségi coach-nak kell dolgoznia a területen.

Alapképzés szükséges a munka megkezdése előtt. A képzés tartalmazza a coaching módszertanának bemutatását, a célterület pontos körülhatárolását, a kompetenciákat, azt, hogy mire jogosultak és mit várnak el tőlük. Nagyon fontos hogy a képzés megfelelő fejlesztési kommunikációs ismereteket nyújtson.

A közösségi coaching nem működhet és nem alkalmas változást létrehozni önmagában. A közösségi coachoknak együtt kell működniük olyan szakértői és szakmai csoportokkal, amelyek biztosítják, hogy a célközösség aktívra tett tagjai bekapcsolódhassanak a fejlesztési folyamatokba.

A munka elvégzéséhez szükséges „hozávalók”: felszerelt iroda és vizuális dokumentálásra alkalmas eszközök (okostelefon, kamera, fényképezőgép), adott esetben elérhető kisbuszok a közlekedtetéshez.

Dedikált idő: heti 3 alkalommal 4-8 óra a terepen, és kb. heti 2-8 óra a részletekkel való foglalkozásra, előkészítésre, szervezésre, dokumentálásra.

Optimális közösségi coaching időtartam: legalább egy év, legfeljebb 3 év. A közösségi coaching időtartam összefügg a célzott közösség helyzetével. A túl hosszú coaching munka nem egészséges, mert nem segíti a közösség önállósulását.

6. A közösségi coaching munka lépései

A közösségi coaching munka szakaszai nem felcserélhetőek, egymásra épülnek. Az egyes szakaszok hosszát elsősorban a megcélzott közösségek jellegzetességei befolyásolják, de fontosak ebben az adott fejlesztési folyamat sajátosságai is.

Előkészítő szakasz

(1. hónap)

a) Terepi benyomások gyűjtése

Ez a szakasz az első benyomások gyűjtése. Látszólag szinte felesleges, de valójában nagyon lényeges szakasz. Ha kimarad, soha nem lehet pótolni. Szükségünk lesz egy fényképezőgépre és egy térképre (a lehető legrészletesebbre, amelyen bejelölhetjük, hogy mit és hol találtunk). Az első benyomások rögzítését célszerű két vagy három alkalommal, a nap egyértelműen különböző időszakaiban, valamint a hét különböző részein elvégezni.

Az alábbiakban kis lista azokról a dolgokról, amelyeket szem előtt kell tartani, amikor a coach először megy ki a terepre:

Környezet:

- Utcakép – van-e köztér, mik a nexus pontok, hol szoktak az emberek összegyűlni
- A tömegközlekedés megközelíthetősége és rendszeressége, elérhetősége (hogyan utaztunk oda, hogyan parkoltunk, stb.)
- Gyalogosok
- Látható közművek, egyéb jellemzők (ivókút, kültéri WC, stb.)

Szemét, rendezettség, rendezetlenség-rendetlenség:

- A házak állapota
- Vannak-e üres és eladó lakások, és mennyi
- A közszolgálati épületek elhelyezése
- „Ízek”, színek, aromák (szagok)

Emberek:

- Fiatalok – idősek
- Férfiak – nők
- Kiket, milyen napszakokban látunk az utcán vagy a kertben; hangosak-e, beszélnek-e egymáshoz, milyen társadalmi távolságot tartanak
- Beszélnek-e velünk, könnyen bekapcsolódnak-e a kommunikációba idegenekkel, vagy nem

Állatok:

- Vannak-e állatok (kutyák, macskák, haszonállatok)
- Hogyan tartják őket, felügyelet nélkül kóborolnak-e az utcákon?

b) Az emberek megszólítása

A boltban, a kocsmában és más közösségi helyeken, (Bábonybércen ez többnyire a kő-kútnál történt) szabadon beszélgethetünk a helyiekkel, bemutatkozhatunk, felkelthetjük a beszélgetőtárs érdeklődését. Ennél tovább általában nem hasznos tovább lépni az első alkalommal.

Az első benyomások elég erőteljesek és 3-4 órán keresztül frissek a fejünkben, de fontos, hogy minden terepszemle után hagyjunk bőven időt az elmélkedésre és a rögzítésre. Írjuk le élményeinket és benyomásainkat, és képekkel dokumentáljuk őket.

A szakasz végén összefoglaló jelentést írunk és bemutatjuk tapasztalatainkat és első benyomásainkat a projekt többi szereplőjének.

Általános tapasztalat, hogy ennek az első szakasznak egy fontos indikátora, ha a területén élők ugyan nincsenek tisztába a projekt tartalmával, az intézményekkel, amelyek a coach munkája mögött állnak, esetleg még a közösségi coach fogalmat sem ismerik, de mindannyian „tudják a coach nevét”.

Egyéni, családi interjúk, partnertérkép (2-3. hónap)

Jó, ha az első valós beszélgetések alkalmával van egy rövid forgatókönyv a programunkról (kik vagyunk, miért jöttünk, meddig leszünk ott, mit fogunk csinálni stb.). Az első helyi személytől, aki megnyílik az interjúra, javaslatot kérünk olyan további emberekre, akikkel szerintük kapcsolatba léphetnénk. Ezekkel a személyekkel kezdve és további referenciákon keresztül egyéni és háztartási interjúkat készítünk, és megismerjük a célközösséget.

Fontos hogy a területen érintett intézményekkel is felvegyük a kapcsolatot, és egyéni interjúkat is készítsünk velük (óvoda, iskola, szociális és egészségügyi szolgáltató központok vezetői, társadalmi szervezetek képviselői, helyi politikai képviselők). Ők is javasoljanak olyan helyieket, akikkel hasznos lenne a kapcsolatfelvétel. Így tevékenységünk a helyiek egyre szélesebb körében válik ismertté, mi pedig egyre szélesebb ismeretekre teszünk szert a helyiekről.

De figyelem! Munkánk során személyes körök jönnek létre, és mindegyik kör a közösség egy bizonyos rétegének a véleményét tükrözi. Fontos hogy több szálon vegyünk fel a kapcsolatot, hogy több oldalról közelítsük meg a közösséget, mert ezeken keresztül tudjuk felfedni a véleménykülönbségeket.

Az egyéni interjúk és beszélgetések tartalmát jó, ha röviden leírjuk, és a kapcsolattartáshoz az adatokat **egy partnertérképben rögzítjük** (Excel tábla a nevekkal, telefonszámmal, érdeklődési körrel, címmel).

Bár a beszélgetések szabadon választott témák mentén zajlanak, vannak olyan elemek, amelyekhez minden, a közösségi coach által generált beszélgetés visszatér: Ha választhatnának, maradnának vagy mennének? Mik a lakóhelye legfőbb előnyei, értékei? Mik a hátrányok, problémák? (Ebben a sorrendben, mindig az előnyökkel kezdve a kérdéstartást!)

A közösségi coaching következő szakasza majd ezekre az összegyűjtött értékekre és problémákra épül. Az összegyűjtött, csoportokban rendszerezett problémák kerülnek majd a munkacsoportok munkájának középpontjába.

Az egyéni interjúk során az egyéni aggodalmakat és problémákat is érintjük, amelyekhez ha tudunk, megpróbálunk megoldást javasolni vagy kapcsolatot teremteni az érintett szolgáltatóval, így erősítve a közösséggel való bizalmi és kölcsönösségen alapuló kapcsolatokat is.

Az egyedi esetek kezelése és a lakosok bevonása a projektciklus során folyamatos kell, hogy legyen. Később szükséges és célszerű a munkacsoportok „felfrissítése” is, új közösségi tagok bevonásával.

Az interjúk keretében találkozunk helyi politikusokkal és képviselőkkel (akiket interjúalanyként keresünk fel), és ezeket a találkozókat használjuk fel arra is, hogy tájékoztassuk őket a munkánkról és tapasztalatainkról.

A szakasz végén egy erre a célra szervezett projekt workshopon bemutatjuk a településrész általános és sajátos eseteit és jellemzőit.

A munkacsoport(ok) létrehozása (4-5. hónap)

Amint megjelennek a fókuszterületek (pl. munka-foglalkoztatás, iskola-oktatás, közösség, lakhatás, szociális szolgáltatások, stb.), az egyéni háztartás látogatások során, SZEMÉLYESEN meghívjuk az általunk megismert lakosokat, hogy csatlakozzanak az első munkacsoport(ok)hoz. A megbeszélések zárt térben, kertben vagy más nyilvános helyen zajlanak, és lehetőség szerint rendszeres időközönként kerülnek sorra.

Mindig feljegyezzük a következő munkacsoport kitűzött időpontját, és néhány nappal előtte több lakót is felhívunk, emlékeztetve őket, és megkérve hogy másnak is szóljanak.

Az első munkacsoport ülések során tájékoztatjuk a tagokat a munka előrehaladásáról, megállapítjuk a szabályokat, rögzítjük a céljainkat és a tervezett módszereket.

A későbbi munkacsoport ülések fő kritériumai a következők: az ülések legyenek rendszeresek, legyenek közös szabályok, előre meghatározott témák.

Az állandó elemek:

- bevezetés, amely az előző ülés eredményeinek összefoglalója,
- visszacsatolás (mi történt a legutóbbi találkozó óta, mik az új fejlemények),
- az új téma megbeszélése,
- aktuális feladatok, naptár (mik a következő feladatok, amelyeket kitűztünk és megbeszéltünk, stb.),
- az ülésekről összefoglaló emlékeztető készül.

A munkacsoport ülések a bevonás és elköteleződés folyamatában nagyon fontos szerepet töltenek be. Ebben a fázisban kezdünk el megoldásokat találni kisebb technikai jellegű problémákra is (kisebb technikai segítségnyújtás a célközösségnek).

Az ülések során lassan kialakul egy együttműködő mag, a közösségi akciócsoport (KACS) azokból, akik rendszeres résztvevők és láthatóan egyre inkább elkötelezettek a közös tevékenység iránt.

Tervezés

(5-7. hónapban alapozás, de folyamatosan visszatérő feladat)

A KACS ülései során a konkrét témákkal kapcsolatos feladatok és tevékenységek kidolgozása két fő irányban történik:

1) Egyrészt nagyon fontos, hogy a KACS tagjaival kategorizáljuk a problémákat (kevésbé fontos–nagyon fontos–sürgős), és 2) hogy fel tudjuk térképezni a megoldás reális megközelítéseit:

- Rövidtávon, 1-2 hónapon belül kezelhető (nem igényel sok pénzt, külön támogatási pályázatot, stb.).
- Középtávon kezelhető (5-6 hónapon belül, mert a szereplők szélesebb körével való egyeztetés szükséges, további előkészítő munkát, esetleg némi finanszírozást igényel).
- Hosszabb távon kezelhető (külön projekt előkészítését/megírását igényelné, komplexebb megvalósítási sémát kell kidolgozni, stb.).

Különösen fontos, hogy a felvázolt problémák megoldására azonnal feltérképezzük a lehetséges módokat. Minden egyes probléma mellett tanácsokat és ötleteket kérünk és jegyzünk fel (mi kellene az adott probléma megoldásához?), és ezek mellett felvázoljuk a közösségünkben található/elérhető belső erőforrásokat is.

Az összegyűjtött és kategorizált problémákat és az azokra felvázolt megoldásokat az úgynevezett **a KACS Tervébe** ágyazzuk be, amely a három kategória szerint csoportosítja a problémákat (rövid-, közép- és hosszútávon megoldható), a megoldásjavaslatokat, a lehetséges segítőket és a közösség saját hozzájárulását.

Ebben a fázisban már találkozunk a helyi szolgáltatókkal, hatóságokkal és képviselőikkel is, mindazokkal, akik érdekeltek a felvázolt probléma- és kérdéskörökben. Itt kezdődik a párbeszéd a fejlesztés más szereplőivel. A helyi közösség aktív részvételével már folyik a koordináció és a tárgyalások. A KACS tagjai már ismerik a projektünket és kölcsönösen megismerik egymást a KACS tagjai és azok, akik a városi döntéshozásban érintettek. Elindulhat a párbeszéd a jövőről.

Nagyon fontos, hogy bármilyen tárgyalásokon való részvétel után a szóvivők visszatérjenek a csoportba, hogy visszajelzést adjanak, és tájékoztassák a KACS-ot az elért eredményekről. Egy-egy sikeres találkozó sok pozitív visszajelzést ad a hozzájárulva a tagok önbecsüléséhez és önbizalmához; hogy képesek elérni céljaikat, ha akarják, és ha a problémamegoldás irányába dolgoznak.

Kisebb fejlesztési intézkedések végrehajtása, KACS projektdosszié (5-6. hónaptól folyamatosan a coaching teljes idejében)

A KACS tervében szereplő közösségi akciók megvalósításához szükséges kis anyagi forrásokat a projekt illetve a város biztosítja Miskolcon. Ezek az adott konkrét probléma megoldásán túl az egész lakóközösség mozgósítását szolgálják (járdajavítás, vízelvezés, közösségi kert, stb. a 4IM projektben).

A kisprojektek eredményeként a közösség megtanulja, hogy a tervezés, szervezés, előkészítés, megvalósítás, értékelés mind része egy fejlesztési folyamatnak. Ezekben a kicsi projektekben való részvétel révén a nagyobb projektek rendszere is világosabbá válik a közösség tagjai számára. Elsajátítják az idő (és az időzítés), a pénz, valamint a munka mennyisége és értéke iránti érzéket, amely az ilyen projektekbe beletartozik.

Hasznos projektdossziét készíteni, mind a kicsi projektek, mind a hosszabb távú projektötletek rögzítésére. A projektötleteket űrlapokon gyűjtve, azok bekerülnek egy KACS projektdossziéba; ily módon mindig hozzáférhetőek. A projektdosszié jó „iránytű” a helyi fejlesztésekhez is, gyakran évekre előre vetítve fényt: a kizárólag közösségi munkát igénylő ötletek mellett helyet kapnak a több százmilliós értékű programokat igénylő ötletek, várva a projektírási- és megvalósítási folyamatának megnyíló ajtaját által teremtett lehetőségeket, amelyekbe a közösséget most bevezetjük, és amelyekben így aktív résztvevővé, partnerré válhatnak majd.

Bár a sport nem az elsődleges fókusz vagy módszer, gyakran helyi tevékenységként jelenik meg a coaching folyamatában (mint a kísérleti kezdeményezés során megvalósított mini-közösségi projekt), és segít az embereknek kibontakoztatni a bennük rejlő lehetőségeket.

A közösségi coach helyére az aktív helyi közösség lép (1-3 év)

A közösségi coach a coaching folyamat elején rendelkezik vezetői feladatokkal, annak ellenére, hogy a döntések közösen születnek. Munkája eredményeként azonban lassan kikristályosodik az a helyiekből álló csoport, amelynek tagjai informális vezetőként majd később a létrejött KACS vezetőiként átveszik a közösségi coach vezetői feladatait és részben, amennyiben erre ezeket a helyi vezetőket a coach megfelelően felkészíti, a további mobilizációs feladatokat is. Ettől a ponttól kezdődően a coachingot felváltja a mentorálás, mint eszköz, amely nem tartalmaz vezetői hozzájárulást, sokkal inkább a kialakult célok megvalósításában segít. „A mentorálás a folyamatos cselekvés útjának felkutatására szolgál, amely lehetővé teszi a kitűzött célok mindegyikének sikeres elérését”. A mentor feladata, hogy a közösség tagjait abban segítse, hogy a már megfogalmazott céljaik megvalósuljanak.

7. Csoportdinamika

A KACS munkafolyamatot és annak dinamikáját befolyásolja az egyes csoporttagok személyisége, szokásai és a közösségben betöltött szerepe; természetesen a coaching tevékenység megkezdése előtt is volt valamilyen viszonyulása a szomszédságban élőknek egymáshoz. A hangosabbak, mint minden közösségben, meghatározó figurák, és ha nem vagyunk résen, pozitív vagy negatív hozzáállásukkal és véleményükkel befolyásolják és irányítják a csoportmunka folyamatát. A negatív hozzáállással érkezőkkel szemben meg kell erősíteni a csoport többi tagját abban, hogy az ő álláspontjuk az előrevivő. A pozitív hangadóknak hasznos kezdetben (túl) sok feladatot adni. Egy idő után megtapasztalják, hogy meg kell osztaniuk a feladatokat másokkal. Semmiképpen sem megengedett, hogy a coach engedje akár egyik, akár másik hangadót, hogy átvegye a csoport irányítását. A közösségi coach soha nem oszt igazságot, de mindenki számára biztosítja, hogy

meghallgatásra találjon. Ha két egyformán erős javaslat kerül megvitatásra, mindkettőt rögzíteni kell. Azért fontos a megbeszélések szigorú szabályainak közös megállapítása és betartása, hogy ezzel is szoros keretek közé tereljük a hangadók szereplését.

Néha hatásos, ha a „problémás” lakost provokációval vonjuk be, például a közösség tagjainak segítségével takarítási akciót szervezünk az udvarán vagy a háza előtti utcán. Egy másik megoldás, ha először egy női rokonnal (vagy férfi rokonnal, ha a coach „férfi”) kezdünk el dolgozni, aki távolabbi rokonságban áll a családdal, és a vele való kapcsolat révén kerülünk közelebb a problémás személyhez, lehetőleg az egyéni esetkezelés módszertanát alkalmazva.

A lényeg az, hogy a csoportmunkába és a folyamatba való bekapcsolódás és bekapcsolódás lehetősége a közösség minden tagja (még a problémás lakók köréhez tartozók is) számára jelen legyen és nyitott legyen; hogy bármikor beléphessenek és bekapcsolódhassanak a munkafolyamatba.

Bár a sport nem az elsődleges fókusz vagy módszer, gyakran helyi tevékenységként jelenik meg a coaching folyamatában (mint a kísérleti kezdeményezés során megvalósított mini-közösségi projekt), és segít az embereknek kibontakoztatni a bennük rejlő lehetőségeket. Éljük vele.

8. Közösségi coaching eredmények a 4IM projektben

A közösségi coachok a 4IM projektben külső segítőként segítették a változási folyamatokat a lakóközösségeken belül. Mozgósították a célzott városrészek lakóit és elősegítették az együttműködésüket. Elősegítették a városrészben élők részvételét a városi fejlesztési folyamatokban. Szorosan együttműködtek feladatai végrehajtásában a Társadalmi Innovációs Forrásközpont minden munkatársával, és a terepmunkában a szolgáltatási kapcsolati pont munkatársakkal. Elősegítették az adott városrészekben a háztartás-alapú felmérések végrehajtását, felkészítették a lakosságot a felmérésre, segítették a kérdezőbiztosok munkáját. Jelezték a projektvezetés számára a célcsoport által megfogalmazott, a projekt végrehajtására vonatkozó véleményeket, igényeket, innovatív ötleteket. Elősegítették a két területen egy-egy állandó közösségi akciócsoport (KACS) létrejöttét és mentorálták a KACS munkáját. Helyzetfeltárást, problématerképet és kis akcióterveket készítettek az adott városrészre vonatkozóan a KACS és más aktívá tett helyi lakosok részvételével. Helyi akciók születtek munkája eredményeként, amelyek megvalósulásában a helyi lakosok részt vállaltak. Összesen 339 helyi lakos vált aktívvá a 650 fős teljes népességből a célterületeken. Megvalósultak és eredménnyel zárultak a közösségi coaching alapvető lépései.

A 4IM további eredményeként, a közösségi coaching gyakorlata a Társadalmi Innovációs Forrásközpont munkáján keresztül beépült a MESZEGYI munkájába. Elkészült a közösségi coaching útmutatót és a 4IM team tréning és cserelátogatás keretében megosztotta annak tartalmát és tapasztalatait a kassai szereplőkkel.

A két pilot városrészben a közösségi coaching munka fontos eredménye még a tematikus közösségi munkacsoportok alakulása, és ezek kialakult együttműködése a városi intézményekkel. De talán a legfontosabb változás a számos egyéni belső gát átlépése a célterületen élők közül.

A coaching fázisait tekintve:

- A közösségi coachok hívatlanul és váratlanul léptek be a közösségekbe. Ismerték a megcélzott hátrányos helyzetű településrészt, de kívülről érkezett.
- A coaching folyamat nagyrészt passzív környezetben kezdődött, ahol kevés közösségi aktivitás, és a város iránti bizalom és az önbizalom hiánya volt tetten érhető. A lakosok passzivitása nemcsak az életkörülmények megváltoztatásának képességében, hanem abban is megnyilvánult, hogy ezt a változást sok esetben el sem tudták képzelni.
- A 4IM közösségi coachok a közösség önszerveződésének és újjászerveződésének lehetővé tételén, valamint egy új helyi vezetés előmozdításán dolgoztak.
- Munkájuk eredményeként a hátrányos helyzetű lakókból egy új felelős, együttműködő csoport „közösségi akciócsoport” emelkedett ki mindkét 4IM célterületen.
- A két közösségi akciócsoport a coachok és más külső segítők segítségével apróbb és nagyobb terveket fogalmaztak meg, és a város segítségével akciókat valósítottak meg a jobb életkörülmények elérése érdekében (közösségi tér kialakítása, szemétszedés, vízvezetés, parkosítás, rendezvények szervezése, stb.).
- A közösségi aktivitások révén kialakult a folyamatos kommunikáció és együttműködés a lakosok és a város intézményei között, és megindult az egyéni tervek megfogalmazása is, amely elvezetett a 4IM projektben tesztelt integrált szolgáltatási csomagok alkalmazásához.

Első lépés. A 4IM projektben a közösségi coachok legnagyobb ellenfele a transzgenerációs tanult tehetetlenség volt, amely önmagában mélyen traumatizálja az egyén döntéshozatalát. Jellemzői a passzivitás, rezignáltság, csalódottság, Az egyének nem érzik, hogy a saját sorsuk irányítói lehetnek. Ez az állapot a kezdeményezőkéesség csökkenéséhez, önbizalom- és bizalom hiányhoz vezet. A szegénységben élők a saját szegénységüket nem minden esetben értékelik olyan akadálnak, amely sürgős megoldást kívánna. Ennek az első szakasznak egy fontos indikátora volt, hogy a célterületen élők ugyan még nem voltak tisztába a projekt tartalmával, az intézményekkel, amelyek a coach munkája mögött állnak, esetleg még a közösségi coach fogalmat sem ismerték, de mindannyian „tudták a coach nevét”.

Második lépés. Feltárás, és a vízió megtalálása. A beszélgetések, közös események során kialakul az egyén, a közösség és a intézmény(ek) közös nevezője.

Harmadik lépés. A feltárást követő időszakban olyan célkitűzéseket vizionálunk, amelyek reálisan elérhetőek a csoport és az egyén számára, illetve más csoportokkal való kapcsolódásokat, együttműködéseket alakít ki, tudatosít a közösségi coach a Társadalmi Innovációs Forrásközpont és a területen már létrejött csoportok háttértámogatásával.

Negyedik lépés. Kezdetben kisebb, önálló részsikerekre törekvés, amely a közösség és az egyén önbizalmát erősítik, a coach munkáját pedig folyamatosan formálják. Ez pozitív esetben erősen interaktív szakasz a segítő és a segítettek között.

Ötödik lépés. „Álmodjunk egyre nagyobbakat” – Az együttműködés és a célok szélesedése az aktívvá tett közösségben a megszerzett tapasztalatok, az egymás-segítése és a kialakult külső kapcsolatok segítségével.

Hatodik lépés. Önálló vezetési készség, szervezettség és kezdeményezések a közösségben, amelyhez már nem szükséges a coaching tevékenység.

A közösségi coachok az alábbi feladatokat teljesítették a 4IM projektben:

- A közösség erőforrásainak feltárása
- A „tanult” tehetetlenség leküzdése, a személyes aktivitás fejlesztése
- A közösség belső szolidaritásának és külső összekapcsolhatóságának fokozása
- Az önbizalom erősítése, az érdekérvényesítés előmozdítása
- A közösségépítés, mint eszköz használata az egyéni paradigmaváltás elősegítésére
- Segítségnyújtás az alulról jövő kezdeményezések megfogalmazásában és azoknak a fő fejlesztési folyamatokkal való összehangolását illetően
- A helyi közösség és a döntéshozók közötti fejlesztő jellegű párbeszéd és együttműködés kialakítása
- Információk, új modellek és ötletek terjesztése
- Aktív, **cselekvő** közösség létrehozása („Saját felelősségem, ami történik”).

A közösségi coaching tevékenység eszközei a 4IM projektben. Kapcsolatfelvétel, „spontán” beszélgetések, a háztartások felkeresése, rendszeres célirányos beszélgetések, folyamatos érdeklődés. Helyi szerveződés elősegítése, lakossági fórumok szervezése. Közösségi akciók megfogalmazása és végrehajtásának elősegítése (pl. a bábonyibérci esetben a lépcsősor felújítása, megdőlt közkút helyreállítása, fűnyírások, szemétszedések stb.). Tematikus Közösségi programok. A passzívak aktívvá, az elutasítók támogatóvá tétele folyamatosan. Egyéni döntéshozatal elősegítése, és az addig vezető út folyamatos nyomon követése. Sokan vannak „akinek csak egy lökés kell”. Elősegíteni egy állandó közösségi akciócsoport (KACS) létrejöttét az adott városrészben és mentórálni a KACS munkáját. Folyamatos visszajelzés és tükörszerep.

Összefoglaló

Dióhéjban a közösségi coaching paradigmaváltást jelent a társadalmi befogadást célzó intézkedések tervezésében és végrehajtásában, egy együttműködésen alapuló, személyközpontú felhatalmazási megközelítés felé.

A szegénység az emberi fejlődés egyik fő akadálya. Globális szinten fennálló állandósága a probléma összetettségére utal. Azt mutatja, hogy jobban meg kell érteni és figyelembe kell venni kiváltó okait és hatásait, valamint a köztük lévő sokrétű kölcsönhatást.

Fontos kérdéskör, hogy az erőforrások és lehetőségek elosztásában és átvitelében tapasztalható rendszerszintű egyenlőtlenségek hogyan okozzák és tartják fenn a szegénységet. És egy másik, hogy a hatalmi viszonyok, a kultúra és a csoportdinamika mechanizmusai hogyan hatnak az egyénekre és a közösségekre. De ugyanolyan súlyú kérdés az is, hogy a szegénység tapasztalata hogyan hat a képességekre, és hogyan járul hozzá a szegénység és a felhatalmazás hiányának állandósulásához generációkon keresztül.

A szegénység és a kirekesztés tapasztalata tehát számos dimenzióra kiterjed, túlmutat a jövedelem és a foglalkoztatás hiányán. A szegénységben és a kirekesztésben való hosszú távú elmerülés aláássa a törekvéseket, a tervezést és a döntéshozatalt, az önbecsülést és a reményt. Ez pedig hátráltathatja a szegénységgel és a kirekesztéssel foglalkozó beavatkozások hatékonyságát.

Ezért a szegénység hatékony leküzdése érdekében a beavatkozásoknak a probléma összes különböző aspektusát, egymással összefüggően kell kezelniük: az anyagi nélkülözést, a társadalmi-kulturális dinamikát és az elveszett egyéni önbecsülést. Ez még fontosabb akkor, ha a beavatkozások olyan embereket céloznak meg, akik mély, hosszútávú szegénységben élnek. Amikor a felhatalmazás és az önbecsülés hiánya generációk óta áthatja a családok és közösségek történetét, komoly akadályt jelentve az egyének és a közösség társadalmi mobilitása előtt.

A közösségi coaching gyakorlata olyan eszköz, amely támogatja a tartós szegénységben és kirekesztésben élő embereket az emberi felvirágzáshoz szükséges képességek kiépítésében. A módszer nem helyettesíti az anyagi nélkülözés kezelésére szolgáló egyéb támogatási formákat, de átalakíthatja és hatékonyá teheti a szegénységben élők segítségnyújtásának módját.

Ez a tanulmány a miskolci 4IM projekt keretében készült, más példák tapasztalatain is alapulva.

Hivatkozások

„A Field Guide to Community Coaching” by Mary Emery, Ken Hubbell et al. (sdstate.edu), 2021
Community coaching (localdevelopmentforinclusion.org) by Marta Marczis, 2014

Kutatási összefoglaló a Miskolci Egyetem projektben végzett középtávú vizsgálatának eredményeiről

Dr. Dobák Judit
Dr. R. Nagy József
Török Zsuzsanna

1. Apatikusak, beletörődők, csapdába esettek – a beavatkozásokat megelőző szociológiai felmérés eredményeinek összefoglalása

A Miskolci Egyetem kutatói és hallgatói 2021 novemberében, Dr. Szabó-Tóth Kinga szakmai vezetésével nagymintás kérdőíven alapuló szociológiai felmérést készítettek a Miskolc MJV konzorciumi vezetésével a VP/2020/003/0218 azonosító számú „Initiative for innovative integrated interventions in Miskolc - 4IM (Miskolc shall be a place for everyone!) - Városi kezdeményezés az innovatív és integrált szociális szolgáltatásokért, foglalkoztatás-fejlesztésért Miskolcon” című projekthez kapcsolódóan. A pilot projekt célja egy új szociális modell bevezetése, integrált beavatkozások és intézményi struktúra kidolgozása, valamint innovatív együttműködések kialakítása az állami-, önkormányzati, civil és privát szféra érintett szervezetei között volt. A Miskolci Egyetem feladata a beavatkozásokat megalapozó szociológiai felmérés módszertanának kidolgozása illetve a felmérés eredményeinek a beavatkozás lehetséges irányát kijelölő elemzése volt. Az elsődleges felmérés eredményei alapján a projekt két akcióterülete, a Bábonyibérc és a Tetenvár, nem tekinthető „depressziós zónának” (Böhm 1992).

Mindkét területen jellemző a szakirodalomban a szegénység szubkultúrájának nevezett mintázat, melyről Lewis így ír: [...] a modern országokban szegénynek lenni nem csupán gazdasági lecsúszottságot, rendezetlen körülményeket és általában hiányt jelent.

Valami határozott és kézzelfogható tulajdonsága is van: szerkezete, értelme és védelmi rendszere, ami nélkül a szegények bajosan élhetnének. Egyszóval életmód a szegénység méghozzá nagyon is maradandó és állhatatos. Családról családra száll a nemzedékek egymásutánjában” (1968: 20-21). Jelenre orientált habitus, a jövőbeli, reális tervek hiánya, az idő-fogalom tisztázatlansága, az jövedelem azonnali felélése mind-mind jellemző a két területen.

Az előzetes kutatás adatainak elemzése arra is rámutatott, hogy Seely 1959-ből származó modellje 2021-ben is alkalmazható (Szabó-Tóth, Mihályi 2022), és felrajzolásra kerültek azok a „profilok” amelyek alapján a beavatkozások tervezése és kommunikációja sikeres lehet a projekt szempontjából.

2. A középtávú kérdőíves vizsgálat és annak eredményei

A projekt középszakaszában a kutatás vezetését a Miskolci Egyetem kulturális antropológus kutatói vették át. A középtávú értékelés célja az előrehaladás nyomon követése, a végrehajtás értékelése illetve a projekt eredményességét befolyásoló kérdések és kihívások azonosítása volt.

A vizsgálathoz a beavatkozásokat megalapozó felmérésben használt háztartási és személyi kérdőívek adták az alapot, ezeket átdolgozva végeztük el a középtávú értékelő kutatást. Két kérdőív típus feldolgozására került sor, ezeket akcióterületenként háztartási és személyi szinten dolgoztuk fel. A két területen összesen 50-50 háztartásban került sor adatfelvételre, melyet a projekt keretében létrehozott Társadalmi Innovációs Forrásközpont munkatársai végeztek el. Az átadott kérdőívek adatait ezután háztartási és személyi adattáblákban rögzítettük hallgatók bevonásával.

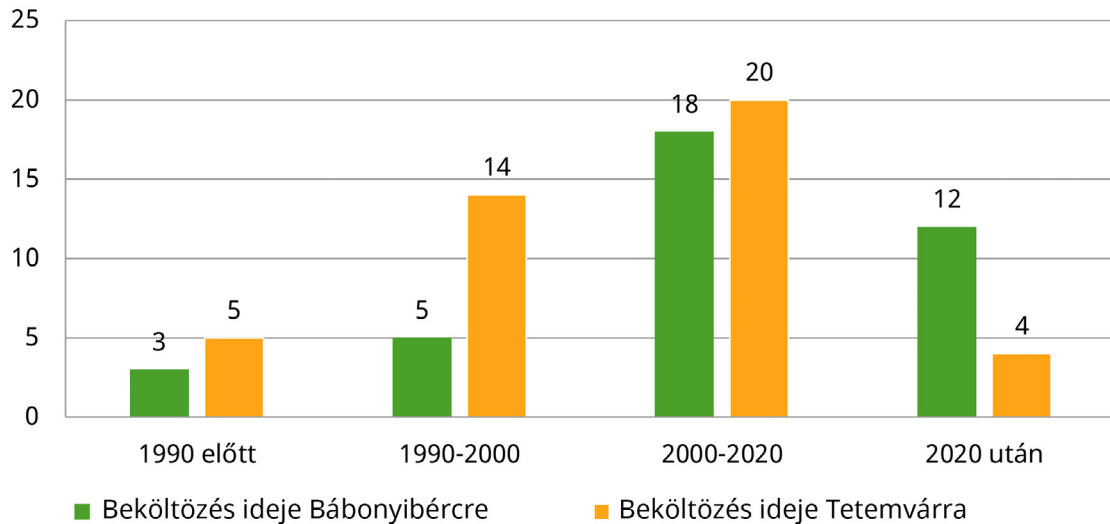
2.1 Háztartási szerkezet, mintázat, demográfiai jellemzők

Az eredményekből látszik, hogy a 2000-2020 közötti beköltözések aránya a legmagasabb. Eltérés mutatkozik abban, hogy míg a Tetemváron a rendszerváltást követő 10 évben nőtt jelentősebben a beköltözők száma, addig a Bábonyibércen a 2020 utáni beköltözések száma a magasabb. A beköltözés évének vizsgálata megmutatta, hogy – közösségi szempontból – a Bábonyibércen magas az újonnan érkezők aránya is, ami fontos információkkal szolgált a közösségen belüli társadalmi kohézió és integráció értékeléséhez. Azok a közösségek, amelyekben a lakosságban magasabb a fluktuáció (Bábonyibérc), nehezebb erős társadalmi kapcsolatokat kialakítani, míg azokban ahol több a hosszabb távon az adott területen élő, ott nagyobb fokú összetartozás- és közösségérzetet alakulhat ki.

1. ábra

Mikor költözött a településrészre?

A területre költözés ideje

A két terület háztartásszerkezete hasonló mintázatot mutat, így az adatokat összesítve ábrázoljuk. A Bábonyibércen az összesített adatokhoz viszonyítva kicsit magasabb a többgyermekes/kisgyermekes családok aránya, míg a Tetemváron az egy fős háztartások számában mutatkozik az átlaghoz képest pozitív eltérés, az azonban jól látszik, hogy az akcióterületeken az egyedülállók és a többgyermekes családok vannak túlsúlyban. Ezt támasztja alá a következő ábra is, mely a két területen élőket gazdaságilag aktív korúakra, 16 éven aluli eltartottakra és nyugellátásban részesülőkre (öregségi nyugdíj, rokkantsági nyugdíj, stb.) osztja.

2. ábra

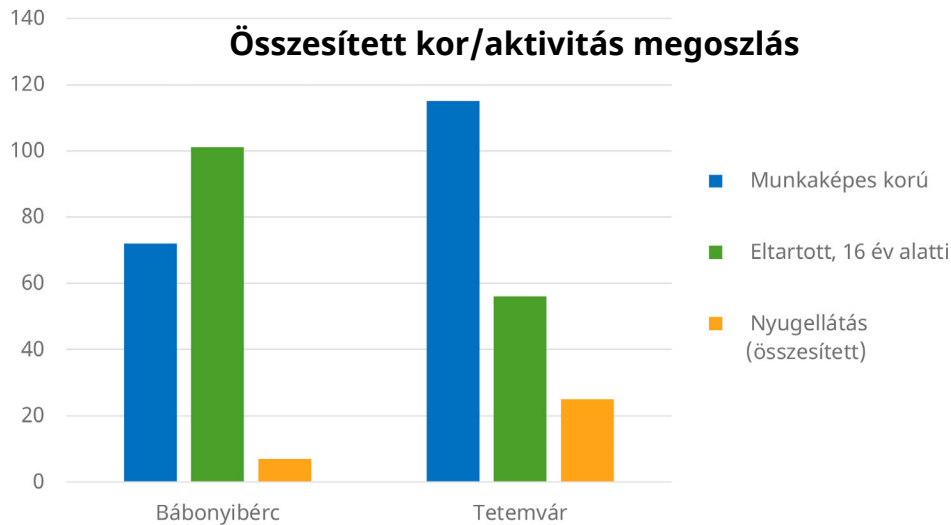
Hányan élnek a háztartásban?

Háztartásszerkezet

3. ábra

Aktívkorúak száma a településrészeken

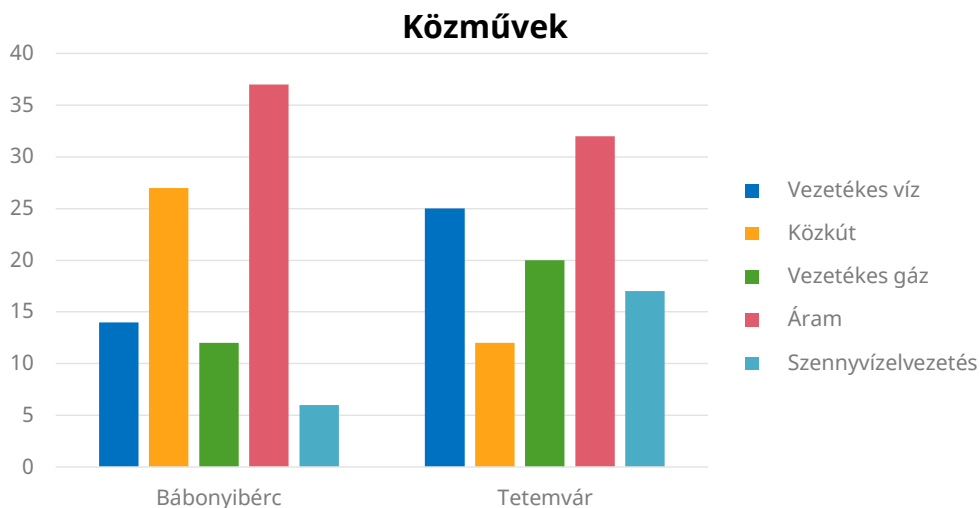

2.2 Infrastrukturális ellátottság és egyéb szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az inkluzív fejlődés előmozdítása szempontjából, és így a kísérleti projekt sikerének biztosítása érdekében is, kritikusnak tekinthető az infrastrukturális ellátottság kérdésköréhez tartozó adatok feldolgozása. Az infrastruktúrára vonatkozó adatok elemzése után azonosíthatóvá váltak azok a területek, ahol nem megfelelő az alapvető szolgáltatásokhoz, a vízellátáshoz, a vezetékes gázhoz, a szennyvízelvezetéshez és az áramszolgáltatáshoz való hozzáférés. A kérdőív adatai és a terepen készített interjúk rávilágítanak arra is, hogy a területen élők hogyan „rangsorolják” a szolgáltatásokat, mit tekintenek fontosnak.

4. ábra

Közműellátottsági adatok 50-50 háztartásra viszonyítva

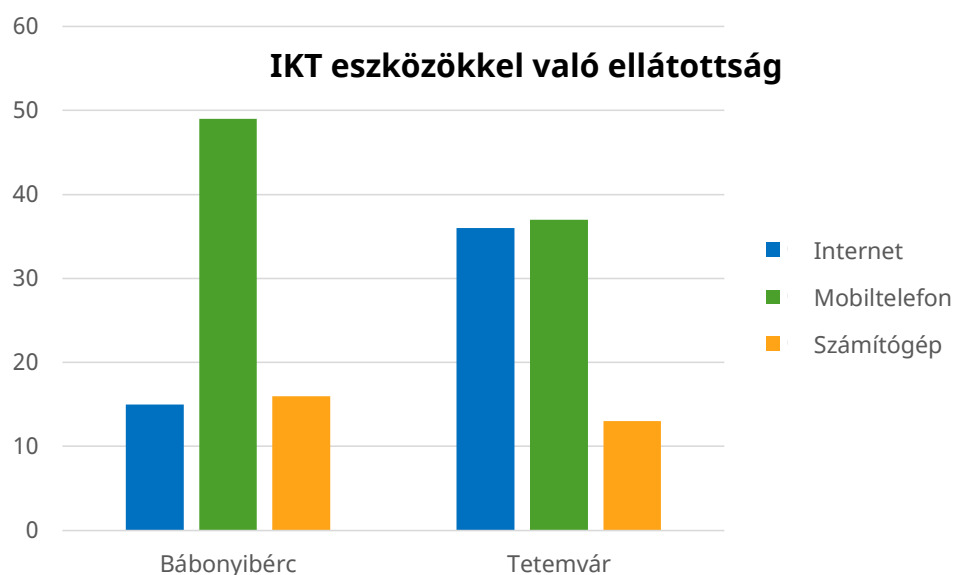

Látjuk, hogy infrastrukturális szempontból a háztartások helyzete az áramellátásban a legjobb, de ebben sem éri el a vizsgált ötven háztartás a 100 százalékos arányt. A vízellátás esetében a vezetékes vízszolgáltatást és a közeli (10 méteren belül) közkutat vizsgáltuk. A két adatsor összeadásával azt látjuk, hogy az érték itt is a 70 százalékhoz közelít mindkét területen. Vezetékes gázhoz a Tetemváron a vizsgált háztartások 40, a Bábonyibércen a háztartások 28 százaléka jut hozzá. A szennyvízelvezetés a Bábonyibércen csak a vizsgált háztartások 12 százalékában megoldott. A helyiekkel való beszélgetések rávilágítottak arra, hogy a területen élők számára az áramellátás a legfontosabb, ennek hiányát tartanak a legnagyobb problémának. Bár nem része az alapvető infrastruktúrának, mégis fontos megemlítenünk a szemétszállítás kérdését. Mindkét településrészen komoly gondot okoz az illegális hulladéklerakás. A helyiek komfortérzetét, környezeti elégedettségét nagymértékben fokozná a helyzet megoldása. A kidobott háztartási hulladékok megsokszorozzák a betegségeket terjesztő rágcsálók számát, ami komoly közegészségügyi kockázatot hordoz magában.

Fontos elemzési kategóriaként foglalkoztunk az az információs és kommunikációs technológiai (IKT) infrastruktúrával, hiszen a digitális világban ezek nélkül komoly iskolai és munkaerőpiaci hátránnyal indul valaki. Mobiltelefonnal a Bábonyibércen a vizsgált háztartások 98 százaléka rendelkezik, a Tetemváron ez az arány 76 százalék. Internetkapcsolata ugyanakkor sokkal kevesebb háztartásnak van a Bábonyibércen, mint a Tetemváron. Fontos ajánlásunk a projekt esetleges kiterjesztése esetén az, hogy a meglévő IKT eszközök tudatos használatára vonatkozóan készüljön majd felmérés illetve a felmérés adataira támaszkodva kerüljenek kidolgozásra olyan, a digitális állampolgárságra felkészítő rövid távú, mikro-skilleket célzó képzések, amelyek képesek a digitális szakadék áthidalására és a csatlakozási lehetőségek javítására.

5. ábra

Információs és kommunikációs technológiai eszközökkel való ellátottság 50 háztartásra viszonyítva

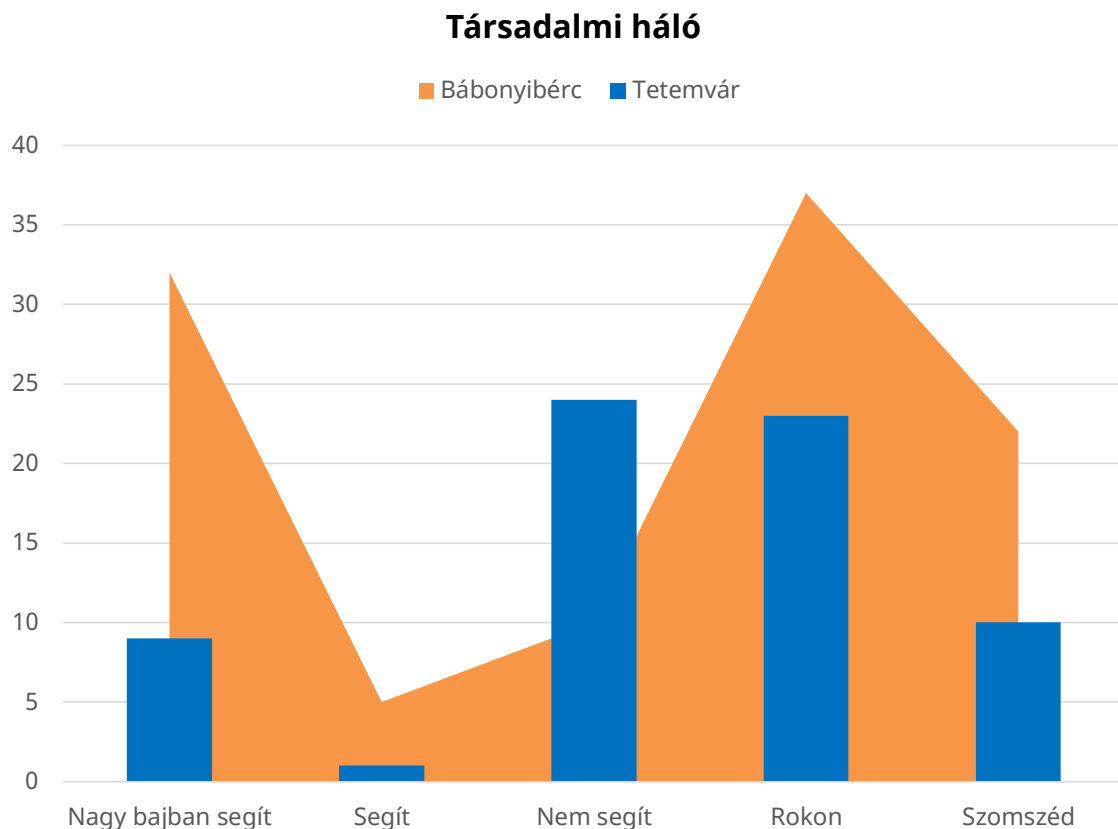
2.3 Közösségi/társadalmi háló

A közösségi hálóra vonatkozó adatok több okból is kulcsfontosságúak a projektben, hiszen ezek az adatok nyújtanak betekintést a közösségen belüli kapcsolatokba.

A közösségi háló fogalmának konceptualizálása a projektben: az adott földrajzi területen belüli, vagy közös érdeklődési körrel vagy közös céllal rendelkező egyének vagy szervezetek csoportja, akik a kommunikáció, az együttműködés és a támogatás különböző formáin keresztül kapcsolódnak egymáshoz.

6. ábra

Kap-e segítséget, és ha igen, akkor kitől?
(50-50 háztartásra viszonyítva)

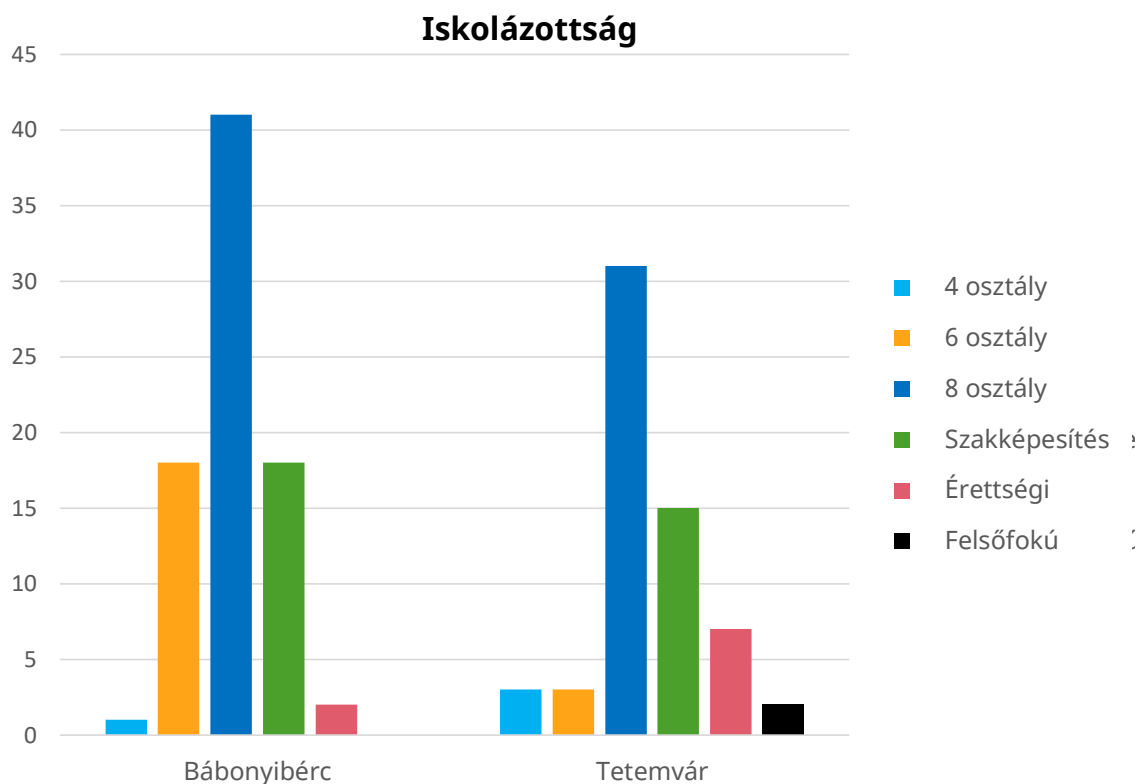
Az adatokból jól látszik, hogy a két akcióterület eltéréseket mutat. A Tetemváron, bár régebben együtt élők, kevésebb fluktuációt mutató közösségről van szó, gyengébbek a kapcsolódások, segítséget nem kérnek és nem várnak egymástól. A Bábonyibércen látszik, hogy a megkérdezett háztartások 66 százaléka mondja azt, hogy nagy bajban számíthat a közösségen belül segítségre, 74 százalékuk támaszkodhat a rokonaira, 46 százalékuk pedig a szomszédaira is.

2.4 Iskolai végzettség, képességek és kompetenciák

A különböző iskolázottsági szintek eltérő megközelítést igényelhetnek annak biztosítása érdekében, hogy az információk a közösség minden tagja számára hozzáférhetőek és relevánsak legyenek. Szintén az ez adatcsoport segített abban, hogy, a Forrásközpont munkatársai azonosítani tudják a készségekben és ismeretekben mutatkozó hiányosságokat, és olyan kezdeményezéseket tervezzenek, amelyek az egyéneket gyakorlati, a munkához szükséges készségekkel ruházzák fel.

7. ábra

Iskolázottság az akcióterületeken
(teljes lekérdezetti szám – százalékos arány)

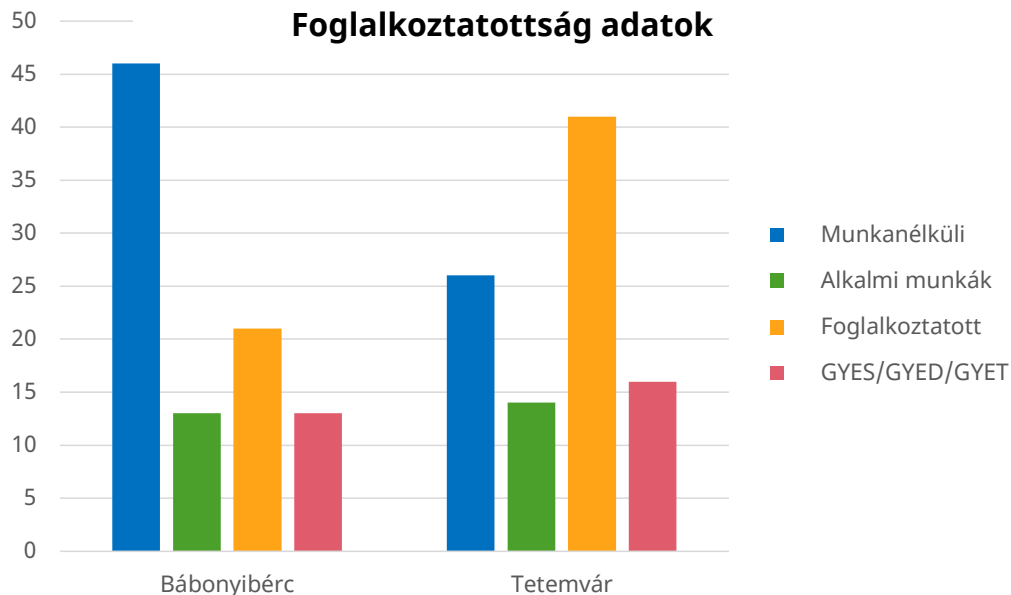

Az iskolázottsági adatokból látszik, hogy a Tetemváron nagyobb arányban jelennek meg az érettséggel (7%), illetve felsőfokú végzettséggel (2%) rendelkező lakosok. 3-3 százalékban vannak jelen a befejezett 4 illetve 6 általános iskolai osztállyal rendelkezők, szakképesítése a lakosok 15 százalékának van. A Bábonyibércen kiugróan magas a 8 osztályos végzettséggel rendelkezők aránya (42%) és azonos mértékű a 6 befejezett osztállyal illetve szakképesítéssel rendelkező aránya (17-17%). Az adatok elemzése nem mutatott ki olyan készségeket és kompetenciákat, amelyekben a közösség versenyelőnyrel rendelkezik, de mentorálással, a személyre szabott szolgáltatáscsomagok kiajánlásával lehetővé válik az egyéni készségek és képességek és a megfelelő lehetőségek összehangolása.

2.5 Munkaerőpiaci státusz és potenciál

8. ábra

Foglalkoztatottsági adatok (teljes lekérdezetti szám – százalékos arány)

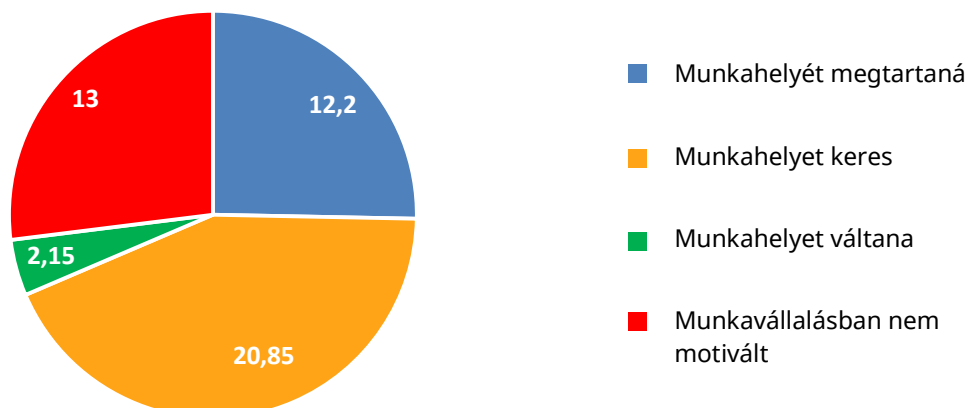

A két terület között markáns különbségek vannak a foglalkoztatottsági szerkezetben. Míg a Bábonyibércen a munkanélküliek száma kifejezetten magas (45,5%), addig a Tetenváron 41 százalék foglalkoztatott. Alkalmi munkákból él mindkét területen a lakosok 12-14 százaléka és 13-15 százalékuk jelenleg valamilyen, kisgyermekhez kötődő ellátást kap. Sajátos kép rajzolódik ki a munkaképes korúak munkahelyhez fűződő viszonyára adott válaszaiból is.

9. ábra

Mennyire elégedett a jelenlegi munkájával? Keres Ön aktívan munkát?

Összesített adatok százalékban, a munkaképes korúak (18-65) körében

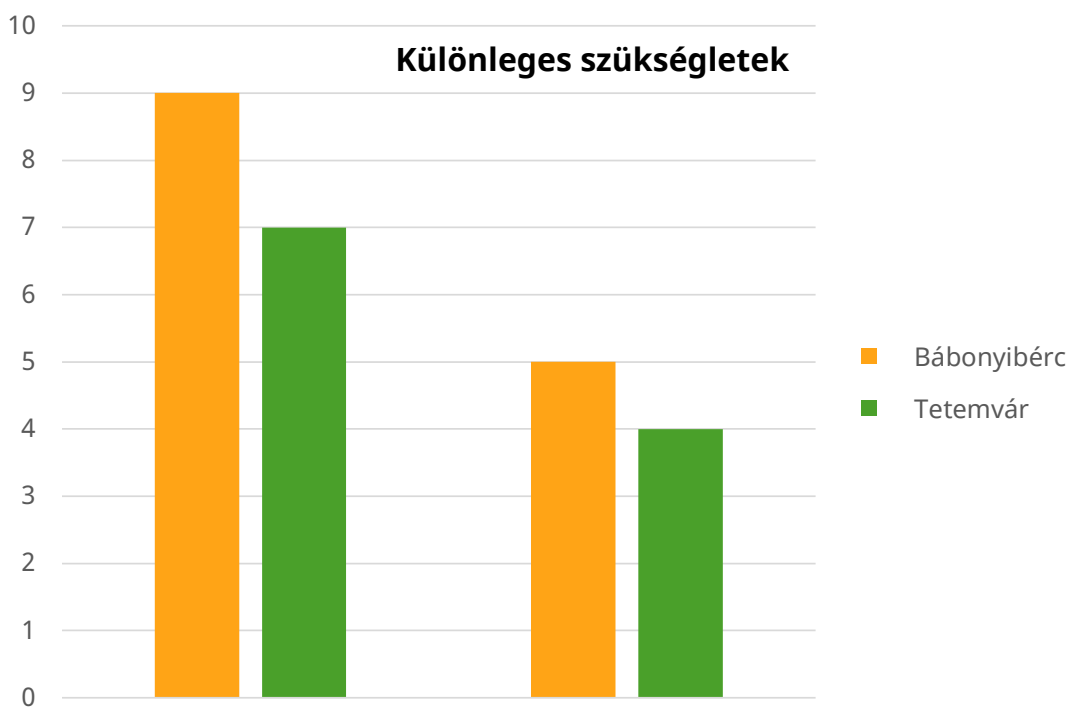

Az adatokból látszik, hogy a kérdésre a területen élők közül kevesen akartak válaszolni, de a válaszadók közel 21 százaléka jelenleg is aktívan munkát keres. Meglepő, a projekt sikerét súlyosan veszélyeztető adat a 13 százalék munkavállalásban nem motivált adatközlő.

A munkaerőpiaci potenciál egyik, nem az egyén iskolázottságához, motiváltságához vagy fizikai munkaképességéhez, hanem az élethelyzetéhez kötődő összetevője az, ha a háztartásban ápolásra szoruló vagy fogyatékkal élő családtag él. A projektben az ilyen háztartásokat különleges szükségletű háztartásként azonosítottuk.

10. ábra

Különleges szükségletű háztartások százalékos aránya a vizsgált 50-50 háztartás viszonylatában

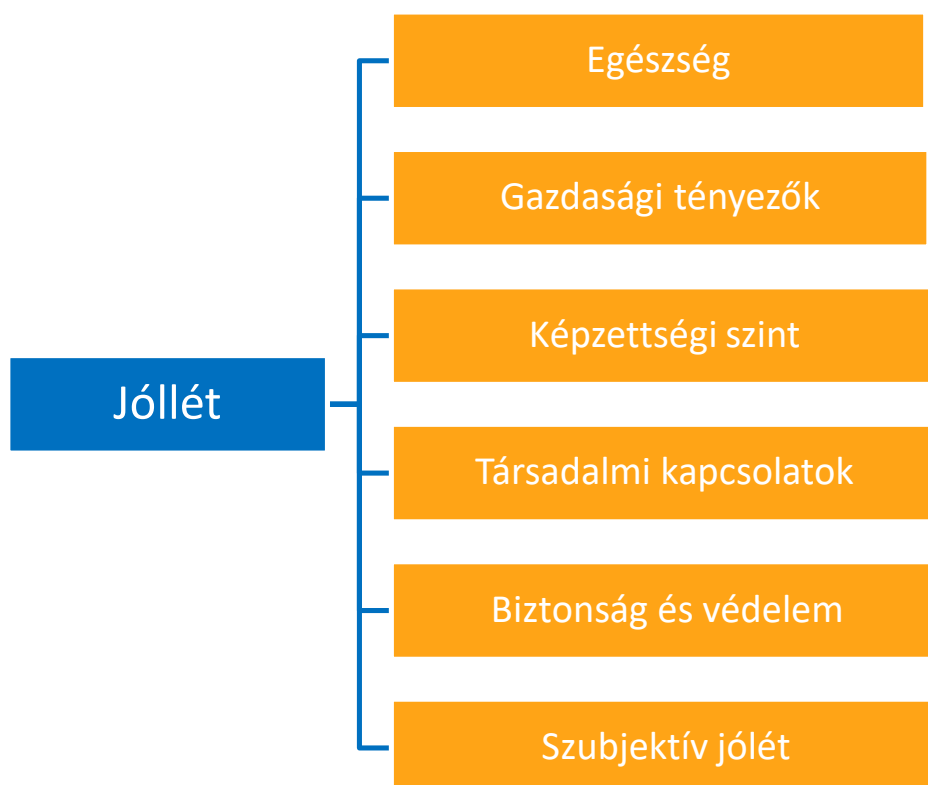
Az ábra jól mutatja, hogy az akcióterületeken számolni kell a jövőbeli projektek és intézkedések során azzal, hogy az ápolásra szoruló családtagot gondozó háztartások száma 7-9 százalék körüli, fogyatékkal élő családtag pedig a háztartások 4,2-5 százalékában fordul elő.

2.6 Jólét-mutató

A projekt egyik legfontosabb módszertani eredménye az a jólét-mutató, amelyet elsősorban a leszakadó, valamilyen szempontból veszélyeztetettnek tekinthető városrészek, lakóközösségek érdekében történő integrált intézkedések gyors és hatékony intézményi kijárlására fejlesztettünk ki.

A jólléti index a hátrányos helyzetű közösségekben kulcsfontosságú mérőszámként szolgál az életminőség mérésére és a jóllét különböző dimenzióinak értékelésére.

11. ábra
A jóllét-mutató tényezői

A kérdőíves felmérés adatait hat kategóriába soroltuk, ezek alkotják a jóllét-mutató egyes lábait. Az egészségre vonatkozó láb az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést, a betegségeket, és a mentális egészségi állapotokat méri. A gazdasági tényezők között a jövedelmi szint és a foglalkoztatottsági státusz szerepel, az oktatás esetében az oktatáshoz való hozzáférést és a képzettség szintjét vesszük figyelembe, míg a társadalmi kapcsolatoknál a kapcsolati elégedettség és a közösségi elkötelezettség szerepel a mért adatok között. Figyelembe vettük a személyes biztonságot és a szubjektív jóllétet is, melyet az önállóan jelentett boldogság, az élettel való általános elégedettség, a meglévő motivációk iránya és mértéke illetve az egyéni célok relációjában értelmezzük.

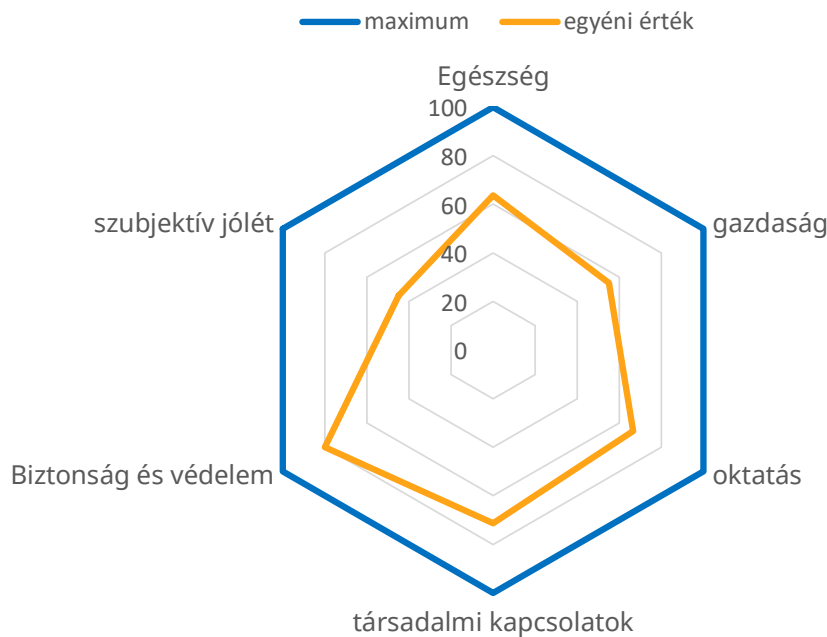
A mutató egyes lábait súlyoztuk. Azonos súlyt kapott a szubjektív jóllét és a gazdasági tényezők kategóriája, az egészség magasabb, a társadalmi kapcsolatok kissé alacsonyabb, a képzettség és a személyes biztonság pedig azonos, de kevésbé erős súlyozást kapott. Az egyes lábak összértéke 200 pontot tesz ki, ez mutatja a maximális jóllétet.

Mutató	Mutató tartalma	„75a”	
Egészség	Eü Hozzáférés	20	35
	Betegségek Előfordulása	5	
	Mentális Eü Mutató	10	
Gazdaság	Jövedelmi Szint	12	22
	Foglalkoztatottság	10	
Oktatás	Képzetségi Szint	10	10
Társadalmi Kapcsolatok	Társadalmi Háló	7	25
	Kapcsolati Elégedettség	10	
	Közösségi Elkötelezettség	8	
Biztonság ss Védelem	Személyes Biztonság	12	12
Szubjektív Jólét	Boldogság	7	18
	Élettel Való Elégedettség	7	
	Motivációs Célok	4	
		122	122

A jólléti index több okból is kulcsfontosságú lehet a hátrányos helyzetű közösségek kutatásában és a közösségre szabott szolgáltatáscsomagok kialakításában és kiajánlásában. A mutató segíti az átfogó értékelést és a szükségletek azonosítását. A jólét különböző aspektusainak számszerűsítésével az index segít kimutatni a hátrányos helyzetű közösségek sajátos szükségleteit és kihívásait, ami a projekt tapasztalatai alapján elengedhetetlen a politikai döntéshozók, kutatók és közösségi szervezetek számára a beavatkozások rangsorolásához és az erőforrások hatékony elosztásához. A „lábak” rendszeres mérésével és elemzésével a kutatók és a politikai döntéshozók értékelhetik a hátrányos helyzetű közösségek életének javítását célzó beavatkozások és politikák hatékonyságát, ami megkönnyíti a tényeken alapuló döntéshozatalt.

12. ábra

A jóllét-mutató alakulása a „75a” kódszámú adatközlőre vetítve

3. Kutatási összefoglaló a Miskolci Egyetem által a 4IM projekt záró szakaszában végzett fókuszcsoportos kutatásának eredményeiről

A VP/2020/003/0218 azonosító számú „Initiative for innovative integrated interventions in Miskolc - 4IM (Miskolc shall be a place for everyone!) - Városi kezdeményezés az innovatív és integrált szociális szolgáltatásokért, foglalkoztatás-fejlesztésért Miskolcon” című kapcsolódóan a Miskolci Egyetem a projekt utolsó szakaszában, 2024. március-május között végzett fókuszcsoportos felmérést. A kutatás célja a projekt egyénekre, közösségekre, intézményekre és rendszerekre gyakorolt rövidtávú hatásainak, fenntarthatóságának vizsgálata volt.

3.1 A fókuszcsoportos kutatás, mint módszertani eszköz relevanciája a projektben

A 4IM projektben két nagymintás kérdőíves vizsgálat zajlott, a projekt kezdetén (teljes körű mintavétel) és középszakaszában (szakértői mintavétel). Az adatok elemzése először általános, majd specifikus ismeretekkel ruházta fel a két akcióterületen dolgozó szakembereket a lehetséges projektfókuszokkal, illetve – a középtávú vizsgálat elvégzése

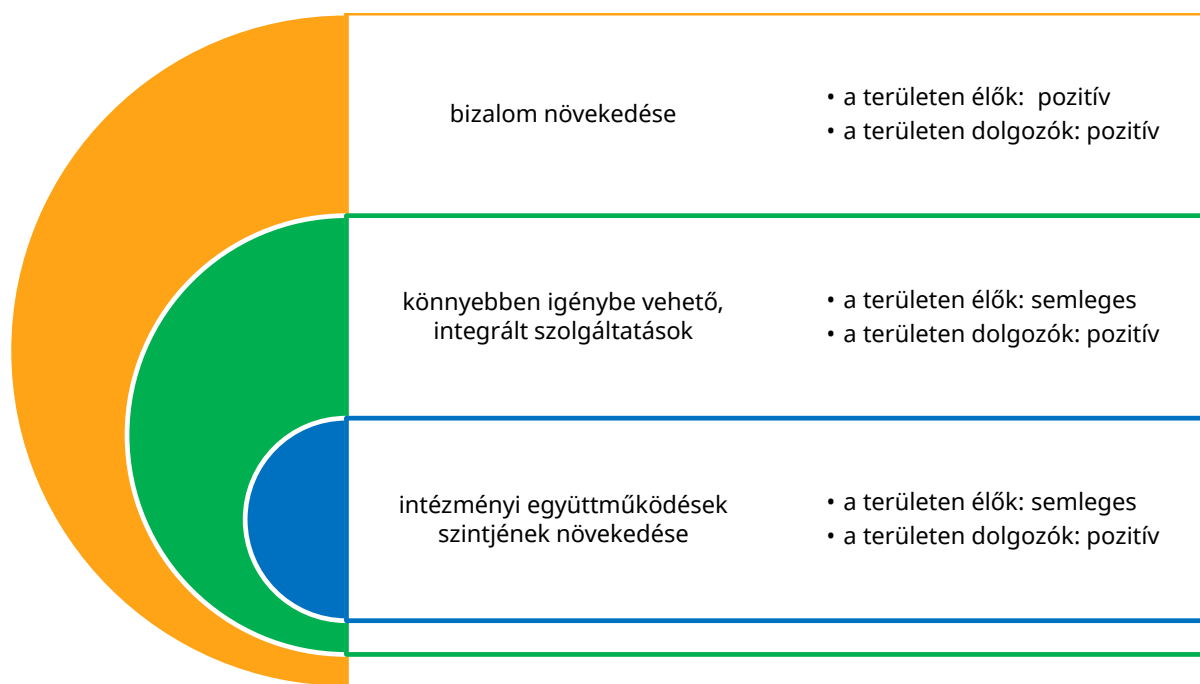
után – a beavatkozást igénylő területekkel kapcsolatosan. A projekt záró szakaszában az eredmények értékelése, a tanulságok levonása vált fontossá, amiben a fókuszcsoporthoz tartozó vizsgálat, mint módszertani eszköz komoly előnyökkel rendelkezik a kérdőíves vizsgálattal szemben. Az interjúk minőségi betekintést nyújtanak a területen élők és a területen dolgozó szakemberek projektről alkotott véleményébe, kiegészítik a mennyiségi adatokat, mélyebb megértést nyújtanak a projekt különböző aspektusairól.

A fókuszcsoporthoz tették lehetővé a projekt-team számára, hogy részletes és árnyalt visszajelzést kapjanak a résztvevőktől. Olyan mögöttes véleményeket, attitűdöket és motivációkat tártak fel, amelyeket a felmérések vagy más kvantitatív módszerek nem feltétlenül tudtak volna megragadni. Az interjúhelyzetek lehetőséget teremtettek a projekt érintettjei számára, hogy részletesebben megvitassák tapasztalataikat és meglátásaikat, és így azonosítsanak olyan területeket, amelyek egy jövőbeni projektben figyelmet vagy kiigazítást igényelnek. Fontos információkkal szolgált az interjú ahhoz is, hogy megértsük, a különböző érdekelt felek, köztük a kedvezményezettek, a végrehajtók és más érdekelttek hogyan látják a projektet, ami lehetővé tette a kísérleti kezdeményezés hatásának több nézőpontból való vizsgálatát. A fókuszcsoporthoz származó kvalitatív adatok segítettek a mennyiségi adatokban megfigyelt tendenciák és anomáliák magyarázatában, megmutatták a számok mögött összefüggéseket és okokat. Fel tudtuk mérni, hogy a résztvevők szemszögéből mennyire jól valósult meg a projekt, visszajelzést kaptunk arról, hogy mi működik jól, és mi nem. Fontos szempont volt a módszertan megválasztásában az is, hogy erősítsük a bizalmat és a transzparenciát. A fókuszcsoporthoz folytatott nyílt párbeszéd elősegíti a projektben résztvevő szakemberek és az érdekelttek közötti bizalom kialakulását, ami a kísérleti projekt zárása után is fokozhatja az együttműködési hajlandóságot és csökkentheti a változásokkal vagy új kezdeményezésekkel szembeni ellenállást.

3.2 A fókuszcsoporthoz interjúk elemzésének módja

A fókuszcsoporthoz interjúk elemzésének célja esetünkben a kvalitatív adatok szisztematikus értelmezése volt. Két célcsoporttal dolgoztunk: a két akcióterületen élő, az integrált szociális szolgáltatásokat igénybe vevő adatközlőkkel és a projekt megvalósításában közvetlenül vagy közvetve résztvevő szakemberekkel. Mindkét csoportban azonos céllal készítettük el az interjúkat, azt akartuk megtudni, hogy mi változott a kísérleti projekt hatására a területen, illetve hogy miben változott az ott élők élete, vagy a szakemberek munkája a projekt hatására. A beszélgetéseket rögzítettük, majd elkészítettük azok átírtát. Ahol releváns volt, ott a nem verbális jelzéseket (nevetés, szünet, hangszín, stb.) is lejegyeztük. A szövegeket ezután kisebb egységekre bontottuk és témákba, altémákba rendeztük. Olyan mintákat és témákat kerestünk, amelyek a különböző fókuszcsoporthoz üléseken felbukkantak. Ezeket koherens keretbe rendeztük, majd az egyes témákat a projekt kontextusában értelmeztük. Külön figyelmet fordítottunk az ellentmondásos vagy eltérő nézőpontok vizsgálatára. Ezt követően diskurzus-analitikai módszerekkel vizsgáltuk meg a szövegeket. Megnéztük az olyan nyelvi jellemzőket, mint a szókinccs, a nyelvtan, a metaforák és a különböző retorikai eszközök és ezeket az egyes hatások – például meggyőzés, keretezés, pozicionálás vagy legitimáció - elérése érdekében alkalmazott stratégiaként azonosítottuk.

4. A fókuszcsoportos interjú eredményeinek bemutatása – a projekt hatásainak értékelése

A projekt célkitűzéseit három nagy csoportra bontva vizsgáltuk az interjúkban ezekről megfogalmazott állításokat.

4.1 Bizalom

Mindkét célcsoport szintjén látszik az, hogy az általános – intézményekkel, segítő szakemberekkel, közigazgatással kapcsolatos – bizalom nőtt. A területen élőkkel készített interjúkból kiderül, hogy a személyes kapcsolatok szintjén bizalommal viseltetnek az intézmények képviselőivel szemben. A bizalom – természetesen – eloszlik, amint nagyobb rendszerekről (önkormányzat, megyei, regionális vagy országos szint) kérdezzük őket. Ez megfelel annak a tendenciának, hogy a hátrányos helyzetű közösségekben a nagyobb társadalmi rendszerek iránti bizalom általában véve alacsony. A hátrányos helyzetű közösségek számos olyan kihívással szembesülnek, amelyek befolyásolják a társadalmi rendszerekkel, például a kormányzati intézményekkel, a bűnüldözéssel, az egészségügyi ellátással, az oktatással és a pénzügyi rendszerekkel való kapcsolatukat. A korábbi marginalizációs tapasztalat mélyen gyökerező bizalmatlansághoz vezethet, de az intézményekkel való gyakori negatív interakciók is erősítik a „rendszerrel” szembeni bizalmatlanságot. Erről a tetemvári és a bábonyiérci interjúkban is beszámoltak az adatközlők. Mindkét területen felmerült az erőforrások és szolgáltatások elosztásának egyenlőtlensége és az emiatt kialakult igazságtalanság-érzet,

különösen az úthálózat állapota illetve a szemétszállítás kérdése kapcsán. A területen élők úgy látják, hogy kevesebbet kapnak, mint a tehetősebb területek. A projekt ezeken nem, vagy csak nagyon kis mértékben tudott változtatni, a közösségi coach-ok megjelenése azonban csökkentette az elidegenedés és a bizalmatlanság érzését.

A területen dolgozó szakemberek, illetve az ott jelenlévő intézmények egyöntetűen úgy látják, hogy jelentősen nőtt a bizalmi index. Kiemelték, hogy sokat segített a közösség tagjainak aktív bevonása a döntéshozatali folyamatokba, a programok tervezésébe és végrehajtásába. A világos, és rendszeres kommunikáció, az információk hozzáférése javulása és a közösségek igényeire szabott programok kidolgozása megítélésük szerint sokat javított az általános bizalom érzésének meglétén. A szakemberek egyetértettek abban, hogy a hátrányos helyzetű közösségekben a nagyobb társadalmi rendszerekbe vetett bizalom kiépítése és fenntartása átfogó, sokoldalú megközelítést igényel, de úgy érzik, hogy a kísérleti projekt fontos mérföldkő volt ebben.

4.2 Szolgáltatások

Az integrált szolgáltatások kialakítása, bevezetése és hatása tekintetében a két célcsoport eltérő, esetenként egymásnak ellentmondó állításokat fogalmaz meg. A területen élők első reakciója az ezzel kapcsolatos kérdésekre az értetlenség, majd a panasz, míg a szakemberek itt is pozitív változásokról számolnak be. Az ellentmondás okait kutatva a projekt kommunikációs hiányosságaira láthattunk rá, a célterületen élők nem kaptak megfelelő mértékű és mennyiségű/minőségű tájékoztatást a konkrét célkitűzésekről, a megvalósult fejlesztésekről, magáról a kidolgozott és implementált rendszerről. A célzott kérdésfeltevés árnyalta a helyiek véleményét is, így összességében azt mondhatjuk, hogy nőtt a szolgáltatások igénybevételének aránya. A kérdés vizsgálata megmutatta, hogy az integrált szociális szolgáltatások, vagyis az olyan kezdeményezések, amelyek a különböző típusú támogatásokat, például az egészségügyi, oktatási, lakhatási és foglalkoztatási szolgáltatásokat összehangolt ellátó rendszerben egyesítik, jelentős segítséget nyújthatnak a hátrányos helyzetű közösségek elérésében. A Forrásközpont és a közösségi coachok munkája mindkét célterületen lehetővé teszi, hogy egyszerre többféle szükségletet kezeljünk, holisztikusabb megközelítést kínáljunk. Az összehangolt működés csökkenti a széttagoltságot, biztosítja, hogy a szolgáltatásokat ne elszigetelten nyújtsák, hanem összekapcsolják, lehetővé teszik, hogy az egyének és a családok a szükséges segítséget megkapják anélkül, hogy több rendszerben kellene navigálniuk. Az integráció valószínűbbé teszi, hogy az emberek támogatást keresnek és kapnak, csökkennek a párhuzamos erőfeszítések és optimálisabb az erőforrások elosztása.

4.3 Intézmények közötti együttműködés

A kísérleti projekt egyik legfontosabb eredménye a fókuszcsoportban résztvevő szakemberek szerint az intézményközi kapcsolatok javítása, a közöttük lévő együttműködés erősítése volt. A megkérdezett szakemberek egybehangzó véleménye szerint ez volt a

projekt egyik legnagyobb eredménye. A projekt kezdetén is feltételeztük, hogy a szociális szolgáltatásokkal foglalkozó intézmények közötti együttműködés kulcsfontosságú a közösségek összetett és egymással összefüggő problémáinak hatékony kezeléséhez, különösen a hátrányos helyzetű területeken. A projekt értékelése során a szakemberek a következő területeket emelték ki:

- a) Közös célok és jövőkép: A projekt lehetőséget adott arra, hogy az egyes intézmények közösen értelmezzék az együttműködés céljait és eredményeit.
- b) Új csatornák: Rendszeres és átlátható kommunikációs csatornák alakultak ki az információk és visszajelzések megosztására.
- c) Meghatározott szerepek és felelősségi körök: A projektben dolgozó szakemberek és a területen szolgáltatást nyújtó intézmények betekintést kaptak egymás munkájába, világosan láthatták az egyes intézmények szerepét és feladatait.
- d) Kölcsönös bizalom és tisztelet: A rendszeres és következetes együttműködés hozzájárult ahhoz, hogy az egyes intézmények kölcsönösen lássák és elismerjék egymás szakértelmét és biztosítsák a projekt sikerét. Hosszú távon ez járulhat hozzá ahhoz, hogy az akcióterületeken tartós és jelentős változásokat érhessenek el.
- e) Közös tervezés, folyamatos értékelés: a közös megbeszélések segítettek a stratégiák és intézkedések összehangolásában, a szolgáltatásnyújtás hatékonyságának növelésében.

A pilot projekt bizonyította, hogy a szociális szolgáltatásokkal foglalkozó intézmények közötti együttműködés elengedhetetlen a hátrányos helyzetű közösségek szükségleteinek hatékony kielégítéséhez és kezeléséhez. Az egyértelmű kommunikáció kialakításával, a szerepek meghatározásával, a bizalom kiépítésével, a közös tervezéssel, a források megosztásával, valamint az együttműködés folyamatos értékelésével és javításával az intézmények javíthatják a szolgáltatásnyújtásukat és jobb eredményeket érhetnek a közösségekben.

Felhasznált irodalom

Bóhm Antal (1992) Depressziós zónák helyi társadalmi. Esély, 2.

Lewis, Oscar (1968) Sánchez gyermekei. 1968. Európa Kiadó.

Seely, John R. (1959) The Slum: Its Nature, Use, and Users. Journal of the American Institute of Planners 25/1. 1959, 7–15.

Szabó-Tóth Kinga – Mihályi Helga (2022) Városi szegregátumokban élők tipológiája. Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Philosophica Tomus XXVI, Fasc. 3. pp. 298–306.

A szociális támogatások rendszere Miskolc Megyei Jogú Városban

A pénzbeli és természetbeni ellátások 2015. március 1. napjától a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.) módosításának következtében átalakult az állam és a helyi önkormányzatok közötti feladat-megosztás, különváltak állam által és önkormányzat által megállapítható támogatásokra.

Előnye: a települési önkormányzatok a helyi sajátosságok figyelembevételével olyan támogatási formákat határozhatnak meg, amelyek a beavatkozást igénylő élethelyzetekre reagálnak. Hiszen nem határozható meg valamennyi közösségre nézve egységes szabályozási szempontrendszer, és az adott település képviselő-testülete rendelkezik a helyi szociális viszonyokra vonatkozó ismeretekkel.

Hátránya: a személyek, családok komplex „kezelése” megszűnt; eltérő költségvetési lehetőségek, a források hiánya gátat szabhat a támogatásoknak; eltérő szociálpolitikai nézetek.

a) A járási kormányhivatal által adminisztrált ellátások

Támogatás megnevezése		Jogosultsági feltételek	Támogatás összege
Időskorúak járadéka 1993. évi III. tv (a továbbiakban: Szt.) 32/B § (1) bek és 32/C § és a 63/2006. (III.27.) Korm. rendelet 14. § (5) bek.	Megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás	a) a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte és vele együtt lakó házastársa, élettársa egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 85%-át	Havi összege jövedelemmel nem rendelkező esetében 2022-ben: 28.505,-Ft/hó
	c) egyedülálló, 75. életévét betöltötte és a havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 135%-át	b) egyedülálló, a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte, de 75 évesnél fiatalabb és a havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 100%-át	Havi összege jövedelemmel nem rendelkező esetében 2022-ben: 33.525,-Ft/hó
		Havi összege jövedelemmel nem rendelkező esetében 2022-ben: 45.255,-Ft/hó	
		Jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az a) pont szerinti összegnek és a jogosult havi jövedelmének a különbözete	

Támogatás megnevezése		Jogosultsági feltételek	Támogatás összege
<p>Aktív korúak ellátása</p> <p>Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás (EGYT) Szt: 37. § (1)-(4) bek.</p>	<p>A hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújtott ellátás.</p> <p>Az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelem nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének</p>	<p>Az az aktív korúak ellátására jogosult személy, aki az ellátásra való jogosultság kezdő napján</p> <p>a) egészségkárosodott személynek minősül, vagy</p> <p>b) 14 éven aluli kiskorú gyermeket nevel – feltéve, hogy a családban élő gyermekek valamelyikére tekintettel más személy nem részesül a Cst. szerinti gyermekgondozási támogatásban vagy díjban, csecsemőgondozási díjban, örökbefogadói díjban – és a gyermek ellátását napközbeni ellátást biztosító intézményben, illetve nyári napközis otthonban, óvodában vagy iskolai napköziben nem tudják biztosítani EGYT-re jogosult</p>	<p>Havi összege a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a közfoglalkoztatási bér mindenkori kötelező legkisebb összege személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjárulékkel csökkentett összegének 90%-át stb. (bővebben: Szt. 37. § (4) és (5) bek.)</p>
<p>Aktív korúak ellátása</p> <p>Foglalkoztatást helyettesítő támogatás (FHT) Szt. 35. §</p>	<p>összegének 90%-át és vagyon nincs.</p>	<p>FHT-ra jogosult az a személy, akinek az aktív korúak ellátására való jogosultságát megállapították, kivéve azt, aki EGYT-re jogosult (a fent hivatkozottak szerint)</p>	<p>Az FHT havi összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a: 2022-ben 22.800,- Ft/hó</p>
<p>Gyermekek otthongondozási díja (GYOD) Szt. 38. § (1) bek. a)-b) pontja, 39. § (1) bekezdése és 39/A §(1), (2) és (3) bekezdése</p>	<p>Önellátásra képtelen gyermek (szakértő e tényt megállapítja) gondozása tekintetében megállapítható támogatás</p>	<p>Jogosult az a vér szerinti vagy örökbefogadó szülő, aki a) a súlyos fogyatékoságából eredően önellátásra képtelen vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekéről, vagy b) a tartós betegségből eredően önellátásra képtelen gyermekéről gondoskodik</p>	<p>Havi összege 2022. évben 200.000,- Ft. Amennyiben a szülő több olyan gyermekéről is gondoskodik, akire tekintettel a GYOD-ra való jogosultság megállapítható lenne, a támogatás bruttó 300.000,-Ft</p>

Támogatás megnevezése		Jogosultsági feltételek	Támogatás összege
<p>Ápolási díj Szt. 44 §</p>	<p>Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását, gondozását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás</p>	<p>Ápolási díjra jogosult az a hozzátartozó és az Szt-ben meghatározott személy, aki</p> <p>a) állandó és tartós ápolásra, gondozásra szoruló aa) súlyosan fogyatékos, vagy</p> <p>ab) tartósan beteg 18 év alatti személy otthoni gondozását, ápolását végzi, és az a) pont szerinti ápolat személyre tekintettel a GYOD-ra való jogosultsága neki vagy hozzátartozójának nem áll fenn.</p>	<p>Az ápolási díj havi összege a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott alapösszeg 100%-a: 43.405,-Ft/hó</p>
		<p>Kiemelt ápolási díjra jogosult a hozzátartozó, ha komplex minősítés alapján a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCL. tv. 3.§ (2) bek.</p> <p>b) pont bd) alpont szerinti minősítési kategóriába sorolt hozzátartozója, vagy olyan hozzátartozója gondozását, ápolását végzi, aki után súlyos betegsége vagy fogyatékosága miatt magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak.</p>	<p>A költségvetési törvényben meghatározott alapösszeg 180%-a kiemelt ápolási díj esetében 78.130,- Ft/hó</p>
		<p>Emelt összegű ápolási díjra jogosult a hozzátartozó, ha a fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozását, ápolását végzi és a kiemelt ápolási díj feltételeinek nem felel meg.</p>	<p>A költségvetési törvényben meghatározott alapösszeg 150%-a az emelt összegű ápolási díj esetében 65.110,- Ft/hó</p>

Támogatás megnevezése		Jogosultsági feltételek	Támogatás összege
Közgyógyellátás Szt. 49. §, 50. §	A szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulás	<p>Alanyi jogcímen jogosult többek között például az átmeneti gondozásban részesülő és a nevelésbe vett kiskorú, az aktív korúak ellátására jogosult egészségkárosodott személy, a pénzellátásban részesülő hadigondozott és a nemzeti gondozott, a rokkantsági járadékos, a magasabb összegű családi pótlékban részesülő stb. (bővebben: Szt. 50. § (1) bek)</p> <p>Normatív jogcímen: akinek esetében a havi rendszeres gyógyító ellátásnak az elismert térítési díja az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 10%-át meghaladja, feltéve, hogy családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 105%-át, egyedül élő esetében a 155%-át.</p>	Alanyi közgyógyellátás 4 év, a normatív közgyógyellátásra való jogosultság 2 év időtartamra kerül megállapításra
Egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság Szt. 54. §	Az egészségügyi szolgáltatás igénybevétele céljából kerülhet megállapításra	Annak a személynek állapítható meg, a) akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 120%-át, b) aki egyedülélő és jövedelme az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át nem haladja meg és családjának vagyona nincs	a bizonyítvány hatályossága 1 év

A települési önkormányzatok által kialakított és adminisztrált támogatások

A szociális törvény (Szt.) felhatalmazása alapján

- a képviselő-testület a létfenntartást veszélyeztető, rendkívüli **élethelyzetbe** került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére **rendkívüli települési támogatást köteles nyújtani**.
- a törvény rendelkezései alapján nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások kiegészítéseként, **önkormányzati** rendeletben meghatározott feltételek alapján – pénzbeli és természetbeni formában – **települési támogatást nyújt**.
- a helyi **önkormányzatok** az Szt.-ben szabályozott ellátásokon túl saját költségvetésük terhére **egyéb ellátásokat is megállapítsanak**.
- a települési **önkormányzat** képviselő testülete a hatáskörébe tartozó pénzbeli ellátásokat kiegészítheti, és **a szociálisan rászorultak részére** - a rendeletében meghatározott módon és feltételek szerint – **más pénzbeli támogatásokat is megállapíthat**.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) 18.§ (2) bekezdése **értelmében**, a települési **önkormányzat** képviselő-testülete a rendeletében meghatározott módon és feltételek szerint a gyermek és fiatal felnőtt **rászorultságára tekintettel pénzbeli támogatást állapíthat meg**.

Az **önkormányzati** szabályozást behatárolják a felhatalmazó jogszabályok adta keretek, azaz nem lehet túlterjeszkedni a törvényi felhatalmazáson, és a felhatalmazó jogszabály fogalom meghatározása is köti a rendeletalkotást. A település támogatások esetében a rászorultsági, szociális szempont lehet csak jogosultsági feltétel (nem tekinthető annak pl. pusztán az **életkor**, lakhatást segítő támogatások esetében **építésügy** körébe tartozó rendelkezés). A törvény előtti egyenlőség, egyenlő bánásmód követelménye, diszkrimináció, indokolatlan megkülönböztetés tilalma (meghatározott időtartamú helyben lakás követelménye, adott településrészen **élőket érintő** támogatások) is köti az **önkormányzatot**, illetve a magánszférához való alapjog.

A Miskolc Megyei Jogú Város által működtetett pénzbeli szociális ellátások

Miskolc Megyei Jogú **Város Önkormányzatának** Közgyűlése 2015. évben megalkotta a **települési támogatás és az önkormányzat által nyújtott egyéb szociális ellátások helyi szabályairól szóló 2/2015. (II.10.) önkormányzati rendeletet** (a továbbiakban: Rendelet).

A Rendeletben, a helyi sajátosságok és **az Önkormányzat teherbírásának figyelembevételével** kerültek szabályozásra a különböző ellátások, amelyeknek célja,

- a gyermekeket nevelő családok szociális biztonságának megőrzése,
- a lakhatással kapcsolatos rendszeres kiadások viseléséhez támogatás nyújtása,
- az időskorúak megsegítése,
- az egészségi állapot megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadások csökkentése,
- a krízishelyzetek kezelése.

A Rendeletben szabályozott ellátások pénzügyi forrása az Önkormányzat költségvetése. Amennyiben év közben kerül új támogatás bevezetésre, pénzügyi forrás átcsoportosításával lehet a fedezetét biztosítani.

Az Önkormányzat adminisztrálja a központi költségvetésből finanszírozott és a Gyermekvédelmi törvényben (Gyvt) szabályozott rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt (RGYK). A Gyvt 19. § (1) bekezdésére tekintettel az RGYK

- a Gyvt. 21/B. §-ban meghatározott ingyenes vagy kedvezményes intézményi gyermekétkeztetést és – a jogszabályi feltételek fennállása esetén – a szünidei gyermekétkeztetést,
- a Gyvt. 20/A. §-ban meghatározott pénzbeli támogatást,
- a Gyvt.-ben és más jogszabályokban meghatározott egyéb kedvezményeket biztosít az arra jogosult gyermekeknek.

Bár nem a helyi Rendelet, hanem a Gyvt. szabályozza az RGYK jogszabályi feltételeit, a jogosultsággal rendelkezők kaphatnak hátrányos vagy halmozottan hátrányos státuszra jogosultságot, amely befolyásolja pl. a szünidei gyermekétkeztetés igénybevételére való felhatalmazást is.

RGYK-ra jogosult a gyermek, amennyiben a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg

- a) az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (továbbiakban: nyugdíjminimum) összegének 145 %-át (jelenleg: 41 325,- Ft), ha
 - aa) a gyermeket egyedülálló szülő, illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy
 - ab) a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy
 - ac) a nagykorúvá vált gyermek 23. életévét még nem töltötte be és nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, vagy 25. életévét még nem töltötte be és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán tanul, továbbá a nagykorúvá válását megelőző második hónap első napja, valamint a nagykorúvá válását megelőző nap közötti időszakban legalább egy napig rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre volt jogosult;
- b) a nyugdíjminimum 135 %-át (jelenleg: 38 475,- Ft) az a) pont alá nem tartozó esetben,

feltéve, hogy a vagyoni helyzet vizsgálata során az egy főre jutó vagyon/ hasznosítható ingatlan, jármű, továbbá vagyoni értékű jog/ értéke nem haladja meg

- a) külön-külön számítva a nyugdíjminimum összegének húszszorosát (jelenleg: 570 000,- Ft), vagy
- b) együtt számítva a nyugdíjminimum összegének hetvenszeresét (jelenleg: 1 995 000.- Ft).

Nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben a szülő vagy a tartásra köteles más törvényes képviselő életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általuk lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű.

A Gyvt. 67/A. § (3) bekezdésére tekintettel az RGYK-ra való jogosultság elbírálásával egyidejűleg, kérelemre – külön döntésben, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsággal egyező időtartamra – megállapítható a gyermek, nagykorúvá vált gyermek **hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetének fennállása. Fontos megjegyezni, hogy a fogalmak eltérnek a hétköznapi értelemben vett hátrányos helyzettől, a jogszabály pontosan meghatározza a feltételeket.**

A státusz megállapítása nem automatikus, kérelemre történik.

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet megállapításával rendelkező gyermekek jogosultak többek között a szünidei gyermekétkeztetést igénybevétele, a Gyvt. 20/A.§-ában meghatározott emelt összegű pénzbeli támogatásra, továbbá más jogszabályokban meghatározott egyéb kedvezmények igénybevétele.

Hátrányos helyzetű az az RGYK-ra jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált városfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvántartott lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű az az RGYK-ra jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, akinek esetében az a)-c) pontokban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény keretében utalandó egyszeri pénzellátások összegét teljes mértékben, a szünidei gyermekétkeztetésre fordított költséget pedig részben visszatéríti a Magyar Államkincstár.

Az Európai Bizottság ajánlásai a tartós munkanélküliségről

(European Commission, 2019; European Commission, 2022; European Commission, 2024; European Council, 2018)

1. Fokozott támogató szolgáltatások: A Bizottság hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a tartósan munkanélküliek számára személyre szabott támogató szolgáltatásokat nyújtsanak, beleértve a képzést, a karrier-tanácsadást és a munkaközvetítést. A személyre szabott beavatkozásokba való befektetéssel a tagállamok segíthetnek az egyéneknek abban, hogy megszerezzék a munkaerőpiacra való sikeres visszatéréshez szükséges készségeket és erőforrásokat.
2. Az egész életen át tartó tanulás előmozdítása: A folyamatos tanulás és készségfejlesztés ösztönzése alapvető fontosságú ahhoz, hogy az egyének rendelkezzenek a fejlődő munkaerőpiacok által megkövetelt képességekkel. A Bizottság olyan kezdeményezéseket támogat, amelyek megkönnyítik az oktatási és képzési lehetőségekhez való hozzáférést, különösen azok számára, akiket leginkább fenyeget a tartós munkanélküliség.
3. Aktív munkaerő-piaci politikák: Az aktív munkaerő-piaci politikák, például a támogatott foglalkoztatási programok és a bértámogatások végrehajtása ösztönözheti a munkahelyteremtést, és értékes munkatapasztalatot biztosíthat a tartósan munkanélküliek számára. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy olyan hatékony politikákat dolgozzanak ki és hajtsanak végre, amelyek mind a foglalkoztatást, mind a társadalmi befogadást elősegítik.

Az Európai Bizottság ajánlásai a sebezhetőség kezeléséről

(European Commission, 2021; European Commission, 2022)

1. Szociális beruházások: A sebezhetőség megelőzésében és enyhítésében alapvető fontosságú a szociális szolgáltatásokba, például az egészségügyi ellátásba, az oktatásba és a lakhatásba való befektetés. A Bizottság olyan célzott beruházásokat támogat, amelyek a kiszolgáltatott népességcsoportok szükségleteit helyezik előtérbe, biztosítva a minőségi szolgáltatásokhoz és támogatási rendszerekhez való hozzáférést.
2. Inkluzív növekedési stratégiák: Az inkluzív gazdasági növekedés előmozdítása alapvető fontosságú az egyenlőtlenségek csökkentése és a társadalmi kohézió erősítése szempontjából. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy olyan politikákat

fogadjanak el, amelyek prioritásként kezelik a munkahelyteremtést, a jövedelem újraelosztását és az egyenlőtlenségek csökkentését, ezáltal mérsékelve a kiszolgáltatottság kockázatát a marginalizált csoportok körében.

3. A szociális védelmi rendszerek megerősítése: A szilárd szociális védelmi rendszerek létfontosságú szerepet játszanak az egyének védelmében a kiszolgáltatottság különböző formáival szemben, ideértve a munkanélküliséget, a betegséget és az öregséget. A Bizottság javasolja a szociális biztonsági hálók megerősítését megfelelő jövedelemtámogatás, egészségügyi ellátás és szociális segélyprogramok révén.

Az EU szociális pillére és a minimáljövedelem

(European Council, 2022)

Az EU szociális pillére az alapvető szociális jogok és elvek fenntartása iránti uniós elkötelezettség sarokköve. Ebben a keretben a minimáljövedelem fogalma a megfelelő élet-színvonal biztosításának és a társadalmi befogadás előmozdításának kritikus elemeként jelenik meg. Az Európai Bizottság minimáljövedelemmel kapcsolatos megközelítését a következő elvek vezérlik:

1. A jövedelem megfelelősége: A méltóság és a jólét biztosításához elengedhetetlen egy olyan minimális jövedelemszint garantálása, amely lehetővé teszi az egyének és a családok számára, hogy kielégítsék alapvető szükségleteiket. A Bizottság olyan minimáljövedelem-rendszereket támogat, amelyek elegendő pénzügyi támogatást nyújtanak a kedvezményezetteknek, figyelembe véve a megélhetési költségek regionális eltéréseit.
2. Hozzáférés az ellátásokhoz: A minimumjövedelem-ellátásokhoz való hozzáférésnek méltányosnak és átláthatónak kell lennie, lehetővé téve, hogy minden jogosult személy megkülönböztetés és akadályok nélkül részesülhessen támogatásban. A Bizottság hangsúlyozza a kérelmezési eljárások egyszerűsítésének fontosságát, valamint annak biztosítását, hogy a jogosult kedvezményezettek tisztában legyenek jogaikkal és jogosultságaikkal.
3. Aktiválás és integráció: Bár a pénzügyi támogatás nyújtása alapvető fontosságú, a Bizottság elismeri, hogy a minimáljövedelem-rendszereket ki kell egészíteni az aktiválást és a társadalmi integrációt elősegítő intézkedésekkel. Ez magában foglalja a foglalkoztatási reintegrációt, a készségfejlesztést és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatását, amely lehetővé teszi a kedvezményezettek számára a fenntartható foglalkoztatás és az ipari foglalkoztatás felé való átmenetet.

Ezen felül ajánlott, hogy a tagállamok rendszeresen vizsgálják felül és igazítsák ki a minimáljövedelem szintjét a jövedelemtámogatás megfelelőségének fenntartása érdekében. Ami a lefedettséget illeti, a tagállamoknak ajánlott biztosítaniuk, hogy minden, elegendő forrással nem rendelkező személyt lefedjen a jogszabályban meghatározott minimumjövedelem, például átlátható és megkülönböztetéstől mentes jogosultsági kritériumok, rászorultsági küszöbértékek, egyszerű és ingyenes panasz- és fellebbezési eljárások és mechanizmusok meghatározásával, amelyek biztosítják, hogy a minimáljövedelem reagáljon többek között a társadalmi-gazdasági válságokra. A minimáljövedelem

igénybevételének elmaradása elleni küzdelem érdekében a tagállamoknak továbbá ajánlott csökkenteniük az adminisztratív terheket, biztosítaniuk kell a felhasználóbarát, naprakész információkhoz való hozzáférést a jogokról és kötelezettségekről, valamint lépéseket kell tenniük a szegénységhez és a társadalmi kirekesztéshez kapcsolódó megbélyegzés és tudattalan előítéletek elleni küzdelem érdekében.

Uniós ajánlások a szociális szolgáltatások összehangolására

Az Európai Tanács már 2016-ban olyan ajánlásokat fogalmazott meg, amelyek a tartósan munkanélküliek munkaerő-piaci integrációjára összpontosítanak. Ezek közé tartozik a felkeresés és a foglalkoztatási szolgálatokba való beiratkozás előmozdítása, a személyre szabott támogatás nyújtása, a munkanélküliség 18 hónapos időtartamán belül a munkahelyi integrációs megállapodások létrehozása, az érdekelt felekkel való együttműködés előmozdítása, valamint a tartós munkanélküliséggel kapcsolatos szolgáltatások központosítása egyetlen kapcsolattartási ponton keresztül. Ezek az irányelvek összhangban vannak a szociális jogok európai pillérével és érthető, átlátható keretrendszer nyújtanak a későbbi reformok létrehozására (European Council, 2016).

A Tanáccsal egyetemben, az Európai Bizottság is hangsúlyozza a különböző partnerek közötti együttműködés és koordináció szükségességét a tartósan munkanélküli személyek érdekében. A legújabb tanulmányok is azt mutatják, hogy az integrált szolgáltatások gyorsabb újbóli elhelyezkedéshez vezetnek, de a hatékony közvetítés nem garantálható kizárólag az együttes elhelyezéssel. A franciaországi és szlovéniai példák a foglalkoztatási és szociális szolgálatok sikeres közös esetkezelését mutatják. Az együttműködésnek alacsony küszöbű belépést kell kínálnia, integrálnia kell az egészségügyi és pszichológiai szolgáltatásokat, és ideális esetben nem lehet a közfoglalkoztatási szolgálat formális része (Csillag, 2021; European Commission, 2019). A célok összehangolása, az egyértelmű ösztönzők és az eredmények nyomon követésére szolgáló mechanizmusok elengedhetetlenek a sikeres együttműködéshez. Míg a foglalkoztatási tanácsadás kiszervezése nem mutat további előnyöket, az alulról szerveződő nem kormányzati szervezetek szerepet játszhatnak az olyan feladatokban, mint a felkeresés és a mentorálás. A programok tanulságai rávilágítanak a jól megalapozott partnerségek, a munkaerőpiac feltérképezése és az egészségügyi ágazattal való kapcsolat fontosságára. A finn önkormányzati kísérleti projektek célja a különböző szolgáltatások szoros integrációja a kiszolgáltatott álláskereső számára, lehetővé téve a helyi igényekhez való alkalmazkodást, alapos értékelés és nyomon követés mellett (Csillag, 2021).

A Bizottság legújabb, 2022-es ajánlásai jobban kifejtik az együttműködések fontosságát, és felsoroltat ötleteket a hatékony összehangolásra. Az együttműködést elősegítő uniós pályázati felhívásoknak el kell ismerniük a tartósan munkanélküli és inaktív személyek sokrétű szükségleteit, amelyek a foglalkoztathatóságukat akadályozó akadályok - például egészségügyi és szociális problémák - kezelésére irányuló intézkedések kombinációját igénylik, ezért a szolgáltatások sokfélesége elengedhetetlen. Emellett, a felkeresési stratégiák rendkívül fontosak a kiszolgáltatott ügyfelek bevonásához, akiknek esetleg nincs kezdeményezőkézségük vagy bizalmuk a hivatalos ügynökségek iránt. Emellett a segítő

munkatársak hatékonyabb segítséget tudnak nyújtani, ha teljes körű tájékoztatást kapnak az ügyfelek körülményeiről, ami elősegíti a bizalom kialakulását, de szükségessé teszi a bizalmas információk érzékeny kezelését (European Commission, 2022).

Hivatkozások

- European Commission. (2019). Evaluation of the Council Recommendation on the integration of the long - term unemployed into the labour market (pp. 1–14). <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=en&newsId=9346>
- European Commission. (2020). Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council on adequate minimum wages in the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0682&from=EN>
- European Commission. (2021). The European Pillar of Social Rights Action Plan. <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>
- European Commission. (2022). Improving collaboration to support the integration of long-term unemployed and inactive people: a mini-toolkit (pp. 1–35). European Commission. https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/system/files/2022-07/13.%20KE-09-22-361%20LTU%20and%20employability%20of%20inactive%20people_%20mini-toolkit_FINAL.pdf
- European Commission. (2024, April 18). New EU funding for innovative ideas to reduce long-term unemployment and help people find jobs. European Commission - European Commission. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2102
- European Council (2018). Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning, ST/9009/2018/INIT https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C:2018:189:TOC
- European Council. (2016). Council Recommendation on the integration of the long-term unemployed into the labour market <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15107-2015-INIT/en/pdf>
- European Council. (2022). Proposal for a Council Recommendation on adequate minimum income ensuring active inclusion (pp. 1–30). <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10504>